



Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων - Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων - Πανεπιστήμιο Πειραιά

Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»

Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις στην Ελλάδα, η Επιχειρηματική και η Οικονομική διάσταση του Συνεταιρισμού Εσπεριδοειδών Αμυγλών Λακωνίας

Χίου Ερασμία

Αθήνα, Μάρτιος 2019



Department of Political Studies and International Relations - University of
Peloponnese

Department of Economics - Democritus University of Thrace

Department of Economics - Aristotle University of Thessaloniki

Department of Business Administration - University of Piraeus

Interuniversity Interdepartmental

Master Program in

«Local and Regional Government and Development»

**Social Cooperative Enterprises in Greece, the Business and Financial Aspect of
the Cooperative for Citrus Processing of Amikles, Laconia**

Chiou Erasmia

Athens, March 2019

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για την συμβολή τους στην ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας επιθυμώ να ευχαριστήσω,

Τον επιβλέποντα της διπλωματικής εργασίας μου, Αναπληρωτή Καθηγητή κ. Εμμανουήλ Σπυριδάκη για την βοήθεια που μου προσέφερε σε όλη την διάρκεια της διπλωματικής μου εργασίας αλλά και για την διδασκαλία και τις γνώσεις που μας προσέφερε στο μάθημα «Κοινωνική Επιχειρηματικότητα: Εναλλακτικά Μοντέλα Χρηματοδότησης».

Στους διδάσκοντες καθηγητές μου για τις γνώσεις που μας προσέφεραν βοήθησαν κατά την διάρκεια του Μεταπτυχιακού καθώς και στο να αποκτήσω την εμπειρία της συγγραφής αυτής της διπλωματικής εργασίας.

Ευχαριστώ την οικογένειά μου για την υπομονή και την συμπαράστασή της σε όλη την διάρκεια του μεταπτυχιακού μου.

Ευχαριστώ και αφιερώνω την διπλωματική μου εργασία στον πατέρα μου στον ένα από τα πρώτα ιδρυτικά συνεταιριστικά μέλη του αγροτικού συνεταιρισμού Αμυκλών Λακωνίας και που με δίδαξε, να αγαπώ, να σέβομαι και να καλλιεργώ μαζί του τη γη ακόμα και τώρα που δεν είναι κοντά μου. Στη μητέρα μου που μαγείρευε τα υπέροχα μεσημεριανά τοπικά φαγητά όταν μαζεύαμε τα πορτοκάλια και τις ελιές, μαζί με τους γείτονές μου και τους θείους, που μας βοηθούσαν.

Ευχαριστώ από βάθος καρδιάς, το διοικητικό προσωπικό του Συνεταιρισμού Εσπεριδοειδών Λακωνία για την υποστήριξη και την προθυμία να ανταποκριθεί στην έρευνά μου αυτή και στην ανάγκη στοιχειοθέτησης όλων των απαραίτητων πληροφοριών για την εκπόνηση της εργασίας αυτής καθώς και τους συντοπίτες αγρότες της περιοχής μου που συμμετείχαν στις συνεντεύξεις, παρέχοντας πολύτιμες πληροφορίες και σημαντικά στοιχεία για την ολοκλήρωση της έρευνάς μου.

Αφιερωμένη στην Μυρτώ, την κόρη μου, που έμαθε από τον παππού της τις έννοιες του συνεταιρίζεσθαι και να είναι αγωνίστρια στη ζωή της.

Αφιερωμένη στους ανώνυμους μετανάστες που εργάζονται κάτω από δύσκολες συνθήκες μέσα στη ζέστη, το κρύο και την βροχή για να βοηθήσουν στη συλλογή του γεωργικού εισοδήματος.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ :

Κ.Ο: Κοινωνική Οικονομία :

Κ.Ε: Κοινωνικές Επιχειρήσεις :

Ε.Ο.Κ.Ε : Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

Τ.Τ: Τρίτος Τομέας

Wise: Work Integration Social Enterprise

Ε.Π.Ε : Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης

Η.Π.Α : Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Κ.Ε.Ε.Ε: Κοινωνικές Επιχειρήσεις Εργασιακής Ενσωμάτωσης

Κοιν.Σ.Επ. : Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις

Κ.ΑΛ.Ο : Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία

Ο.Τ.Α : Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Ν.Π.Δ.Δ : Νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου

Π.Δ.Ε : Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων

Ε.Ε: Ευρωπαϊκή Ένωση

Ε.Π.Ε: Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης

Γ.Σ: Γενική Συνέλευση

Δ.Ε: Διοικούσα Επιτροπή

ICA: Διεθνή Συνεταιριστική Συμμαχία

ΠΑΣΕΓΕΣ : Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών

Α.Σ.Ε.Ε: Αγροτικός Συνεταιρισμός Επεξεργασίας Εσπεριδοειδών Αμυκλών Σπάρτης

ΑΣ: Αγροτικός Συνεταιρισμός

Γ.Σ : Γενική Συνέλευση

Δ.Σ: Διοικητικό Συμβούλιο

Ε.Ε: Ευρωπαϊκή Ένωση

Ε.Σ: Εποπτικό Συμβούλιο

Δ.Ο.Υ : Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία

ΕΣΠΑ : Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς

ΟΠ: Ομάδα Παραγωγών

ΟΠΕΚΕΠΕ: Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων

ΟΣΔΕ : Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου:

ΠΑΑ: Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης

Π.Δ: Προεδρικό Διάταγμα

Μ.Β: Μεγάλη Βρετανία

ICA : Διεθνής Συνεταιριστική Συμμαχία

ΠΟΣΗΕ : Ομοσπονδία Συνεταιρισμού Υδραυλικών

ΠΑΝΣΥΦΑ: Ομοσπονδία Συνεταιρισμού Φαρμακοποιών

ΦΕΚ: Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης

Ο.Π: Ομάδα Παραγωγών

ΕΠΑΛ : Επαγγελματικό Λύκειο

ν : Νόμος

Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις στην Ελλάδα, η Επιχειρηματική και η Οικονομική διάσταση του Συνεταιρισμού Εσπεριδοειδών Αμυγλών Λακωνίας

Σημαντικοί Όροι: Αλληλεγγύη, ισότητα, τοπική ανάπτυξη, επανεπένδυση των κερδών στην επιχείρηση, δημοκρατικά εκλεγμένα όργανα, ένα μέλος, μία ψήφος, ηθικές αρχές μη εκμετάλλευσης, δημοκρατική διοίκηση των μελών, συνεταιριστικές αξίες, αδυναμίες και προβλήματα συνεταιρισμών, η συνεργασία ως υπόβαθρο των συνεταιρισμών.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της εργασίας μου είναι η διερεύνηση της προσφοράς των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων στην Ελλάδα, στην στήριξη της Επιχειρηματικότητας και την ενίσχυση της απασχόλησης ευπαθών ομάδων πληθυσμού σε τοπικό επίπεδο. Μέσα από την προσέγγιση εννοιολογικών εννοιών της Κοινωνικής Οικονομίας και της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας επιχειρώ, να αναδείξω την συμβολή των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων στις δραστηριότητες του Τρίτου Τομέα. Αν και στην Ελλάδα της κρίσης, η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα συνθέτει το πρόγραμμα της κυβερνητικής πολιτικής, η ανάπτυξη των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων δεν ανταποκρίνεται στο μέγεθος των αντίστοιχων Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ευρώπη. Όμως οι δράσεις τους παροτρύνουν τις ομάδες εκείνες που αντιμετωπίζουν τον αποκλεισμό και την ανεργία, να δημιουργήσουν βιώσιμες και ανταγωνιστικές Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις.

Θα συνεχίσω την παρουσίαση της εργασίας μου, με τους ορισμούς που έχουν δοθεί για τους Συνεταιρισμούς, τις συνεταιριστικές αξίες και αρχές, την νομοθεσία και την ιστορική εξέλιξη των συνεταιρισμών στη χώρα μας ενώ στη συνέχεια μέσα από το παράδειγμα του Αγροτικού Συνεταιρισμού Επεξεργασίας Εσπεριδοειδών Αμυγλών Λακωνίας, θα παρουσιάσω τις επιχειρηματικές, οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες του Συνεταιρισμού, μέσα από τις οποίες συνέβαλε στην ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας μιας και δραστηριοποιείται στην περιοχή από το 1965, μιας δύσκολης οικονομικά εποχής για την Ελλάδα.

Social Cooperative Enterprises in Greece, the Business and Financial Aspect of the Cooperative for Citrus Processing of Amikles, Laconia

Important terms: solidarity, equality, local development, reinvestment of business profits, democratically-elected bodies, one member, one vote, moral principles of non-exploitation, democratic management of members, cooperative values, weaknesses and problems in cooperatives, cooperation as the basis of cooperatives.

ABSTRACT

My thesis aims to research the contribution of the Social Cooperative Enterprises in Greece to supporting entrepreneurship and strengthening the employment of vulnerable sections of the population on a local level. By approaching conceptual terms of Social Economy and Social Entrepreneurship, I attempt to highlight the contribution of Social Cooperative Enterprises to the activities of the tertiary sector. Within the Greek crisis, Social Entrepreneurship is a component of the government policy; however, the development of Social Cooperative Enterprises does not correspond to the size of comparable Enterprises across Europe. Nonetheless, their actions motivate those sections of the population that are faced with social exclusion and unemployment to create sustainable and competitive Social Cooperative Enterprises.

I will continue the presentation of my thesis with the definitions that have been given to Cooperatives, the cooperative values and principles, the legislation, and the historical development of cooperatives in Greece. Then, based on the example of the Agricultural Cooperative for Citrus Processing of Amikles, Laconia, I will present the Cooperative's business, financial, and social activity, through which it has contributed to the development of the local society as it has been active in this area since 1965, an economically challenging time for Greece.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

συντομογραφίες :	iii
Περίληψη	v
Abstract	vi
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	3
1.1 Αιτίες που συνέβαλλαν στην εμφάνιση της Κοινωνικής Οικονομίας στην Ευρώπη-Ιστορική αναδρομή	3
1.2 Έννοιες, συγκρότηση και διαμόρφωση, της Κοινωνικής Οικονομίας και της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας στην Ευρώπη	8
1.3 Η Κοινωνική Επιχείρηση	11
1.4 Χαρακτηριστικά Κοινωνικής Οικονομίας και Κοινωνικών Επιχειρήσεων	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	15
2.1 Κοινωνικές Επιχειρήσεις στην Ευρώπη	15
2.2 Κοινωνικές Επιχειρήσεις στην Ελλάδα	24
2.3 Περιεχόμενο Κοινωνικών Επιχειρήσεων	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	30
3.1 Γενικά χαρακτηριστικά των Κοιν.Σ.Επ.	30
3.2 Θεσμικό Πλαίσιο, Περιεχόμενο και Κατηγοριοποίηση των Κοιν.Σ.Επ.	31
3.3 Σύσταση και Οργανωτική Δομή των Κοιν.Σ.Επ.	34
3.4 Οικονομικοί πόροι και διάθεση των κερδών των Κοιν.Σ.Επ.	36
3.5 Χρηματοδοτικά εργαλεία, φοροαπαλλαγές των Κοιν.Σ.Επ.	38
3.6 Τήρηση Γενικού Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας	39

3.7	Βήματα για την εγγραφή της Κοιν.Σ.Επ. . στο Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας, έλεγχοι και κυρώσεις στις Κοιν.Σ.Επ.....	39
3.8	Αλλαγές που επιφέρει ο νόμος 4013/2016 για τις Κοιν.Σ.Επ.....	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο		45
4.1.	Ο ορισμός του Συνεταιρισμού	45
4.2	Η συνεταιριστική κίνηση στην Ελλάδα ως το 1914	47
4.3	Οι Συνεταιριστικές Αξίες.....	49
4.4	Ανάλυση των συνεταιριστικών αρχών.....	51
4.5	Κατηγορίες συνεταιρισμών.....	56
4.5.1	Αγροτικοί συνεταιρισμοί.	56
4.5.2	Αστικοί συνεταιρισμοί.....	57
4.6	Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί στην Ελλάδα	58
4.7	Οι Αγροτικοί συνεταιρισμοί σε άλλες χώρες.....	60
4.8	Αδυναμίες και προβλήματα των συνεταιρισμών	62
4.9	Ωφέλειες των συνεταιρισμών	66
4.9.1	Η συμβολή των συνεταιρισμών στην αύξηση του εισοδήματος των αγροτών.....	66
4.9.2	Η συμβολή των συνεταιρισμών στην απασχόληση των αγροτών καθώς και στην ανύψωση του κοινωνικού και πολιτιστικού επιπέδου τους.	66
4.9.3	Προϋποθέσεις για μια επιτυχημένη συμβολή των συνεταιρισμών στην αγροτική ανάπτυξη.	67
4.10	Νομοθεσία Αγροτικών Συνεταιρισμών	67
4.11	Σύσταση και λειτουργία του συνεταιρισμού	70
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο		74
5.1	Ιστορικό του Συνεταιρισμού	74
5.2	Σκοποί του Συνεταιρισμού (Όραμα και Αποστολή).....	75

5.3	Δραστηριότητες του Συνεταιρισμού	75
5.4	Τα μέλη του συνεταιρισμού και η συνεταιριστική μερίδα	76
5.5	Σύσταση και Οργανωτική Δομή του Συνεταιρισμού.....	77
5.6	Κτιριακές εγκαταστάσεις του Συνεταιρισμού ανά δραστηριότητα	79
5.7	Συστήματα Διαχείρισης Διασφάλισης Ποιότητας του Συνεταιρισμού.....	81
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ^ο		83
6.1	Εισαγωγή.....	83
6.2	Παρουσίαση και ανάλυση αποτελεσμάτων έρευνας	84
6.2.1	Παρουσιάζονται οι απόψεις των στελεχών του ΑΣΕΕ Αμυκλών Λακωνίας.	84
6.2.2	Παρουσιάζονται τα αποτελέσματα έρευνας παραγωγών δείγματος.....	87
Επίλογος -ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ		92
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α - Οδηγός Ημι-δομημένης Συνέντευξης Στελεχώντου Αγροτικού Συνεταιρισμού Έσπεριδοειδών Αμυκλών Λακωνίας		95
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β Ερωτηματολόγιο που απευθύνθηκε σε παραγωγούς εσπεριδοειδών .		96
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ		99

**Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις στην Ελλάδα, η Επιχειρηματική
και η Οικονομική διάσταση του Συνεταιρισμού Εσπεριδοειδών Αμυγλών
Λακωνίας**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία έχει ως σκοπό την εμβάθυνση των εννοιών που χαρακτηρίζουν την κοινωνική επιχειρηματικότητα όπως εκφράζεται μέσα από τις Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις, σε εθνικό αλλά και ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις, μπορούν να υπάρξουν σε οποιαδήποτε τομέα της οικονομίας εφόσον προάγουν το συλλογικό συμφέρον, την κοινωνική ευημερία και την τοπική απασχόληση. Με το παράδειγμα του ΑΣΕΕ Αμυγλών Λακωνίας παρουσιάζουμε μια γενική εικόνα του Συνεταιρισμού, όπου η μεθοδικότητα και η ευαισθησία που χαρακτηρίζει τα μέλη του συμβάλουν στην επιχειρηματική και οικονομική ανάπτυξη του Α.Σ σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.

Στο **πρώτο κεφάλαιο** παρουσιάζονται οι αιτίες που συνέβαλλαν στην εμφάνιση της Κ.Ο στην Ευρώπη, οι έννοιες, η διαμόρφωση της Κ.Ο και της Κ.Ε, η Κοινωνική Επιχείρηση και το περιεχόμενο των Κοινωνικών Επιχειρήσεων. Αποσαφηνίζονται οι έννοιες και οι αιτίες που συνέβαλλαν στην εμφάνιση και στην ανάγκη ύπαρξης της Κ.Ο και των Κ.Ε σε μια δύσκολα οικονομικά και κοινωνικά εποχή, τόσο για την Ελλάδα όσο και για την Ευρώπη.

Στο **δεύτερο κεφάλαιο**, παρουσιάζονται οι Κ.Ε στην Ευρώπη και Ελλάδα καθώς γίνεται αναφορά στο περιεχόμενο των Κ.Ε.

Στο **τρίτο κεφάλαιο**, θα εξετάσουμε τις Κοιν.Σ.Επ. του Ν. 4019/2011 καθώς και τις αλλαγές που επέφερε ο νέος νόμος 4430/2016, θα παρουσιάσουμε τα γενικά χαρακτηριστικά των Κοιν.Σ.Επ. , την κατηγοριοποίηση, την σύσταση και την Οργανωτική Δομή, τους οικονομικούς πόρους και τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η διάθεση των κερδών. Στο τέλος της παρουσίασης του τρίτου κεφαλαίου, θα ασχοληθούμε με τα χρηματοδοτικά εργαλεία και τις φοροαπαλλαγές των Κοιν.Σ.Επ. καθώς και με τις διαδικασίες για την εγγραφή μιας Κοιν.Σ.Επ. στο Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας.

Στο **τέταρτο κεφάλαιο** θα αναφερθούμε στους ορισμούς που έχουν διατυπωθεί για τους Συνεταιρισμούς, θα κάνουμε μια ιστορική αναδρομή στους αγροτικούς συνεταιρισμούς που ιδρύθηκαν στην Ελλάδα από το 1914 έως σήμερα, θα αναλύσουμε τις συνεταιριστικές αξίες και αρχές, θα παρουσιάσουμε τις κατηγορίες των συνεταιρισμών καθώς και τη νομοθεσία που τους διέπει, ενώ θα κάνουμε μία αναδρομή στους αγροτικούς συνεταιρισμούς που εμφανίζονται σε άλλες χώρες και στο τέλος θα παρουσιάσουμε τις αδυναμίες και τις ωφέλειες των Συνεταιρισμών.

Στο **πέμπτο κεφάλαιο** παρουσιάζονται, το ιστορικό του ΑΣΣΕ Αμυκλών Λακωνίας, οι σκοποί, τα μέλη και η συνεταιριστική μερίδα, η σύσταση και η Οργανωτική Δομή, οι δραστηριότητες του Συνεταιρισμού, δηλαδή η συγκομιδή, επεξεργασία, τυποποίηση των εσπεριδοειδών που παράγονται στην περιοχή. Στο τέλος του 5ου κεφαλαίου θα αναφερθούμε στις κτιριακές εγκαταστάσεις του Συνεταιρισμού και στα συστήματα διασφάλισης ποιότητας των προϊόντων του Συνεταιρισμού.

Στο **έκτο κεφάλαιο** επιχειρείται η διερεύνηση της επιχειρηματικής και οικονομικής δραστηριότητας του ΑΣΕΕ Αμυκλών Λακωνίας στην τοπική ανάπτυξη της περιοχής και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας που έγιναν μέσα από προσωπικές συνεντεύξεις με στελέχη του Συνεταιρισμού και παραγωγούς εσπεριδοειδών της περιοχής Αμυκλών Λακωνίας. Από στελέχη του Συνεταιρισμού μοιραζόμαστε τις ανησυχίες τους και τις προσδοκίες τους για το μέλλον του Συνεταιρισμού, αν είναι ικανοποιημένα από την λειτουργία του αλλά και πόσο είναι ικανοποιημένα τα μέλη του Α.Σ από το εισόδημά τους που προέρχεται από την καλλιέργεια των εσπεριδοειδών. Θα παρουσιασθούν τα συμπεράσματα και οι προτάσεις μέσω της βιβλιογραφικής επισκόπησης και της έρευνάς μας μέσα από τις συνεντεύξεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 Αιτίες που συνέβαλλαν στην εμφάνιση της Κοινωνικής Οικονομίας στην Ευρώπη-Ιστορική αναδρομή

Για αυτό που σήμερα αποκαλούμε έννοια της Κ.Ο συνετέλεσαν για την δημιουργία του κύριου ιστού της, οι λαϊκές ενώσεις με τις αξίες και τους κανόνες τους, το συνεταιριστικό κίνημα, οι αλληλασφαλιστικές εταιρείες και τελευταία τα ιδρύματα. Καταλυτικός παράγοντας για την δημιουργία και εμφάνιση των συνεταιρισμών, των εταιριών αλληλοβοήθειας και των αντιστασιακών ενώσεων, αποτέλεσε η ανάπτυξη του βιομηχανικού καπιταλισμού του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα. Η εμφάνιση των μηχανών, στέρησε ανθρώπινες θέσεις εργασίας, υποβάθμισε την ανθρώπινη αξιοπρέπεια χωρίς ακόμα να υπάρχουν ούτε και τα καθημερινά απαραίτητα προς το ζην και οδήγησε πολλά μικρά παιδιά στο να απασχολούνται κάτω από άθλιες συνθήκες εργασίας. Μέσα από αυτές τις δύσκολες καθημερινές συνθήκες διαβίωσης των ανυπεράσπιστων ανθρώπων, ξεκίνησε η έντονη αντίδραση των κοινωνικών ομάδων που στηρίχθηκε στην βοήθεια των οργανώσεων αυτοβοήθειας, των εταιριών αλληλοβοήθειας και των συνεταιρισμών για να ανταπεξέλθουν στην αθλιότητα της επιβίωσής τους.

(https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/a_ces11042-2012_00_00_tra_etu_el.pdf σ.7).

Τον Μεσαίωνα σημείωσαν σημαντική ανάπτυξη, τα φιλανθρωπικά ιδρύματα, οι αδελφότητες, τα νοσοκομεία και οι οργανώσεις αλληλοβοήθειας που είχαν σκοπό να βοηθήσουν τις ανυπεράσπιστες κοινωνικές ομάδες να ανταπεξέλθουν στις άθλιες συνθήκες διαβίωσής τους. Όμως τον 19^ο αιώνα, οι λαϊκές ενώσεις, οι συνεταιρισμοί και οι αλληλασφαλιστικές εταιρείες γνωρίζουν μεγάλη ανάπτυξη γιατί γεννιούνται μέσα από την αντίσταση της ίδιας της εργατικής τάξης για να ξεπεράσουν τις δυσκολίες της καθημερινότητάς τους. Ειδικά στη Βρετανία, το 1790 ο αριθμός των *ταμείων αλληλοβοήθειας* μεγάλωσε σημαντικά ενώ στην Ευρώπη, ιδρύθηκαν πολλές αλληλασφαλιστικές εταιρείες πρόνοιας και εταιρείες αλληλοβοήθειας. Το κίνημα της αλληλασφάλισης αναπτύσσεται στις χώρες της Λατινικής Αμερικής, όπως στην Ουρουγουάη και την Αργεντινή κατά τη διάρκεια του δεύτερου μισού του 19ου αιώνα ενώ οι συνεταιρισμοί όπως εμφανίζονται σήμερα συμπληρώνουν ένα αιώνα ζωής στις Ευρωπαϊκές χώρες.

https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/a_ces11042-2012_00_00_tra_etu_el.pdf σ. 7).

Στη Γαλλία μετά την Γαλλική Επανάσταση, τα συνδικάτα αποκτούν δύναμη και οι οργανώσεις Κ.Ο εκφράζονται μέσα από την ίδρυση των συνεταιρισμών. Το 1830 γίνεται και η πρώτη αναφορά στην έννοια του όρου Κ.Ο ενώ στη Γαλλία επισημοποιείται ο ρόλος της Κ.Ο μέσα από τον νόμο του 1901. (Κώστας Κ., 2014, σ.17), (Λιερός, 2010 σ. σ. 18-19).

Στη Βρετανία, στα τέλη του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα, η αντίδραση των εργατών που εργάζονταν σε βιομηχανίες και στις δυσκολίες των συνθηκών διαβίωσής τους, συμβάλλει στην δημιουργία των πρώτων συνεταιριστικών κινήματων με κύριο εκφραστή της μορφής του συνεργατισμού, τον καταναλωτικό συνεταιρισμό της πόλης του Ροτσντέιλ της Αγγλίας, 1844, οι αρχές του οποίου συνέβαλαν στην διαμόρφωση των κανόνων που αναγνωρίζονται σήμερα σε μορφές συνεταιρισμών σε όλο τον κόσμο. (Παπαγεωργίου, 2007, σ.21).

Η εξάπλωση της βιομηχανικής επανάστασης στην πόλη του Ροτσντέιλ της Αγγλίας, το 1844, είχε σαν αποτέλεσμα να δημιουργηθεί κοινωνική κρίση και ανεργία αφού οι βιομηχανικές ατμοκίνητες μηχανές ήρθαν να παραμερίσουν τα ανθρώπινα χέρια, με συνέπεια, να χρειάζονται να απασχολούνται πού λιγότεροι εργάτες και να αμείβονται με χαμηλότερες αμοιβές. Οι οικονομικές δυσχέρειες που επικρατούσαν στην κοινωνία της πόλης του Ροτσντέιλ οδήγησαν στην απόφαση που πήραν είκοσι επτά άντρες και μία γυναίκα που οι περισσότεροι προέρχονταν από τον κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας, να ιδρύσουν τον πρώτο καταναλωτικό συνεταιρισμό σύμφωνα με τις ιδέες του Robert Owen και του William King και με το δικό τους πιστεύω ότι η συνένωσή τους θα βοηθούσε στο να βρεθούν λύσεις στα προβλήματά τους. Μία λίρα ήταν το δικαίωμα εγγραφής για τα πρώτα μέλη του συνεταιρισμού «των δικαίων σκαπανέων της Ροτσντέιλ» που τους εξασφάλιζε να αποκτήσουν μια συνεταιριστική μερίδα. Από το ύψος της συνεταιριστικής τους μερίδας φαίνεται και η δύσκολη οικονομική κατάσταση που περνούσαν τα μέλη του συνεταιρισμού. Από δε την αποστολή του φαίνεται ότι σκοπός του ήταν να προμηθεύει τα μέλη του, με είδη διατροφής, ένδυσης, υπόδησης και γενικά ότι είχαν ανάγκη για να ζήσουν με τις οικογένειές τους. Δεν έλειπαν όμως και οι προσπάθειες για να αγοράσουν οικόπεδα

και να χτίσουν κατοικίες για να στεγάσουν τα μέλη τους. (Παπαγεωργίου,2007,σ.σ 120-129), (<https://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/rothdale.pdf> σ.σ 1-2).

Τα μέλη του συνεταιρισμού στην προσπάθειά τους αυτή πέτυχαν γιατί βασίστηκαν στην μεταξύ τους συνεργασία και στην αλληλεγγύη ενώ οι αρχές που περιλάμβανε το καταστατικό του συνεταιρισμού, όπως οι περιορισμένες αποζημιώσεις για το κεφάλαιο που είχαν καταβάλει οι συνεταιριστές, τα ίσα δικαιώματα ψήφου, αποτέλεσαν μοντέλο για την δημιουργία των συνεταιρισμών που δημιουργήθηκαν στην πορεία. Από την εποχή του Ροτσντέιλ και μετά οι συνεταιρισμοί και οι έννοιες του συνεταιρίζεσθαι, συγκεντρώνουν την προσοχή των ιδεολογικών σχολών ενώ ουτοπικοί, ρικαρντιανοί, χριστιανοί σοσιαλιστές (καθολικοί και προτεστάντες) και οι φιλελεύθεροι σοσιαλιστές καθώς και κλασικοί, μαρξιστές και νεοκλασικοί οικονομολόγοι, αρχίζουν να διατυπώνουν τις δικές τους αναλύσεις πάνω την έννοια του συνεταιρισμού.

(https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/a_ces11042-2012_00_00_tra_etu_el.pdf σ.8).

Στη Γερμανία, η εκκλησία και οι ανώτερες τάξεις μέσω των φιλανθρωπικών οργανώσεων δημιουργούν ομοσπονδιακά όργανα με σκοπό την ενίσχυση της εργατικής τάξης ενώ στη συνέχεια η ίδια η εργατική τάξη, προχώρησε στη δημιουργία οργανώσεων που προσέφεραν συνέβαλλαν σημαντικά στους τομείς της υγείας ενώ στη συνέχεια δημιουργήθηκαν παραγωγικοί, καταναλωτικοί και στεγαστικοί συνεταιρισμοί. (Κώστας Κ., 2014, σ.18).

Στην Ιταλία από τον 19^ο αιώνα, εκκλησία και οικογένεια συμβάλλουν στην δημιουργία αγαθοεργών ιδρυμάτων και εταιρειών αλληλοβοήθειας, με σκοπό την παροχή βοήθειας σε φτωχούς που αντιμετώπιζαν θέματα υγείας και αναπηρίας ενώ ιδρύθηκε και σημαντικός αριθμός από πιστωτικούς και καταναλωτικούς συνεταιρισμούς. (Κώστας Κ., 2014, σ.18).

Όσον αφορά στο ρόλο των οργανώσεων της Κ.Ο και τη συμβολή τους στον ελληνικό πληθυσμό, πρέπει να αναφερθούμε στον συνεταιρισμό των *Αμπελακιών Θεσσαλίας*, που ιδρύεται το 1870, στο χωριό Αμπελάκια Θεσσαλίας από κατοίκους του χωριού και από τους κατοίκους 21 άλλων χωριών, που απαρτίζεται περίπου από 6.000 άνδρες, γυναίκες και παιδιά. Η «Κοινή Συντροφιά Αμπελακιών» θεωρείται, ο

πρώτος συνεταιρισμός στον κόσμο ενώ οι αρχές του ταυτίζονται με εκείνες των μορφών του συνεργατισμού του 1844, του Ροτσντέιλ. Στην υπηρεσία του Συνεταιρισμού, οι αγρότες προσέφεραν τα χωράφια τους για να καλλιεργηθεί το βαμβάκι και το ερυθρόδανο (ριζάρι), οι κεφαλαιούχοι τα χρήματά τους και οι υπόλοιποι την εργασία τους. Οι κάτοικοι εργάζονταν πολύ σκληρά όλο το 24ωρο στα νηματοβαφεία των Αμπελακιών ενώ τα νήματά τους έφταναν στην Βιέννη, Κωνσταντινούπολη, Οδησό, Τεργέστη, Αμβούργο και Άμστερνταμ. Τα κέρδη μοιράζονταν ανάλογα με την συμμετοχή του καθένα στην εργασία και το κεφάλαιο ενώ η συμμετοχή με μεγαλύτερα ποσά δεν τους έδινε επιπλέον δικαίωμα ψήφου αλλά είχε τον χαρακτήρα κατάθεσης. Τον συνεταιρισμό διοικούσε πενταμελές Δ.Σ συμβούλιο ενώ με την κοινωνική του δράση συνέβαλλε στην ίδρυση σχολείων, νοσοκομείων, βιβλιοθηκών, ταμείου αναπήρων κ.ά.(Παπαγεωργίου, 2007,σ.σ.140-145).

Άλλα παραδείγματα που επέδειξαν μορφές συνεργασίας στην Ελλάδα είναι οι Ναυτικοί Συνεταιρισμοί που ιδρύθηκαν από τα νησιά Ύδρα, Σπέτσες, Ψαρά. Τα τρία αυτά νησιά εκτός του ότι συνέβαλλαν σημαντικά με τα καράβια τους και τα κέρδη τους στον απελευθερωτικό αγώνα της Ελλάδας κατά των Τούρκων, ανέπτυξαν και μεταξύ τους έντονη συνεργατική επιχειρηματική δραστηριότητα «συντροφοναύτες» των οποίων, οι εμπορικές και ναυτικές δραστηριότητες, ξεπέρασαν τους εμπορικούς θαλάσσιους δρόμους της Μεσογείου. (Παπαγεωργίου, 2007,σ.σ.145-147).

Σαρακατσάνοι και Βλάχοι νομάδες, οι επικαλούμενοι «σμίχτες» ένωναν τα κοπάδια τους , που συνήθως αποτελούσαν πρόβατα, τα οποία πολλές φορές έφταναν μέχρι και τις δέκα χιλιάδες, σε κοινή διαχείριση, με το όνομα «τσελιγκάτο». Τα Τσελιγκάτα απλώθηκαν στα Άγραφα, στην Πίνδο, στον Όλυμπο και το Βέρμιο μέχρι και την Ροδόπη και αν οι περισσότεροι κτηνοτρόφοι ήταν αγράμματοι, χωρίς γραμμένους κανόνες και καταστατικά, με τις συμφωνίες δια λόγου, με εντιμότητα και καλή πίστη, επισφράγιζαν τις εμπορικές συμφωνίες τους. Η συμμετοχή στο Τσελιγκάτο δεν ήταν μόνο οικονομική αλλά οι κοινωνικοί δεσμοί που ένωναν τους *σμίχτες* βοηθούσαν στο να αναπτυχθεί μεταξύ τους αρμονική συνεργασία. (Παπαγεωργίου, 2007,σ.σ.147-149).

Στη Σωζόπολη, που βρίσκεται στις ακτές της Μαύρης θάλασσας, οι Έλληνες της περιοχής τον 18^ο αιώνα απολάμβαναν από την Πύλη κάποια προνόμια. Οι

περισσότεροι κάτοικοι, περίπου τρεις χιλιάδες, είχαν σαν ασχολία τους την αλιεία που ήταν οργανωμένη με συνεταιριστικό τρόπο. Η συνεργασία στο ψάρεμα ανάμεσα στους ψαράδες, δημιουργούσε πνεύμα αδελφότητας, με επισφράγισμα «την γιορτή της συγνώμης» για αυτούς που κατά την περίοδο της δουλειάς είχαν μεταξύ τους δυσαρεστηθεί. (Παπαγεωργίου, 2007,σ.σ.149-151).

Η συνεργασία των σφουγγαράδων της Δωδεκανήσου μεταξύ ιδιοκτητών σκαφών και των βουτηχτών επίσης είναι πολύ παλιά ενώ και ακόμα και σήμερα συνεχίζει να υπάρχει στην σπογγαλιεία επιτυχημένη συνεταιριστική δράση. (Παπαγεωργίου, 2007,σ.151).

Στο τέλος του 19^{ου} αιώνα εμφανίζεται η έννοια της Κ.Ο ενώ την χαρακτηρίζουν, οι τύποι των καταστατικών των οργανώσεών της, ο δημοκρατικός λειτουργικός της τρόπος και ότι απουσιάζει η ανάγκη της ιδιοποίησης των κερδών. Με την μορφή αυτή απαντάται μέχρι το 1980 ενώ στη συνέχεια θα πάρει την σύγχρονη μορφή που κατέχει σήμερα. (Κώστας Κ., 2014, σ.σ 19-20).

Αύξηση των οργανώσεων Κ.Ο και των εργαζόμενων στον συγκεκριμένο τομέα παρατηρείται την δεκαετία του 1990, χρονιά που αναγνωρίζεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από τη «Διωπηρεσιακή Ομάδα για την Κοινωνική Οικονομία» ενώ οργανώσεις της Κ.Ο, την χρονική περίοδο 1997-2002, συμμετείχαν σε προγράμματα για την εξεύρεση θέσεων εργασίας για την απασχόληση των νέων. (Κώστας Κ., 2014, σ.26).

Εξ αιτίας της αύξησης των προβλημάτων που δημιουργήθηκαν από την οικονομική κρίση των τελευταίων χρόνων, την παγκοσμιοποίηση, τις κοινωνικές ανισότητες και την ανυπαρξία τις περισσότερες φορές του κοινωνικού κράτους, είχαν σαν αποτέλεσμα να αυξηθούν και να δημιουργηθούν δομές της Κ.Ο με σκοπό να προσφέρουν λύσεις σε προβλήματα όπως της ανεργίας, του ατομικισμού και την υπολειτουργία του κράτους πρόνοιας. Μέσα από αυτά τα προβλήματα, η Κ.Ο καλείται να δημιουργήσει για τους νέους και τους ανέργους θέσεις εργασίας, να ενισχύσει τις τοπικές κοινωνίες, να δυναμώσει τα κοινωνικά και ηθικά κίνητρα για να λειτουργήσει ο ιδιωτικός τομέας της ελεύθερης αγοράς. (Κώστας Κ., 2014, σ.27).

1.2 Έννοιες, συγκρότηση και διαμόρφωση, της Κοινωνικής Οικονομίας και της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας στην Ευρώπη.

Η Κ.Ο, είναι ένας τομέας που διαχειρίστηκε και εξακολουθεί να διαχειρίζεται την οικονομική κρίση πολύ καλύτερα από άλλους τομείς ενώ κερδίζει συνεχώς αναγνώριση τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο αφού μπορεί σε συνεργασία με το δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα να συμβάλλει στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, στην αποφυγή απώλειάς τους καθώς και στη δικαιότερη κατανομή του εισοδήματος και του πλούτου.

(https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/a_ces11042-2012_00_00_tra_etu_el.pdf, σ. 2).

Οι επιχειρήσεις της Κ.Ο, επιτελούν σημαντικό ρόλο στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της αποδοτικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας με πολλούς τρόπους, όπως κατευθύνοντας οικονομικούς πόρους σε τοπικό επίπεδο, ενισχύοντας την επιχειρηματική δραστηριότητα και δημιουργώντας ερεθίσματα στην ευελιξία των αγορών.

(https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/a_ces11042-2012_00_00_tra_etu_el.pdf, σ. 3).

Οι επιχειρήσεις της Κ.Ο, περιλαμβάνουν μια σειρά ιδιωτικών και τυπικά οργανωμένων επιχειρήσεων, που είναι αυτόνομες όσον αφορά τη λήψη αποφάσεων και που επιτρέπουν την ελεύθερη συμμετοχή ενδιαφερομένων. Δημιουργήθηκαν για να καλύψουν τις ανάγκες των μελών τους μέσω της αγοράς, παράγοντας προϊόντα και παρέχοντας υπηρεσίες, ασφαλιστικές και χρηματοοικονομικές. Η διαδικασία λήψης των αποφάσεων και η διανομή των κερδών ή των πλεονασμάτων μεταξύ των μελών δεν συνδέονται άμεσα με το κεφάλαιο ή τις εισφορές των μελών, τα οποία διαθέτουν από μία ψήφο αλλά διενεργούνται μέσω δημοκρατικών και συμμετοχικών διαδικασιών για την λήψη των αποφάσεων. Για αυτό και οι επιχειρήσεις της Κ.Ο μπορούν να θεωρηθούν *οργανώσεις του λαού και όχι του κεφαλαίου*. Η Κ.Ο αποτελεί έναν τομέα που συμβάλλει σημαντικά στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, στη βιώσιμη ανάπτυξη και στη δικαιότερη κατανομή του εισοδήματος και του πλούτου. Πρόκειται για έναν τομέα ο οποίος μπορεί να συνδυάσει την κερδοφορία με την κοινωνική ένταξη και τα δημοκρατικά συστήματα διακυβέρνησης και να εργαστεί παράλληλα με τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα.

https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/a_ces11042-2012_00_00_tra_etu_el.pdf, σ.σ 15-16).

Ο Κ.Ε, είναι οργανώσεις που προέρχονται από τον ίδιο τον λαό με στόχο να καλύψουν τις ανάγκες του όχι για να προσφέρουν βοήθεια σε καπιταλιστικές επενδύσεις. Τα χαρακτηριστικά τους γνωρίσματα είναι ότι είναι ιδιωτικές οργανώσεις που δεν ελέγχονται από τον δημόσιο τομέα, έχουν νομική βάση, λαμβάνουν αυτόνομες αποφάσεις, τα μέλη αποφασίζουν από μόνοι τους για την προσχώρηση στην οργάνωση, τα κέρδη δεν κατανέμονται ανάλογα με το κεφάλαιο που έχουν καταθέσει τα μέλη τους αλλά ανάλογα με τις δραστηριότητες της οργάνωσης είναι δημοκρατικά διοικούμενες οργανώσεις που έχουν καθιερώσει την αρχή «ένα πρόσωπο μία ψήφος» με κοινό στόχο των μελών, οι οικονομικές τους δραστηριότητες να καλύπτουν τις ανάγκες των ίδιων και των οικογενειών τους. Η συλλογικότητα, η συνεργασία, η ισότητα, η δημοκρατική συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων, κάνουν τις επιχειρήσεις Κ.Ο, να ξεχωρίζουν με εκείνες τις επιχειρήσεις της αγοράς που τις χαρακτηρίζει ο ανταγωνισμός και η επιθυμία του διαρκώς αυξανόμενου κέρδους.

https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/a_ces11042-2012_00_00_tra_etu_el.pdf, σ.σ 14-15).

Ορισμός που να εκφράζει την Κ.Ε δεν υπάρχει, μπορούμε όμως να παρατηρήσουμε ότι οι Κ.Ε παρέχουν αγαθά και υπηρεσίες που έχουν συνάρτηση με τον πραγματικό ξεκάθαρο λόγο ύπαρξης της λειτουργίας τους, δηλαδή το όφελος της Κοινότητας. Οι Roper και Cheney (2005) αναφέρονται σε τρεις τύπους κοινωνικής επιχειρηματικότητας:

- Της ιδιωτικής Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας, που αφορά ιδιωτικές πρωτοβουλίες για την ανακούφιση κοινωνικών προβλημάτων σκοπεύοντας στο κέρδος,
- Της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας με την οποία δεν επιδιώκεται η απόκτηση κέρδους και την
- Κοινωνική Επιχειρηματικότητα του δημόσιου τομέα

<http://kdvm.gr/Media/Default/Pdf%20enotites/1.2.pdf> σ.6),

<http://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3859/523->

[2017%20CE%9E%CE%A5%CE%94%CE%95%CE%A1%CE%97%20CE%91%CE%9C%CE%91%CE%9B%CE%99%CE%91.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/a_ces11042-2017%20CE%9E%CE%A5%CE%94%CE%95%CE%A1%CE%97%20CE%91%CE%9C%CE%91%CE%9B%CE%99%CE%91.pdf?sequence=1&isAllowed=y) σ.

12).

Η Ε.Ε ανέλαβε την πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα και την διατύπωση πρότασης κανονισμού σχετικά με τα ευρωπαϊκά ταμεία κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Από την πλευρά της, η Ε.Ο.Κ.Ε έχει δημοσιεύσει εκθέσεις και γνωμοδοτήσεις για την σημαντικότητα ύπαρξης των επιχειρήσεων του τομέα της Κ.Ο στην επίλυση στόχων δημόσιας πολιτικής. Από τις πιο πρόσφατες γνωμοδοτήσεις πρωτοβουλίας και διερευνητικών γνωμοδοτήσεων της Ε.Ο.Κ.Ε, περιλαμβάνονται γνωμοδοτήσεις που αφορούν στην ποικιλία των μορφών επιχειρήσεων, στην οποία σημειώνεται ο εξαιρετικός ρόλος της Κ.Ο για το μέλλον της Ευρώπης, την Κ.Ο στη Λατινική Αμερική (γνωμοδότηση Cabra de Luna), μέσω της οποίας ερευνάται, ο ρόλος της Κ.Ο για την τοπική ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή, την κοινωνική επιχειρηματικότητα και την κοινωνική επιχείρηση.

https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/a_ces11042-2012_00_00_tra_etu_el.pdf, σ.12).

Οι δικαιούχοι των προϊόντων των δραστηριοτήτων των εταιρειών της Κ.Ο επίσης διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στις εταιρείες αυτές, οι οποίες αποτελούν πρωτοβουλίες αμοιβαίας αλληλεγγύης που αναλαμβάνονται από ομάδες πολιτών για την κάλυψη των αναγκών τους μέσω της αγοράς.

https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/a_ces11042-2012_00_00_tra_etu_el.pdf, σ.16).

Ο Τ.Τ αποτελείται από διάφορες θεωρήσεις, κυρίως εκείνων των εννοιών, του *μη κερδοσκοπικού τομέα* και της *κοινωνικής οικονομίας*, έννοιες που αν και αναφέρονται σε συναφείς χώρους δεν ταυτίζονται και απόλυτα. Ο όρος *τρίτος τομέας* χρησιμοποιήθηκε από τους Άγγλους για να περιγράψει τον ιδιωτικό μη κερδοσκοπικό τομέα που αποτελείται σε μεγάλο βαθμό από ενώσεις και ιδρύματα και είναι συνυφασμένη με την ιδέα της φιλανθρωπίας που απαντάται στη Βρετανία του 19ου αιώνα. Από τις βρετανικές *φιλανθρωπικές οργανώσεις* και τα αμερικανικά *φιλανθρωπικά ιδρύματα* προήλθαν οι όροι όπως *φιλανθρωπικός τομέας* και *εθελοντικός τομέας*, όροι, οι οποίοι εμπεριέχονται στην έννοια του μη κερδοσκοπικού τομέα. Χρησιμοποιείται επίσης τόσο στην ηπειρωτική Ευρώπη όσο και σε άλλα μέρη

του κόσμου σαν έννοια, ίδια με εκείνη της Κ.Ο. Στις Η.Π.Α, ο Levitt, χρησιμοποίησε πρώτος την έκφραση *Τρίτος Τομέας*, συγκρίνοντάς τον με τον μη κερδοσκοπικό τομέα ενώ η βιβλιογραφία σχετικά με τον μη κερδοσκοπικό τομέα ή τις μη κερδοσκοπικές οργανώσεις εμφανίζεται για πρώτη φορά πριν από τριάντα χρόνια στις Η.Π.Α. Στην Ευρώπη, χρησιμοποιήθηκε μερικά χρόνια αργότερα για να περιγράψει τον τομέα που τοποθετείται ανάμεσα στον δημόσιο και καπιταλιστικό τομέα που αντιστοιχεί περισσότερο στην έννοια της Κ.Ο.

(https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/a_ces11042-2012_00_00_tra_etu_el.pdf, σ. 21).

1.3 Η Κοινωνική Επιχείρηση

Η Κ.Ε είναι επιχείρηση, με μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα που ασχολείται με το εμπόριο, την παραγωγή, με την παροχή υπηρεσιών μα πάνω απ' όλα οι δραστηριότητες που εξυπηρετούν κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς στόχους αφού διέπονται από την κουλτούρα της προσφοράς, του εθελοντισμού και της καινοτομίας αποδεικνύοντας με αυτό τον τρόπο ότι μπορούν οι επιχειρήσεις τέτοιου είδους με τις δράσεις τους να πετύχουν κοινωνικά οφέλη για τους εργαζόμενους και την κοινωνία, δημιουργώντας κέρδη που τις κάνουν περισσότερο ανταγωνιστικές επιχειρήσεις. Ο ρόλος τους δεν είναι απλά υποστηρικτικός όπως ήταν αντίστοιχα ο ρόλος των Μ.Κ.Ο αλλά ασχολούνται με την παραγωγή αγαθών και την παροχή υπηρεσιών.

(http://www.ekdd.gr/ekdda/files/ergasies_esta/T4/028/10277.pdf σ.10).

Οι Κ.Ε στην Ελλάδα, εμφανίζονται μέσα από διάφορους τύπους ανάμεσα σ' αυτούς, ο περισσότερο διαδεδομένος είναι ο ρόλος εκείνος που καλούνται να αναλάβουν οι Κοιν.Σ.Επ., που ανάλογα με την αποστολή τους μπορούν και συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη, στην καταπολέμηση της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού των ευάλωτων ομάδων και στην τους κοινωνική ένταξη. Άλλες Κ.Ε έχουν σαν προτεραιότητα να φροντίσουν και να υποστηρίξουν τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, όπως τους ηλικιωμένους, βρέφη και άτομα με κινητικά προβλήματα. Ενώ άλλες Κ.Ε στόχο έχουν στην παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών μέσω των οποίων επιχειρούν να συμβάλλουν στο να διατηρηθούν πολιτιστικές και παραδοσιακές αξίες, στην ένταξη στην αγορά εργασίας ατόμων και γεωγραφικών περιοχών που βρίσκονται σε απομακρυσμένες περιοχές, στην παιδεία και στο πράσινο περιβάλλον. Οι Κοιν.Σ.Επ., είναι αστικοί συνεταιρισμοί με εμπορική

ιδιότητα για αυτό και τα μέλη που τις απαρτίζουν άλλοτε είναι φυσικά άλλοτε νομικά και κατέχουν το δικαίωμα μιας ψήφου, ανεξάρτητα από πόσες μερίδες της επιχείρησης κατέχουν. Η κοινωνική διάσταση των Κ.Ε διαφέρει από άλλες μορφές επιχείρησης καθώς χαρακτηρίζονται από τη σύναψη εταιρικών σχέσεων μεταξύ διαφορετικών κοινωνικοοικονομικών φορέων και τη δημοκρατική διαδικασία λήψης αποφάσεων καθώς και την ύπαρξη ενός ξεκάθολου στόχου για να ωφεληθεί η τοπική κοινότητα και να ενισχυθεί το τοπικό σύστημα παραγωγής.

(<https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/25006> σ.1-2).

1.4 Χαρακτηριστικά Κοινωνικής Οικονομίας και Κοινωνικών Επιχειρήσεων

Στον τομέα της Κ.Ο λειτουργούν φορείς και επιχειρήσεις με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που δεν ανήκουν ούτε στον ιδιωτικό ούτε στον δημόσιο τομέα. Οι φορείς και οι επιχειρήσεις αυτές έρχονται να καλύψουν κενά στον τομέα της παραγωγής προϊόντων ή της παροχής υπηρεσιών κυρίως όμως να προσφέρουν νέες ευκαιρίες απασχόλησης. Η προσπάθεια ανάπτυξης του τομέα της Κ.Ο και η προσπάθεια αντιμετώπισης της ανεργίας, συνδέονται με την επίτευξη κοινών σκοπών.

Η Κ.Ο συμβάλλει στην επίτευξη κοινωνικής συνοχής, παρέχοντας σε άτομα κάθε ηλικίας, φύλου και ικανοτήτων, πρόσβαση σε εργασία προσφέροντας έτσι μεγαλύτερη οικονομική ανεξαρτησία. Η Κ.Ο βασίζεται στις αρχές της αλληλεγγύης και της ατομικής συμμετοχής σε μια διαδικασία ενεργού συμμετοχής του πολίτη στα κοινά, δημιουργεί υψηλής ποιότητας θέσεις εργασίας και καλύτερη ποιότητα ζωής, προσφέροντας συγχρόνως ένα κατάλληλο πλαίσιο για νέες μορφές επιχειρηματικότητας και εργασίας. Ενώ σημαντικός είναι ο ρόλος της στην τοπική ανάπτυξη μιας και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην τοπική ανάπτυξη και κοινωνική συνοχή, καθώς συμβάλλει στη σταθερότητα των οικονομικών αγορών, είναι κοινωνικά υπεύθυνη και σύμφωνη με τις προτεραιότητες και τους στρατηγικούς στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εκείνο που χαρακτηρίζει τις επιχειρήσεις Κ.Ο, είναι ότι πρόκειται για ιδιωτικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην οικονομία της αγοράς. Το κέρδος μπορεί να αποτελεί σημαντικό παράγοντα όμως έχει για αυτές δευτερεύουσα σημασία. Οι προτεραιότητες των ανωτέρω επιχειρήσεων είναι η λειτουργία τους μέσα από το πνεύμα της αλληλεγγύης, της υπευθυνότητας και της ευθύτητας ενώ τα πλεονάσματά

τους δεν μοιράζονται ως μερίσματα, αλλά επενδύονται πάλι ή κατανέμονται στα μέλη τους χωρίς να μειώνουν την αξία της επιχείρησης. Οι Κ.Ε αναγνωρίζονται σαν εναλλακτικές λύσεις παραγωγής πλούτου, προσφοράς εργασίας και κοινωνικών υπηρεσιών.

Ένας από τους περισσότερο σημαντικούς ρόλους της Κ.Ο στην Ευρώπη είναι πιθανότατα η συμβολή της στην κοινωνική ένταξη στο πλαίσιο του αυξανόμενου αποκλεισμού. Ο ρόλος αυτός πρόκειται να αυξηθεί κατά τα προσεχή χρόνια. Μια από τις βασικές προκλήσεις με τις οποίες ήρθε αντιμέτωπη η ευρωπαϊκή κοινωνία ήταν η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και του αποκλεισμού στον τομέα της απασχόλησης, σε μια κοινωνία όπου η κοινωνική ένταξη, επιτυγχάνεται κατά κύριο λόγο, μέσω της έμμισθης απασχόλησης. Η τελευταία παρέχει στα άτομα όχι μόνο οικονομική ανεξαρτησία αλλά και αξιοπρέπεια, συμμετοχή στην κοινωνία και πρόσβαση σε υπηρεσίες και εγκαταστάσεις. Για τον λόγο αυτό, οι κοινωνικές ομάδες που κατά κύριο λόγο υφίστανται αποκλεισμό είναι εκείνες που είναι λιγότερο ανταγωνιστικές λόγω ικανοτήτων, προσόντων ή για λόγους πολιτιστικού χαρακτήρα, όπως τα άτομα με σωματική ή πνευματική αναπηρία, οι μακροχρόνια άνεργοι και ορισμένες μειονοτικές ομάδες. Στο πλαίσιο αυτό, η Κ.Ο, μέσω της δυνατότητάς της να συμπληρώνει και κυρίως, να προετοιμάζει το έδαφος για δημόσια δράση στον αγώνα για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, έχει να επιδείξει μεγάλη ικανότητα για κοινωνική ένταξη και ένταξη στην αγορά εργασίας ατόμων και γεωγραφικών περιοχών που βρίσκονται σε σαφώς μειονεκτική θέση.

<http://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3859/523-2017%20CE%9ECE%A5%CE%94%CE%95%CE%A1%CE%97%20CE%91%CE%9C%CE%91%CE%9B%CE%99%CE%91.pdf?sequence=1&isAllowed=y> σ.σ 10-12).

Οι Κ.Ε σε σχέση με την Κ.Ο, στοχεύουν στο να ωφελήσουν τα μέλη τους η ακόμα και ένα κοινωνικό σύνολο και όχι για να αποκτήσουν κέρδος σαν επενδυτές. Από τη σχέση αυτή διαπιστώνεται και ο δημοκρατικός τρόπος που λαμβάνονται οι αποφάσεις αφού προτεραιότητα για την επιχείρηση έχει ο άνθρωπος και όχι το κέρδος ενώ από τα οικονομικά πλεονάσματα της επιχείρησης γίνονται ακόμα και έργα για το κοινοτικό όφελος.

Σαν Κ.Ε, δεν ανήκουν ούτε στον ιδιωτικό αλλά ούτε και στον δημόσιο τομέα αλλά είναι συγκερασμός και των δύο χωρίς να υπάγονται διοικητικά στο κράτος. Ασχολούνται με εμπορικούς σκοπούς με στόχο όμως όχι το κέρδος και υποστηρίζονται από δημόσιες πολιτικές και εθελοντικές δράσεις για το γενικό καλό. Ασχολούνται στον πρωτογενή μέχρι και τον τριτογενή τομέα με δραστηριότητες που αφορούν τον αγροτικό τομέα, τον τομέα παραγωγής προϊόντων και την παροχή υπηρεσιών. (http://www.ekdd.gr/ekdda/files/ergasies_esta/T4/028/10277.pdf σ.10).

Οι Κ.Ε αντιμετωπίζουν τους πολίτες και τα προβλήματα τους μέσα από προσωπικές και συλλογικές προσπάθειες, οργανώνοντας κατάλληλες δράσεις με βάση την επιχειρηματικότητα, παράγοντας προϊόντα και προσφέροντας υπηρεσίες, παραμερίζοντας και αμφισβητώντας το ρόλο των ιδιωτικών δράσεων βοηθούν στην επίλυση προβλημάτων ανεργίας, ενισχύουν την κοινωνική συνοχή, οργανώνονται σύμφωνα με δομές του ιδιωτικού τομέα, εξασφαλίζουν ένα υγιές προϋπολογισμό που βασίζεται στα έσοδα από τις δραστηριότητές τους, σε κρατικές ενισχύσεις, από τους ΟΤΑ, δωρεές και χορηγίες ενώ εξοικονομούν χρήματα από την εθελοντική εργασία. (http://www.ekdd.gr/ekdda/files/ergasies_esta/T4/028/10277.pdf σ.σ 12-12).

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας μας αναφερθήκαμε στις αιτίες που συνέβαλλαν στην εμφάνιση της Κ.Ο στην Ευρώπη αλλά και στις ιστορικές εξελίξεις που έγιναν η αιτία πρόκλησης της δημιουργίας της Κ.Ο και των Κ.Ε και προσπαθήσαμε να δώσουμε μια ανάλυση των χαρακτηριστικών τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1 Κοινωνικές Επιχειρήσεις στην Ευρώπη

Χώρες στις οποίες αναγνωρίζεται η έννοια της Κ.Ο είναι η Γαλλία, η Ισπανία η Πορτογαλία, το Βέλγιο, η Ιρλανδία και η Ελλάδα. Σ' αυτές τις χώρες, η έννοια της Κ.Ο αναγνωρίζεται από τις δημόσιες αρχές, τον ακαδημαϊκό και επιστημονικό κόσμο. Από τις ανωτέρω χώρες ξεχωρίζουν η Γαλλία γιατί η έννοια της Κ.Ο πρωτοεμφανίστηκε σ αυτή ενώ η Ισπανία γιατί ενέκρινε τον πρώτο ευρωπαϊκό εθνικό νόμο για την Κ.Ο, το 2011.

(https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/a_ces11042-2012_00_00_tra_etu_el.pdf, σ.26).

Δύο εθνικοί νόμοι που αφορούν την Κ.Ο, έχουν ρίζες σε χώρες της Ευρώπης που η οικονομική κρίση έπληξε περισσότερο και είναι η Ισπανία και η Ελλάδα. Στην Ισπανία ο νόμος 5/2011 αφορά την Κ.Ο και στην Ελλάδα ο νόμος 4019/2011 αφορά την Κ.Ο και την Κ.Ε καθώς και άλλες διατάξεις.

(https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/a_ces11042-2012_00_00_tra_etu_el.pdf, σ 46).

Στην Ευρώπη, η ενιαία αγορά έχει ανάγκη από νέα, χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη καθώς και στη δημιουργία απασχόλησης για όλους. Μια εργασία που θα χαρακτηρίζεται από «ηθικές» και «κοινωνικές» αρχές, είναι η επιθυμία όλο και περισσότερο Ευρωπαίων.

(<https://www.google.com/search?nfpr=1&q=EUR-Lex-52011DC0682-EN-EUR-Lex&spell=1&sa=X&ved=0ahUKEwii7dWYs5PiAhXGJIAKHSuxAbgQBQgpKAA&biw=1507&bih=734> σ. 4).

Αν και αναγνωρίζεται η σημαντικότητα της ύπαρξης των Κ.Ε καθώς και η θετική ανταπόκριση στη κοινωνία του έργου που προσφέρουν, πολλά είναι τα προβλήματα που εμποδίζουν την περαιτέρω ανάπτυξή τους. Ανάμεσα σ' αυτά συγκαταλέγονται, η έλλειψη δικτύων που να τις υποστηρίζουν, η δυσκολία προσβασιμότητας σε χρηματοδοτήσεις, η έλλειψη κοινού ρυθμιστικού σχεδίου σε πολλά ευρωπαϊκά κράτη, η έλλειψη κατάρτισης και η εξειδίκευσης των εργαζομένων και των μελών των Κ.Ε. Το σημαντικότερο όλων των προβλημάτων είναι η απουσία δράσεων που να

προβάλλουν το έργο και τις δράσεις των εργαζομένων στις κοινωνικές επιχειρήσεις. (Κώστας Κ., 2014, σ.49).

Στις τέσσερις επιχειρήσεις που συστήνονται στην Ευρώπη, η μία είναι Κ.Ε ενώ στο Βέλγιο, τη Φινλανδία και τη Γαλλία είναι μία στις τρεις. Οι Κ.Ε είναι περισσότερο παραγωγικές και ανταγωνιστικές από τις άλλες επιχειρήσεις αφού η προσωπική δέσμευση των εργαζομένων με την επιχείρηση επιφέρει περισσότερα θετικά αποτελέσματα καθώς και οι περισσότερο ανθρώπινες συνθήκες εργασίας που αναπτύσσονται καλύτερα αποτελέσματα.

(<https://www.google.com/search?nfpr=1&q=EUR-Lex-52011DC0682-EN-EUR-Lex&spell=1&sa=X&ved=0ahUKEwii7dWYs5PiAhXGJIAKHSuxAbgQBQgpKAA&biw=1507&bih=734> σ. 3).

Οι Κ.Ε μέσα από τις κοινωνικές καινοτομίες που υποστηρίζουν, συμμετέχουν στην έξυπνη ανάπτυξη, προσπαθώντας να δώσουν λύσεις σε προβλήματα που μέχρι τώρα δεν έχουν επιλυθεί όπως πολλά θέματα που αφορούν περιβαλλοντικά προβλήματα, με προτεραιότητα την ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών και την κοινωνική αλληλεγγύη προσπαθούν να ανταποκριθούν στους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». (<http://dx.doi.org/10.12681/sp.15987> σ.86), (<https://www.google.com/search?nfpr=1&q=EUR-Lex-52011DC0682-EN-EUR-Lex&spell=1&sa=X&ved=0ahUKEwii7dWYs5PiAhXGJIAKHSuxAbgQBQgpKAA&biw=1507&bih=734> σ. 3).

Οι Κ.Ε στην Ε.Ε δραστηριοποιούνται σε όλους τους τομείς της Κ.Ο, όπως στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, στις περιβαλλοντικές υπηρεσίες, τις αστικές αναπλάσεις, την αγροτική παραγωγή, την ανάπτυξη επιχειρηματικής πρωτοβουλίας για την καταπολέμηση της ανεργίας μέσω της εργασιακής ενσωμάτωσης ανθρώπων που αντιμετωπίζουν τον κοινωνικό αποκλεισμό. Ειδικά η εργασιακή ενσωμάτωση αποτελεί την σημαντικότερη δραστηριοποίηση των Κ.Ε στην Ε.Ε. (<https://www.google.com/search?nfpr=1&q=EUR-Lex-52011DC0682-EN-EUR-Lex&spell=1&sa=X&ved=0ahUKEwii7dWYs5PiAhXGJIAKHSuxAbgQBQgpKAA&biw=1507&bih=734> σ.3).

Το νομικό πλαίσιο των κρατών της Ε.Ε που χαρακτηρίζει τις επιχειρήσεις Κ.Ο δεν είναι παντού το ίδιο ενώ διαφοροποίηση υπάρχει ακόμα και στις αιτίες

δημιουργίας τους. Μέσα από παραδείγματα και αναφορές που θα ακολουθήσουν, θα προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε, τις ποικιλομορφίες που παρουσιάζουν οι Κ.Ε στα κράτη μέλη της Ευρώπης.

Η Ιταλία, από το 1990 είναι το μοναδικό κράτος στην Ευρώπη, που διαθέτει ειδική νομοθεσία που αφορά στη σύσταση και λειτουργία των κοινωνικών επιχειρήσεων για αυτό θεωρείται πρότυπο για την δημιουργία Κ.Ε. Με σημαντικές ρυθμίσεις του ιταλικού κράτους, όπως με επιχορηγήσεις και φοροαπαλλαγές, η επιχειρηματική δραστηριότητα των κοινωνικών επιχειρήσεων προσφέρει εργασία σε περισσότερο από 320.000 εργαζόμενους. Η Επιχείρηση «idea 90 », συστήθηκε από εννιά άνεργες γυναίκες, με φεμινιστική οπτική και με σκοπό την κοινωνικοποίηση της παιδικής φροντίδας. Ενώ σήμερα, λειτουργεί ένα ιατρικό κέντρο παρέχοντας βοήθεια σε περιοχές που δεν εξυπηρετούνται από τις δημόσιες υπηρεσίες και απευθύνεται σε άτομα που βρίσκονται σε δύσκολη κοινωνικοοικονομική κατάσταση όπως για παράδειγμα, οι μετανάστες. (Κώστας,2014σ.60) ,

http://paratiritiriokp.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=626:-e-h&catid=34:2009-05-16-15-39-44 σ.2),

<https://www.google.com/search?nfpr=1&q=EUR-Lex-52011DC0682-EN-EUR-Lex&spell=1&sa=X&ve.d=0ahUKEwii7dWYs5PiAhXGJIAKHSuxAbgQBQgpKAA&biw=1507&bih=734> σ.σ 3-4),

<http://www.greeninstitute.gr/wp-content/uploads/2014/01/2013-11-24-Sofia-Adam.pdf> σ.11).

Στη συνέχεια το 1995, ακολούθησε το Βέλγιο, η Γαλλία, Πορτογαλία, Φιλανδία και Λιθουανία. Στη Γερμανία ψηφίστηκε νόμος που αφορούσε τις επιχειρήσεις που απασχολούσαν άτομα με βαριές αναπηρίες.

Η Ισπανία, από τον 19ο αιώνα δραστηριοποιείται στον τομέα της Κ.Ο ενώ τις τελευταίες δεκαετίες γνωρίζει μεγάλους ρυθμούς αύξησης. Μελέτες της Ε.Ε για την Κ.Ο της Ισπανίας, την κατατάσσουν στην πρώτη θέση μεταξύ των κρατών μελών με το μόνο μειονέκτημα ότι στερείται εξειδικευμένο νομικό πλαίσιο σύστασης και λειτουργίας των ισπανικών κοινωνικών επιχειρήσεων. Τρεις είναι οι μορφές κοινωνικών επιχειρήσεων που μπορούν να ενταχθούν στην έννοια της κοινωνικής οικονομίας. Οι συνεταιρισμοί Κοινωνικής Πρωτοβουλίας, οι εταιρείες Ενώσεων Εργαζομένων και οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις Εργασιακής Ενσωμάτωσης Work

Integration Social Enterprise Wise.

(<http://oceanis.lib2.uniwa.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/4256/Dissertation2.pdf?sequence=1&isAllowed=y> σ. 85).

Συνεταιρισμοί και οι Εταιρείες Ενώσεων Εργαζομένων, έχουν ειδική έκπτωση φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων σε σχέση με τις υπόλοιπες επιχειρήσεις της ιδιωτικής Ισπανικής οικονομίας με τα ιδρύματα τύπου WISE, για να απολαμβάνουν σημαντικές φοροαπαλλαγές αλλά και ειδικές οικονομικές ενισχύσεις μέσω των κρατικών επιχορηγήσεων. Η Κοινωνία των Πολιτών με πρωτοβουλίες της αντιπαρατάχθηκε την ανεργία που επικρατούσε στη χώρα, με συνεταιρισμούς και επιχειρήσεις που ανήκαν στους εργαζόμενους, στέλνοντας με αυτό τον τρόπο το δικό της μήνυμα στα αναποτελεσματικά κρατικά προγράμματα.

(<http://dx.doi.org/10.12681/sp.15987> σ.94-106),

(<http://www.greeninstitute.gr/wp-content/uploads/2014/01/2013-11-24-Sofia-Adam.pdfσ.26>).

Στη Γαλλία, η έννοια της Κ.Ο εμφανίζεται ήδη από τον 19^ο αιώνα, με τον όρο της Κ.Ε να είναι καινούργιος. Το 2002 προχώρησε στην θεσμοθέτηση συνεταιριστικής εταιρείας συλλογικού συμφέροντος ενώ λειτουργούν και επιχειρήσεις με την μορφή τοπικών συνδέσμων για την επανένταξη στην οικονομική ζωή ατόμων με δυσκολίες στην εύρεση σταθερής εργασίας, με σημαντική βοήθεια να προσφέρεται από εθελοντές γονείς και εκπαιδευτικούς. Τα WISEs, έχουν στόχο στο να δημιουργήσουν σταθερές θέσεις εργασίας, «εγγυημένη απασχόληση» για άτομα που μειονεκτούν, στην αναζήτηση εργασίας. Στη Γαλλία το 2004, μια εταιρεία εφάρμοσε ένα σύστημα για το πλύσιμο των αυτοκινήτων χωρίς την χρήση νερού, με βιοαποικοδομήσιμα προϊόντα, χρησιμοποιώντας ανειδίκευτο προσωπικό και περιθωριοποιημένα άτομα. (<http://dx.doi.org/10.12681/sp.15987> σ.86),

(<https://www.google.com/search?nfpr=1&q=EUR-Lex-52011DC0682-EN-EUR-Lex&spell=1&sa=X&ved=0ahUKEwii7dWYs5PiAhXGJIAKHSuxAbgQBQgpKAA&biw=1507&bih=734> σ.3),

(https://erymanthos.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=795:2013-01-11-12-39-45&catid=53:koinoniki-oikonomia&Itemid=60 σ.1-2),

(http://paratiritiriokp.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=626:-e-h&catid=34:2009-05-16-15-39-44 σ.2),

<http://www.socialactivism.gr/index.php/koinoniki-oikonomia/17-2012-10-11-18-56-12> σ. 4).

Η Μ.Β έχει παράδοση στο χώρο της Κ.Ο μέσω των εργατικών συνεταιρισμών, κοινοτικών επιχειρήσεων, κοινωνικών επιχειρήσεων, εθελοντικών οργανώσεων ενώ η κυβέρνηση έχει την πεποίθηση ότι οι κοινωνικές επιχειρήσεις εξυπηρετούν στη δημιουργία μιας βιώσιμης οικονομίας. Η Μ.Β, αναπτύσσει επιχειρηματική δραστηριότητα σε όλους τους τομείς της οικονομίας ειδικά σε υπηρεσίες εστίασης, κατασκευών, στις μεταφορές, στις επικοινωνίες και στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας ενισχύοντας την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα σε Επιχειρήσεις τύπου WISEs και δραστηριοποιούνται σε τομείς όπως της ανακύκλωσης, τεχνολογίας, της πληροφορίας, των συγκοινωνιών και της φροντίδας παιδιών. Και στη Μ.Β δεν υπάρχει εξειδικευμένη νομοθεσία που να αφορά στις Κ.Ε εξ αιτίας της φιλελεύθερης οικονομίας δεν υπάρχει ειδική φορολογική μεταχείριση των Κ.Ε με εξαίρεση αυτών που λειτουργούν σαν κοινωφελή ιδρύματα. (Κώστας, 2014,σ.58),

<http://dx.doi.org/10.12681/sp.15987> σ.101),

<http://www.socialactivism.gr/index.php/koinoniki-oikonomia/17-2012-10-11-18-56-12> σ. 3).

Στην Ιρλανδία, η Κ.Ο εμφανίστηκε τη δεκαετία του 90 και δραστηριοποιήθηκε σε επιχειρήσεις που παράγουν αγαθά και προσφέρουν υπηρεσίες σε περιοχές με γεωγραφική απομόνωση καθώς και σε τοπικές κοινότητες με προβλήματα ανεργίας. Η αγροτική ανάπτυξη μικρών τοπικών κοινωνιών της Ιρλανδίας, ενισχύθηκε από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα leader, με την δημιουργία αγροτουριστικών συνεταιρισμών ενώ κρατικές πρωτοβουλίες υποστήριξαν την τοπική και αγροτική ανάπτυξη. Τρεις τύποι επιχειρήσεων δραστηριοποιούνται στην Ιρλανδία: οι Κοινοτικές επιχειρήσεις, οι κοινωνικές επιχειρήσεις ελλιπούς ζήτησης και επιχειρήσεις οι οποίες υπογράφουν συμβάσεις με το δημόσιο τομέα.

<http://dx.doi.org/10.12681/sp.15987> σ.σ 113-114),

https://erymanthos.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=795:2013-01-11-12-39-45&catid=53:koinoniki-oikonomia&Itemid=60 σ.1-2),

<http://www.socialactivism.gr/index.php/koinoniki-oikonomia/17-2012-10-11-18-56-12> σ. 4).

Στη Γερμανία, η Κ.Ο και οι Κ.Ε, εμφανίστηκαν πριν τουλάχιστον 150 χρόνια καθιστώντας την Γερμανία σημείο αναφοράς για τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες ενώ είναι μια χώρα που είχε να αντιμετωπίσει την επανένωση της Ανατολικής με τη Δυτική Γερμανία. Σήμερα υπάρχει έλλειψη νομικού πλαισίου σύστασης και λειτουργίας των γερμανικών κοινωνικών επιχειρήσεων ενώ μεγάλος αριθμός κοινωνικών επιχειρήσεων χωρίζονται στους παραδοσιακούς και τους νέους οργανισμούς νέας μορφής. Στους παραδοσιακούς οργανισμούς περιλαμβάνονται και οι συνεταιρισμοί κοινωνικής πρόνοιας και φροντίδας, ιδρύματα και ενώσεις προσώπων ενώ στους οργανισμούς νέας μορφής, περιλαμβάνονται επιχειρήσεις εργασιακής ενσωμάτωσης και δημιουργίας θέσεων εργασίας. Η κρατική υποστήριξη της γερμανικής Κ.Ο συμπεριλαμβανομένων και των Κ.Ε παραδοσιακής και νέας μορφής παρέχει σημαντικά καλύτερη υποστήριξη στις παραδοσιακές επιχειρήσεις ενώ προσφέρονται εκπαιδευτικά προγράμματα και ευκαιρίες για απασχόληση ορισμένου χρόνου. Το 2002, ιδρύεται ο Στεγαστικός Συνεταιρισμός Bremer Höhe από 51 ενοίκους διαμερισμάτων ιστορικών κτιρίων του Βερολίνου για να εμποδίσουν να πουληθούν σε ιδιώτες, ιστορικά κτίρια της πρώην Ανατολικής Γερμανίας, με στόχο να τα συντηρήσουν και να υποστηρίξουν την περιβαλλοντική και κοινοτική αναβάθμιση της περιοχής καθώς και για να προσφέρουν τα διαμερίσματα για ενοικίαση σε προσιτές τιμές.

(<http://dx.doi.org/10.12681/sp.15987> σ.99),

(<http://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3859/523-2017%20CE%9E%CE%A5%CE%94%CE%95%CE%A1%CE%97%20CE%91%CE%9C%CE%91%CE%9B%CE%99%CE%91.pdf?sequence=1&isAllowed=y> σ.19), (<http://www.socialactivism.gr/index.php/koinoniki-oikonomia/17-2012-10-11-18-56-12> σ. 4), (<http://www.greeninstitute.gr/wp-content/uploads/2014/01/2013-11-24-Sofia-Adam.pdf> σ. 14).

Στη Σουηδία, οι Κ.Ε ξεκίνησαν στα μέσα της δεκαετίας του 90, από άτομα που συμμετείχαν σε συνεταιριστικά κινήματα και που στη συνέχεια μετονόμασαν τους κοινωνικούς συνεταιρισμούς, σε κοινωνικές επιχειρήσεις κοινωνικής ενσωμάτωσης με στόχο, την ενσωμάτωση στην εργασιακή και κοινωνική ζωή ατόμων, που αντιμετωπίζουν αυξημένες δυσκολίες εύρεσης εργασίας, στην εκπαίδευση ενηλίκων, σε άτομα με ειδικές ανάγκες.

(<http://www.csringreece.gr/files/research/CSR-1331565595.pdf?user=σ.24>),
(<http://www.socialactivism.gr/index.php/koinoniki-oikonomia/17-2012-10-11-18-56-12> σ. 3).

Η Φιλανδία, διαθέτει ένα ολοκληρωμένο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας, παρέχοντας πολλές δημόσιες υπηρεσίες, όπως δωρεάν εκπαίδευση, υγεία και στέγαση καθώς και ένα υψηλό επίπεδο κοινωνικής ασφάλειας για όλους τους πολίτες της με συνέπεια, οι Κ.Ε να έχουν περιορισμένο χώρο δραστηριοποίησης αφού το κράτος εφαρμόζει το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας για τους πολίτες του. Ο πρώτος φινλανδικός νόμος για τις Κ.Ε θεσμοθετήθηκε το 2003, ο οποίος περιορίζει σημαντικά την δραστηριότητα των Κ.Ε στον τομέα της εργασιακής ενσωμάτωσης ατόμων με αναπηρία και των μακροχρόνια ανέργων.

(<http://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3859/523-2017%20CE%9E%CE%A5%CE%94%CE%95%CE%A1%CE%97%20CE%91%CE%9C%CE%91%CE%9B%CE%99%CE%91.pdf?sequence=1&isAllowed=y> σ.19),(https://erymanthos.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=795:2013-01-11-12-39-45&catid=53:koinoniki-oikonomia&Itemid=60σ.σ.1-2),
(<http://www.socialactivism.gr/index.php/koinoniki-oikonomia/17-2012-10-11-18-56-12> σ. 4).

Στο Βέλγιο, πρωταγωνιστούν οι Εταιρείες Επιχειρήσεων με Κοινωνικό Σκοπό, σύμφωνα με Νόμο του 1995 ενώ δραστηριοποιούνται τρεις μορφές επιχειρησιακών οργανισμών, οι Εταιρείες με Κοινωνικό Σκοπό, οι Κ.Ε Εργασιακής Ενσωμάτωσης στην απασχόληση με στόχο την ενσωμάτωση ανέργων στην αγορά εργασίας με την παροχή συμβολαίων απασχόλησης και οι οποίες δικαιούνται ορισμένες φορολογικές απαλλαγές από το βελγικό κράτος και οι μη Κερδοσκοπικοί Οργανισμοί. Τα WISEs με σκοπό την ανακύκλωση, απασχολούν άτομα με κοινωνικά προβλήματα για να εργαστούν σε όλη τη διαδικασία ανακύκλωσης των αποβλήτων.

(<http://dx.doi.org/10.12681/sp.15987>, Τσιλίκης Χρήστος, Αθήνα 2016, σ.86) ,
(http://www.uom.gr/media/docs/ekp/conf_2011/PROCEEDINGS_25_6_2011.pdfσ.)
(<http://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3859/523-2017%20CE%9E%CE%A5%CE%94%CE%95%CE%A1%CE%97%20CE%91%CE%9C%CE%91%CE%9B%CE%99%CE%91.pdf?sequence=1&isAllowed=y> σ.

19), (<http://www.socialactivism.gr/index.php/koinoniki-oikonomia/17-2012-10-11-18-56-12> σ. 4).

Στο Λουξεμβούργο, δεν υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο για τις Κ.Ε ενώ η Κ.Ε ξεκίνησε να χρησιμοποιείται στα μέσα της δεκαετίας του 2000. Στο Λουξεμβούργο υπάρχουν τρεις τύποι οργανισμών κοινωνικής οικονομίας με τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των Κ.Ε : Οι σύνδεσμοι εργαζομένων που λειτουργούν με την μορφή Ε.Π.Ε, οι συνεταιρισμοί που δραστηριοποιούνται στην εξασφάλιση συλλογικών συμφερόντων των μελών τους και οι αλληλασφαλιστικοί φορείς που ασχολούνται με τον πολιτισμό, την εργασιακή ένταξη γυναικών και μακροχρόνια άνεργων στην αγορά εργασίας, στη γεωργία και το περιβάλλον.

(https://erymanthos.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=795:2013-01-11-12-39-45&catid=53:koinoniki-oikonomia&Itemid=60 σ.1-2),

(<http://www.socialactivism.gr/index.php/koinoniki-oikonomia/17-2012-10-11-18-56-12> σ. 4).

Στην Πολωνία, κοινωνικός συνεταιρισμός που απασχολεί μακροχρόνια άνεργους και άτομα με αναπηρία μπορεί και παρέχει υπηρεσίες εστίασης και έτοιμων φαγητών, μικρές κατασκευαστικές εργασίες και βιοτεχνικές δραστηριότητες.

(<https://www.google.com/search?nfpr=1&q=EUR-Lex-52011DC0682-EN-EUR-Lex&spell=1&sa=X&ved=0ahUKEwii7dWYs5PiAhXGJIAKHSuxAbgQBQgpKAA&biw=1507&bih=734> σ.5),

(http://paratiritiriokp.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=626:-e-h&catid=34:2009-05-16-15-39-44 σ.3)

Στις Κάτω Χώρες, επιχείρηση διδάσκει ανάγνωση χρησιμοποιώντας καινοτόμα ψηφιακά εργαλεία, χρησιμοποιώντας μία μέθοδο που βασίζεται στο παιχνίδι. Η μέθοδος διδασκαλίας είναι προσαρμοσμένη έτσι ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί από υπερκινητικά ή αυτιστικά παιδιά, από αναλφάβητους και μετανάστες.

(<https://www.google.com/search?nfpr=1&q=EUR-Lex-52011DC0682-EN-EUR-Lex&spell=1&sa=X&ved=0ahUKEwii7dWYs5PiAhXGJIAKHSuxAbgQBQgpKAA&biw=1507&bih=734> σ.5),

(http://paratiritiriokp.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=626:-e-h&catid=34:2009-05-16-15-39-44 σ.3).

Στην Ουγγαρία δημιουργήθηκε από ένα ίδρυμα, εστιατόριο, που απασχολεί σαράντα άτομα με αναπηρία ενώ παρέχει κατάρτιση καθώς και διασφάλιση εργασίας.

(<https://www.google.com/search?nfpr=1&q=EUR-Lex-52011DC0682-EN-EUR-Lex&spell=1&sa=X&ved=0ahUKEwii7dWYs5PiAhXGJIAKHSuxAbgQBQgpKAA&biw=1507&bih=734>σ.4),(http://paratiritiriokp.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=626:-e-h&catid=34:2009-05-16-15-39-44 σ. 3).

Στη Ρουμανία, επιχείρηση που αποτελείται από πέντε υπαλλήλους και πέντε εθελοντές, εργάζεται για να προσφέρει πολιτιστικές υπηρεσίες στη ρουμανική γλώσσα, ειδικά για ανθρώπους που αντιμετωπίζουν προβλήματα όρασης, διαμορφώνοντας βιβλία και ταινίες για τις συγκεκριμένες ανάγκες ενώ αξίζει να αναφερθεί ο αριθμός των χρηστών που ανέρχεται σε 90.000 άτομα.

(<https://www.google.com/search?nfpr=1&q=EUR-Lex-52011DC0682-EN-EUR-Lex&spell=1&sa=X&ved=0ahUKEwii7dWYs5PiAhXGJIAKHSuxAbgQBQgpKAA&biw=1507&bih=734> σ.4),
(http://paratiritiriokp.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=626:-e-h&catid=34:2009-05-16-15-39-44 σ. 2)

Στην Αυστρία η Κ.Ο οικονομία εμφανίζεται παρέχοντας κοινωνικές υπηρεσίες με ειδικευση στην φροντίδα παιδιών και κυρίως ατόμων με ειδικές ανάγκες.

(https://erymanthos.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=795:2013-01-11-12-39-45&catid=53:koinoniki-oikonomia&Itemid=60 σ.1-2),
(<http://www.socialactivism.gr/index.php/Koinoniki-oikonomia/17-2012-10-11-18-56-12> σ.4).

Στην Ολλανδία, δημιουργούνται συννοικιακές αναπτυξιακές επιχειρήσεις με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και στην δημιουργία καλύτερου επίπεδου ποιότητας για την ζωή των πολιτών .

(https://erymanthos.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=795:2013-01-11-12-39-45&catid=53:koinoniki-oikonomia&Itemid=60σ.1-2),
(<http://www.socialactivism.gr/index.php/Koinoniki-oikonomia/17-2012-10-11-18-56-12> σ.3).

Το βασικό συμπέρασμα που πρέπει να καταγραφεί είναι ότι η Κ.Ο στην Ευρώπη είναι πολύ σημαντική τόσο για τον άνθρωπο όσο και για την οικονομία, αφού φτάνει

να απασχολεί περισσότερο από 14,5 εκατομμύρια ανθρώπους ή ποσοστό περίπου 6,5% του πληθυσμού της Ε.Ε. Από τα μεγέθη αυτά καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι πρόκειται για μια έννοια που δεν μπορεί και δεν πρέπει να αγνοηθεί από την κοινωνία και από τους θεσμούς που την εκπροσωπούν.

(<https://www.google.com/search?ei=am0PXeOUJsHJwQKCgaPgDA&q=http%3A%2F%2Fwww.kathimenini.gr%2F920973%2Fgallery%2Foikonomia%2Fepixeirhseis%2F&oq=http%3A%2F%2Fwww.kathimenini.gr%2F920973%2Fgallery%2Foikonomi> σ. 2).

2.2. Κοινωνικές Επιχειρήσεις στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα αν και υπήρχαν Κ.Ε από τα προηγούμενα χρόνια, οι Κ.Ε απέκτησαν νομική υπόσταση στις 30 Σεπτεμβρίου 2011 με το Ν. 4019/2011, ο συγκεκριμένος νόμος υπέστη τροποποίηση με τον Ν. 4430/2016 χαράζοντας έτσι το νομικό πλαίσιο για την ύπαρξη και δημιουργία των Κ.Ε με στόχο την εξυπηρέτηση κοινωνικών και αναπτυξιακών σκοπών. Το «Σχέδιο Δράσης για την ενίσχυση της Απασχόλησης και της Επιχειρηματικότητας των Νέων» που έχει σχεδιαστεί από το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας, βοηθάει τους νέους που θέλουν να ξεκινήσουν την λειτουργία μιας τέτοιας μορφής επιχείρησης προσφέροντάς τους το κατάλληλο χρηματοδοτικό πλαίσιο. Ο Νόμος μαζί με το «Σχέδιο Δράσης» αναφέρονται στην Κοιν.Σ.Επ. σαν μια επιχείρηση κοινωνικού σκοπού.

(<http://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3859/523-2017%20CE%9E%CE%A5%CE%94%CE%95%CE%A1%CE%97%20CE%91%CE%9C%CE%91%CE%9B%CE%99%CE%91.pdf?sequence=1&isAllowed=y> σ.20).

Σύμφωνα με τον νόμο 4430/2016, Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία είναι το σύνολο όλων εκείνων των οικονομικών δραστηριοτήτων, που στηρίζονται σε μια εναλλακτική μορφή οργάνωσης των σχέσεων παραγωγής, διανομής, κατανάλωσης και επανεπένδυσης, βασισμένη στις αρχές που περιγράφει ο Παπαγεωργίου «Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις στηρίζονται στις αξίες της αυτοβοήθειας, της αυτεφθύνης, της δημοκρατίας, της ισότητας, της ισοτιμίας και της αλληλεγγύης». (Παπαγεωργίου Κ.,2007, σ.31).

Σήμερα μια σειρά από παράγοντες, οδήγησαν στο να αυξηθεί η Κ.Ο και η Κ.Ε στη χώρα μας αφού η Ελλάδα βρέθηκε αντιμέτωπη με την διεθνή οικονομική κρίση των τελευταίων ετών που δημιούργησε σε όλους τους κλάδους της οικονομίας μεγάλο ποσοστό ανεργίας, με νεόπτωχους, με ανθρώπους με ψυχικά προβλήματα, οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα στη στήριξη ανθρώπων τρίτης ηλικίας αλλά και σε παιδιά που στερήθηκαν το πρωινό τους πριν φύγουν για το σχολείο, σε αγροτεμάχια που έμειναν ακαλλιέργητα λόγω του κόστους των καλλιεργειών αλλά και της μετανάστευσης μερίδας του αγροτικού κόσμου, το περιβάλλον έμεινε χωρίς την στήριξη προγραμμάτων υποδομής ενώ αυξήθηκε η μετανάστευση Ελλήνων επιστημόνων σε χώρες του εξωτερικού. Τα ελληνικά νησιά και τα σύνορα του Έβρου κατακλίστηκαν από μετανάστες που δημιούργησαν η πολιτική καπιταλισμού και τα συμφέροντα των μεγάλων δυνάμεων της γης. Σήμερα η κυβερνητική πολιτική δημιουργεί κίνητρα για την ανάπτυξη των Κ.Ε σε εκείνους τους τομείς που με το έργο τους και τις δράσεις τους μπορούν να υποστηρίξουν νέες θέσεις εργασίας, πρωτοβουλίες συνεργασίας καθώς και την δημιουργία συμπράξεων με Δήμους των Ο.Τ.Α. Και μπορεί η συνεργασία των Κοιν.Σ.Επ. με Δήμους να έρθει να συμπληρώσει τα προβλήματα που έχουν προκληθεί στο δημόσιο λόγω της κρίσης όμως χρειάζεται μεγάλη προσοχή για να μην είναι αυτή που θα αντικαταστήσει τις προσλήψεις ειδικευμένου προσωπικού που έχουν ανάγκη οι υπηρεσίες.

(<http://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3859/523-2017%20%CE%9E%CE%A5%CE%94%CE%95%CE%A1%CE%97%20%CE%91%CE%9C%CE%91%CE%9B%CE%99%CE%91.pdf?sequence=1&isAllowed=y> σ.2).

Συνολικά, φαίνεται ότι στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία υπάρχει μια έντονη δραστηριοποίηση στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας γεγονός που δημιουργεί ευνοϊκές προοπτικές για την απασχόληση και ανάπτυξη στη χώρας μας. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν εμπόδια στην επέκταση του τομέα αυτού: σε σχετική μελέτη περίπτωσης που έγινε για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εκτιμάται ότι το οικοσύστημα των κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα πάσχει από σοβαρές ελλείψεις στη χρηματοδότηση, τη δικτύωση και τη συμβουλευτική υποστήριξη των κοινωνικών επιχειρήσεων.

(<http://okeanis.lib.puas.gr/xmlui/handle/123456789/4256> σ.19).

2.3 Περιεχόμενο Κοινωνικών Επιχειρήσεων

Οι Κ.Ε μπορούν να δημιουργηθούν σε πολλούς τομείς της οικονομίας, αρκεί η επιχείρηση με τις δράσεις της, να υποστηρίζει την τοπική ανάπτυξη και απασχόληση, το συλλογικό συμφέρον και την κοινωνική ευημερία. Στην Ελλάδα οι Κ.Ε δεν έχουν δραστηριοποιηθεί πάρα πολύ καιρό ενώ ήδη έχουν αναπτύξει δράσεις γυναικείοι συνεταιρισμοί με παραγωγή παραδοσιακών προϊόντων και αγροτικοί συνεταιρισμοί με μικρά οικονομικά αποτελέσματα, που συμβάλλουν όμως σημαντικά στην τοπική απασχόληση στην εποχή της κρίσης για την χώρα μας.

(https://erymanthos.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=795:2013-01-11-12-39-45&catid=53:koinoniki-oikonomia&Itemid=60 σ.σ 2-3).

Σε όλο τον κόσμο οι Κ.Ε, με σκοπό την προβολή του συλλογικού συμφέροντος, την κοινωνική ευημερία, την τοπική ανάπτυξη και απασχόληση ιδρύονται και μπορούν και προσφέρουν απασχόληση σε τομείς όπως της υγείας, της παιδείας του πολιτισμού, της κοινωνικής αλληλεγγύης, της προστασίας του περιβάλλοντος και της πράσινης ανάπτυξης, των συνεταιριστικών τραπεζών.

Στον τομέα της υγείας, υπάρχουν Κ.Ε αλλά και συνεταιρισμοί για να φροντίσουν τους ηλικιωμένους και τις ομάδες εκείνες του πληθυσμού που αντιμετωπίζουν ειδικά προβλήματα υγείας. Οι μετακινήσεις ατόμων με κινητικά προβλήματα και άλλα ειδικά προβλήματα υγείας δεν είναι εύκολη, απεναντίας υπάρχουν αρκετά προβλήματα για αυτό ιδρύονται εταιρείες παροχής υπηρεσιών από ταξί, λεωφορεία αλλά και τεχνικές εταιρείες για να βοηθήσουν στην καθημερινή επίλυση αυτών των προβλημάτων. Για παράδειγμα το «ble Notes» είναι μία Κοιν.ΣΕ.π. που σκοπό έχει να εντάξει άτομα με ειδικά προβλήματα στο να διαβιώνουν και να αυτοεξυπηρετούνται μόνοι τους σε καθημερινές δραστηριότητες. Η Κοιν.ΣΕ.π. «Ανοιχτοί Ορίζοντες-το Παρεάκι» απασχολεί άτομα με νοητική στέρση, προσφέροντάς τους απασχόληση με στόχο να καλυτερεύσει την ζωή των παιδιών και των οικογενειών τους μέσα από την λειτουργία ενός εστιατορίου.

(<http://www.socialactivism.gr/index.php/koinoniki-oikonomia/17-2012-10-11-18-56-12> σ. 7),

(<http://koinsep.org/%CE%B8%CE%B1%CF%85%CE%BC%CE%AC%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B4%CE%B5%CE%AF%CE%B3%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1->

[%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%83%CE%B5%CF%80-%CE%BC%CE%B9%CE%B1-%CE%B1%CF%87/ σ.σ 2-3\),](#)
<http://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3859/523-2017%20ΞΥΔΕΡΗ%20ΑΜΑΛΙΑ.pdf?sequence=1&isAllowed=y> σ.14).

Στον τομέα της παιδείας και επιμόρφωσης από μη κερδοσκοπικές εταιρείες μελετών ερευνών και από τοπικές εφημερίδες και βιβλία δημιουργούνται και παρουσιάζονται δραστηριότητες που ενημερώνουν και εξειδικεύουν ανθρώπους όλων των ηλικιών, σε θέματα εκπαίδευσης. Ο «Επίκουρος», ιδρύθηκε από 8 γυναίκες για να προσφέρει μέσα από τις δράσεις του βοήθεια σε παιδιά και μεγάλους.<http://www.socialactivism.gr/index.php/koinoniki-oikonomia/17-2012-10-11-18-56-12> σ. 7), <https://www.afi.org.gr/el/services#mission> σ. 1) ,
<http://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3859/523-2017%20ΞΥΔΕΡΗ%20ΑΜΑΛΙΑ.pdf?sequence=1&isAllowed=y> σ.14).

Στον τομέα της κοινωνικής αλληλεγγύης αναπτύσσουν δραστηριότητες τα κοινωνικά παντοπωλεία και κοινωνικά φαρμακεία, φροντίζοντας άπορους, φτωχούς και άνεργους, δείχνοντας μέριμνα για να τους εφοδιάζουν με τρόφιμα, φάρμακα και προϊόντα ένδυσης καθώς και ότι άλλο τους ζητηθεί.
<http://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3859/523-2017%20ΞΥΔΕΡΗ%20ΑΜΑΛΙΑ.pdf?sequence=1&isAllowed=y> σ.14).

Στον τομέα του πολιτισμού έχουν κατασκευαστεί μουσεία, βιβλιοθήκες, πολιτιστικά κέντρα καθώς και συμβουλευτικές εταιρείες για να συμβάλλουν στο να διατηρηθεί η πολιτιστική κληρονομιά και η τοπική πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου μας.
<http://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3859/523-2017%20ΞΥΔΕΡΗ%20ΑΜΑΛΙΑ.pdf?sequence=1&isAllowed=y> σ.14) .

Στον τομέα περιβάλλοντος και πράσινης ανάπτυξης, έχουν δημιουργηθεί επιχειρήσεις με σκοπό την δασοπροστασία, την προστασία και ανάπτυξη οικοσυστημάτων και αγροτουριστικών συνεταιρισμών, επιχειρήσεις ήπιων μορφών ενέργειας, βιολογικών και οικολογικών προϊόντων, αλιευτικές επιχειρήσεις, επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών. Ιδιαίτερη αναφορά θα ήθελα να κάνω στο «Ρομά Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου» που είναι Τοπικά και Περιφερειακά υποστηριζόμενη Αλιεία που συμβάλλει στην απευθείας ανάπτυξη εμπορικών σχέσεων μεταξύ παραγωγών και

καταναλωτών και επιτρέπει την δυνατότητα πρόσβασης σε είδη πρώτης ανάγκης ειδικά για τις οικονομικά αδύνατες ομάδες. Ενώ η «Go Forest» εντοπίζει, καθαρίζει, τοποθετεί σήματα με κατάλληλες πινακίδες αναδεικνύοντας κατάλληλα ορεινά μονοπάτια για να βοηθήσει στην τουριστική ανάπτυξη της περιοχής που δραστηριοποιείται τόσο από ξένους όσο και από Έλληνες περιπατητές.

(<http://www.socialactivism.gr/index.php/koinoniki-oikonomia/17-2012-10-11-18-56-12>

σ. 10)

(<http://koinsep.org/%CE%B8%CE%B1%CF%85%CE%BC%CE%AC%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B4%CE%B5%CE%AF%CE%B3%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%83%CE%B5%CF%80-%CE%BC%CE%B9%CE%B1-%CE%B1%CF%87/> σ. 2),

(<http://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3859/523-2017%20%CE%94%CE%94%20%CE%94%CE%94.pdf?sequence=1&isAllowed=y> σ.14).

(<http://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3859/523-2017%20%CE%94%CE%94%20%CE%94%CE%94.pdf?sequence=1&isAllowed=y> σ.14).

(<http://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3859/523-2017%20%CE%94%CE%94%20%CE%94%CE%94.pdf?sequence=1&isAllowed=y> σ.14).

Στον τομέα της συγκέντρωσης και διαχείρισης κεφαλαίου, έχουν δημιουργηθεί Συνεταιριστικές ή «Ηθικές» τράπεζες για να χρηματοδοτούν πολιτισμικά και περιβαλλοντικά προγράμματα όπως και προγράμματα κοινωνικής αλληλεγγύης. Συνήθως οι τράπεζες αποκλείουν από την χρηματοδότηση τις επιχειρήσεις των Κοιν.Σ.Επ. γιατί τις θεωρούν επιχειρήσεις υψηλού πιστωτικού κινδύνου. Εξαίρεση στις τραπεζικές αποκλίσεις για χρηματοδότηση, αποτελούν εναλλακτικά πιστωτικά ιδρύματα τα οποία χρηματοδοτούν επιχειρήσεις με γνώμονα το συλλογικό συμφέρον, όπως η τράπεζα «Banca Etica» η όπως ονομάζεται η «Ηθική Τράπεζα» που βρίσκεται στην Πάντοβα της Ιταλίας. Αποτελεί μοντέλο εναλλακτικής τράπεζας στην Ευρώπη, η οποία στηρίζει όσους λόγω χαμηλού εισοδήματος αποκλείονται και δεν τους χορηγούνται τραπεζικά χαμηλότοκα δάνεια. Σύμφωνα με τους καταστατικούς της σκοπούς, συμβάλει στη Κ.Ο προωθώντας επενδύσεις που αφορούν, φιλικές προς το περιβάλλον παραγωγές, επιχειρήσεις κοινωφελούς εργασίας, συνεταιρισμούς βιολογικών προϊόντων, προγράμματα ενεργειακής οικονομίας, δίκτυα αλληλέγγυου εμπορίου, κοινότητες επανένταξης, εκπαιδευτικά προγράμματα.

(<http://www.socialactivism.gr/index.php/koinoniki-oikonomia/5-2012-10-11-10-09-15> σ. 2).

Στην Ελλάδα υπάρχουν δέκα συνεταιριστικές τράπεζες, πέντε πιστωτικοί συνεταιρισμοί και ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα που αποτελούν μέλη της Ένωσης Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδας. Ανάμεσα σ' αυτές η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα και η Συνεταιριστική Τράπεζα Καρδίτσας, αποτελούν φωτεινά παραδείγματα συνεταιριστικών τραπεζών που υποστηρίζουν τις Κ.Ε.

(https://rosalux.gr/sites/default/files/odigos_dimiourgias_koinonikon_epixeiriseon.pdf σ. 88).

Ένα άλλο παράδειγμα τραπεζικής υποστήριξης αποτελεί στο Μπαγκλαντές, η «Grammen Bank», η «τράπεζα των φτωχών». Ξεκίνησε να λειτουργεί το 1977 σαν ερευνητικό πρόγραμμα από τον πανεπιστημιακό καθηγητή Muhammad Yunus, στοχεύοντας να εξαλείψει την τοκογλυφία και την εκμετάλλευση σε βάρος των πάμπτωχων αγροτών και αγροτισσών, οι οποίες σαν γυναίκες ήταν παραγκωνισμένες αλλά και να δημιουργήσει κίνητρα για ανεξαρτησία και αυτοδιαχείριση της γης από τους ίδιους τους αγρότες. Στην αρχή η τράπεζα πήρε επιχορηγήσεις από το κράτος ενώ στη συνέχεια έγινε αυτόνομη και τώρα στην αύξηση του κεφαλαίου της συμβάλλουν και οι δανειζόμενοι αγρότες.

(<http://www.socialactivism.gr/index.php/koinoniki-oikonomia/5-2012-10-11-10-09-15> σ.σ 2-3),

(<http://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3859/523-2017%20%CE%BC%CE%AC%CF%83%CE%B9%CE%B1-CF%80%CE%B1-CF%81%CE%B1-CE%B4%CE%B5%CE%AF%CE%B3%CE%BC%CE%B1-CF%84%CE%B1-CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%83%CE%B5%CF%80-%CE%BC%CE%B9%CE%B1-%CE%B1-CF%87/> σ.σ 2-3).

(<http://koinsep.org/%CE%B8%CE%B1%CF%85%CE%BC%CE%AC%CF%83%CE%B9%CE%B1-CF%80%CE%B1-CF%81%CE%B1-CE%B4%CE%B5%CE%AF%CE%B3%CE%BC%CE%B1-CF%84%CE%B1-CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%83%CE%B5%CF%80-%CE%BC%CE%B9%CE%B1-%CE%B1-CF%87/> σ.σ 2-3).

Στο δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας μας αναφερθήκαμε στις Κ.Ε που βρίσκονται και δραστηριοποιούνται στην Ευρώπη και Ελλάδα καθώς και στο περιεχόμενο των Κ.Ε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1 Γενικά χαρακτηριστικά των Κοιν.Σ.Επ.

Οι Κοιν.Σ.Επ. μπορούν να δραστηριοποιηθούν σε οποιαδήποτε τομέα της οικονομίας αρκεί να υποστηρίζουν το συλλογικό συμφέρον, την κοινωνική ευημερία, την τοπική ανάπτυξη και απασχόληση. Πρόκειται για αστικό συνεταιρισμό με κοινωνικό σκοπό αλλά διαθέτει και εμπορική ιδιότητα. (Χρηστάκης Μ,2013,σ.3).

Η ανάπτυξη των Κοιν.Σ.Επ. στον τομέα της Κ.Ο, οι προσπάθειες για να αντιμετωπισθεί η ανεργία και οι νέες ευκαιρίες απασχόλησης, έρχονται να υποστηριχθούν με εναλλακτικές δράσεις και τρόπους από τις Κοιν.Σ.Επ. και να συμβάλλουν με τις υπηρεσίες τους, στη κοινωνική συνοχή, προσφέροντας ευκαιρίες σε όλους ανεξάρτητα από την ηλικία, το φύλο και τις ικανότητες για οικονομική ανεξαρτησία για το δικαίωμα να κερδίζεις και όχι να επαιτείς, με ευπρέπεια την επιβίωσή σου.

Είναι Ν.Π.Ι.Δ και διοικείται ισότιμα από τα μέλη της με κοινή επιδίωξη το συλλογικό όφελος με δράσεις που εξυπηρετούν το κοινωνικό συμφέρον. Η ένωση των προσώπων είναι εθελοντική με σκοπό κοινωνικό και ειδικότερα εκείνον της ενίσχυσης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της κοινωνικής καινοτομίας. (Χρηστάκης Μ,2013,σ.3).

Η νομική φύση της Κοιν.Σ.Ε.π. υφίσταται από τη στιγμή που καταχωρείται στο Μητρώο Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας ενώ η εμπορική της ιδιότητα από την στιγμή που αποκτά νομική υπόσταση.

[\(http://koinsep.org/%CF%84%CE%B9-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CE%BF%CE%B9-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD-%CF%83-%CE%B5%CF%80/%CF%83%CF%8D%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%BF%CF%82-%CE%BF%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82/](http://koinsep.org/%CF%84%CE%B9-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CE%BF%CE%B9-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD-%CF%83-%CE%B5%CF%80/%CF%83%CF%8D%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%BF%CF%82-%CE%BF%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82/) σ.σ 1-2).

3.2 Θεσμικό Πλαίσιο, Περιεχόμενο και Κατηγοριοποίηση των Κοιν.Σ.Επ.

Για την ανάπτυξη οποιουδήποτε τύπου επιχειρηματικότητας, απαραίτητη είναι η διερεύνηση του θεσμικού πλαισίου και ιδιαίτερα του νομοθετικού πλαισίου σύμφωνα με το οποίο πρέπει να βαδίζουν οι επιχειρήσεις. Το νομοθετικό πλαίσιο βάζει τα θεμέλια για μια υγιή επιχειρηματικότητα και κυρίως όταν οι όροι της είναι καθορισμένοι με σαφήνεια. Ανασταλτικό ρόλο στην περαιτέρω ανάπτυξη τέτοιων πρακτικών διαδραμάτισε η απουσία σύγχρονου θεσμικού πλαισίου, το οποίο θα διευκολύνει την ανάπτυξη δραστηριοτήτων Κ.Α.Λ.Ο αλλά και η κακή φήμη των συνεταιρισμών, λόγω των πελατειακών εκτροπών του πρόσφατου παρελθόντος. Ωστόσο, η οικονομική κρίση συνοδεύτηκε από την εμφάνιση διαφόρων εγχειρημάτων Κ.Α.Λ.Ο είτε με τη μορφή συνεταιριστικών πρωτοβουλιών είτε με τη μορφή δομών αλληλεγγύης για την κάλυψη ζωτικών αναγκών σε ότι αφορά κυρίως στη διατροφή, στη στέγαση, στην εκπαίδευση ή στην προσφορά ιατρικής φροντίδας. Η εξέλιξη αυτή, πήρε πρωτοφανείς για τα εγχώρια δεδομένα διαστάσεις, χωρίς ωστόσο να έχει προσεγγίσει τα μεγέθη που καλύπτουν ανάλογες δραστηριότητες σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, σε μια περίοδο, κατά την οποία η νέα γενιά αν και χαρακτηρίζεται από υψηλού επιπέδου μόρφωση και τεχνογνωσία, αναγκάζεται να μεταναστεύσει και που η κοινωνική πλειοψηφία αντιμετωπίζει τις συνέπειες της εφαρμογής της υποτίμησης της εργασίας ενώ η ιδιωτική και κρατική επένδυση είναι ελλιπής, η Κ.Α.Λ.Ο μπορεί να αποτελέσει ένα εργαλείο δίκαιης οικονομικής ανάπτυξης, μέσα από την κοινωνική κινητοποίηση και την αξιοποίηση της δημόσιας και ιδιωτικής περιουσίας.

Με τον ν. 4019/2011 (ΦΕΚ Α'216) και όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 4430/16, δημιουργήθηκε μια νέα νομική μορφή, η Κοιν.Σ.Επ. που είναι φορέας της Κ.Ο. Οι Κοιν.Σ.Επ. είναι οι αστικοί συνεταιρισμοί του Ν. 1667/86, με κοινωνικό σκοπό, επιδιώκουν την συλλογική και κοινωνική ωφέλεια, τα μέλη τους έχουν περιορισμένη ευθύνη ενώ διαθέτουν από τον νόμο και την εμπορική ιδιότητα και τα κέρδη τους προέρχονται από δραστηριότητές τους που καλύπτουν το κοινωνικό συμφέρον.

(<http://kdvm.gr/Media/Default/Pdf%20enotites/1.8.pdf> σ. 32),

(<http://anelixis.org/nomos-44302016/> σ.15), (<https://eslarisas.gr/themata-emporiou/idrysi-epixeiriseon/item/17-diadikasies-idrysis-systasis-koinonikis-synetairistikis-epixeirisis-koin-s-ep> σ. 3).

Ανάλογα με τον σκοπό δημιουργίας τους οι Κοιν.Σ.Επ. , διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες:

Οι Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης δραστηριοποιούνται σε επιχειρήσεις που προσπαθούν να εντάξουν τόσο στην οικονομική όσο και στην κοινωνική ζωή, άτομα με ειδικά προβλήματα όπως ΑμεΑ, εξαρτημένους, απεξαρτημένους, οροθετικούς, φυλακισμένους, αποφυλακισμένους, ανήλικους παραβάτες.

(<http://www.keko.gr/el/Pages/page2.aspx> σ.32),

(https://fotavgeia.blogspot.com/2014/02/blog-post_23.htmlσ.1-2),

(<https://www.dikaiologitika.gr/dikaiologitika/epixeiriseis/18598/idrysi-koinsep-dikaiologitika-diadikasia> σ.2).

Η διάκριση των **Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης** γίνεται σε δύο υποκατηγορίες :

Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης Ευάλωτων Ομάδων Πληθυσμού που αποσκοπούν στην ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή, των ατόμων που ανήκουν στις Ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες πληθυσμού (ΑμεΑ, εξαρτημένοι, απεξαρτημένοι, οροθετικοί, φυλακισμένοι, αποφυλακισμένοι, ανήλικοι παραβάτες). Σε μια Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης, περίπου το 40% των από τους εργαζόμενους θα πρέπει να προέρχεται από αυτές τις κατηγορίες. Αν μεταβληθεί αυτό το ποσοστό, η επιχείρηση θα πρέπει σε διάστημα τριών μηνών με νέες εγγραφές και προσλήψεις εργαζομένων να καλύψει το ποσοστό αυτό γιατί αλλιώς μετατρέπεται σε Κοιν.Σ.Επ. Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας. Στη χώρα μας οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις Ένταξης διαθέτουν προγράμματα για μόνιμες αυτοχρηματοδοτούμενες θέσεις εργασίας αλλά κυρίως ενδιαφέρονται για προγράμματα κοινωνικοποίησης μέσω της παραγωγικής δραστηριότητας έτσι η δραστηριότητά τους μέσα στους χώρους των σωφρονιστικών καταστημάτων θα μπορούσε να προσφέρει αποτελεσματική βοήθεια στους φυλακισμένους.

(<http://dx.doi.org/10.12681/sp.15987>σ.96),

(<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/eeep/article/download/15987/14367> σ.96),

(<http://kdvm.gr/Media/Default/Pdf%20enotites/1.8.pdf> σ.32,)

(<https://www.dikaiologitika.gr/dikaiologitika/epixeiriseis/18598/idrysi-koinsep-dikaiologitika-diadikasia> σ.2).

Οι Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης Ειδικών Ομάδων Πληθυσμού στοχεύουν να εντάξουν στην οικονομική και κοινωνική ζωή άτομα που ανήκουν στις Ειδικές Ομάδες πληθυσμού, όπως είναι οι άνεργοι νέοι, οι μακροχρόνια άνεργοι, άνεργες γυναίκες, γυναίκες που έχουν υποστεί θύματα κακοποίησης, άνεργοι που βρίσκονται πάνω από την ηλικία των πενήντα ετών, κάτοικοι απομακρυσμένων ορεινών και νησιωτικών περιοχών, μετανάστες και πρόσφυγες. Ο τύπος αυτός της Κοιν.Σ.Επ. πρέπει να απασχολεί ποσοστό 50% εργαζομένων που προέρχονται από τις ανωτέρω κατηγορίες και για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα που αναφέρεται στο καταστατικό της. Αν μεταβληθεί αυτό το ποσοστό, η επιχείρηση θα πρέπει σε διάστημα τριών μηνών με νέες εγγραφές και προσλήψεις εργαζομένων να καλύψει αυτό το ποσοστό αυτό.

(<http://www.enikonomia.gr/economy/136775,13-erotiseis-apantiseis-gia-tin-koinoniki-oikonomia.html> σ.3),

(<http://kdvm.gr/Media/Default/Pdf%20enotites/1.8.pdf> σ.σ 32-33),

(https://fotavgeia.blogspot.com/2014/02/blog-post_23.html σ. 2),

(<https://www.dikaiologitika.gr/dikaiologitika/epixeiriseis/18598/idrysi-koinsep-dikaiologitika-diadikasia> σ. 2).

Οι Κοιν.Σ.Επ. Κοινωνικής Φροντίδας, απευθύνονται σε ηλικιωμένους, βρέφη, παιδιά, άτομα με αναπηρία και άτομα με χρόνιες παθήσεις, προσφέροντάς τους υπηρεσίες που έχουν κοινωνικό και προνοιακό χαρακτήρα.

(<http://kdvm.gr/Media/Default/Pdf%20enotites/1.8.pdf> σ.32-33),

(https://fotavgeia.blogspot.com/2014/02/blog-post_23.html σ. 2),

(<https://www.dikaiologitika.gr/dikaiologitika/epixeiriseis/18598/idrysi-koinsep-dikaiologitika-diadikasia> σ. 2).

Οι Κοιν.Σ.Επ. Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού, υποστηρίζουν το τοπικό και συλλογικό συμφέρον και την δημιουργία θέσεων εργασίας. Μπορούν να αναλαμβάνουν δραστηριότητες σε τομείς όπως ο πολιτισμός, το περιβάλλον, η οικολογία, η εκπαίδευση, οι παροχές κοινής ωφέλειας, σε προσπάθειες για την αξιοποίηση τοπικών προϊόντων και για την επιβίωση μέσα στο χρόνο παραδοσιακών δραστηριοτήτων και επαγγελμάτων.

(<http://kdvm.gr/Media/Default/Pdf%20enotites/1.8.pdf> σ.32),

(https://fotavgeia.blogspot.com/2014/02/blog-post_23.html σ. 2),

<https://www.dikaiologitika.gr/dikaiologitika/epixeiriseis/18598/idrysi-koinsep-dikaiologitika-diadikasia> σ.σ 2- 3).

Σήμερα οι Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης, παίρνουν τη θέση του κράτους έρχονται να αντιμετωπίσουν τις αποτυχίες της αγοράς εργασίας να προσφέρει δυνατότητες ένταξης και αποκατάστασης των ευπαθών κοινωνικών ομάδων, οι Κοιν.Σ.Επ. Φροντίδας για να καλύψουν τις αποτυχίες των δομών πρόνοιας να παρέχουν επαρκή αγαθά και υπηρεσίες προσωπικής και οικιακής φροντίδας σε ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού και οι Κοιν.Σ.Επ. Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού, να υποκαταστήσουν τις αποτυχίες του συστήματος να παρέχει κοινωνικά αγαθά και να ανταποκρίνεται σε τοπικές κοινωνικές πρωτοβουλίες, με αποτέλεσμα την ερημοποίηση απομακρυσμένων περιοχών της χώρας μας.

http://mkentua.gr/wp-content/uploads/%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1_%CE%A7%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%86%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%85.pdf σ. 13).

3.3 Σύσταση και Οργανωτική Δομή των Κοιν.Σ.Επ.

Για να συσταθεί μία Κοιν.Σ.Επ. εφαρμόζεται η διαδικασία ίδρυσης ενός αστικού συνεταιρισμού (βάσει του ν.4019/2011, άρθρο 3, παρ.2,3 και 4 περί διατάξεων για την σύσταση Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης). Το καταστατικό της επιχείρησης πρέπει να υπογράφεται :

- Για την ίδρυση μιας Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης, τουλάχιστον από 7 μέλη ενώ
- Για την ίδρυση Κοιν.Σ.Επ. Κοινωνικής Φροντίδας ή Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού, τουλάχιστον από 5 μέλη.

https://fotavgeia.blogspot.com/2014/02/blog-post_23.html σ. 2),

<https://www.dikaiologitika.gr/dikaiologitika/epixeiriseis/18598/idrysi-koinsep-dikaiologitika-diadikasia> σ. 3).

Τα μέλη που μπορεί να μετέχουν σαν μέλη στην Κοιν.Σ.Επ. μπορεί να είναι:

- Φυσικά . (Χρηστάκης Μ.,2013,σ.13)
- Κάθε μέλος που αναφέραμε και που μπορεί να είναι φυσικό ή νομικό, διαθέτει τουλάχιστον μία υποχρεωτική συνεταιριστική μερίδα και έτσι έχει λόγο στη διοίκηση της επιχείρησης. Μπορεί όμως το μέλος να αποκτήσει έως και πέντε συνεταιριστικές μερίδες χωρίς όμως να έχει επιπλέον δικαίωμα ψήφου.
(<http://kdvm.gr/Media/Default/Pdf%20enotites/1.8.pdf> σ.33),
(https://fotavgeia.blogspot.com/2014/02/blog-post_23.html σ. 1).
- Όταν αποχωρεί ένα μέλος από την επιχείρηση αποζημιώνεται για την αξία της συνεταιριστικής του μερίδας με την τιμή που έχει διαμορφωθεί τη στιγμή της αποχώρησής του ενώ δεν μπορεί η αξία της να είναι περισσότερο από τρεις φορές, από την αρχική της τιμή.
(<http://kdvm.gr/Media/Default/Pdf%20enotites/1.8.pdf>σ.33).
- Μπορούν να αποχωρήσουν τα μέλη της επιχείρησης με έγγραφη δήλωσή τους, η οποία έχει ισχύ από τότε που αρχίζει το επόμενο λογιστικός έτος.
(<https://www.e-nomothesia.gr/kat-oikonomia/nomos-4430-2016.html> σ. 11),
(<http://anelixis.org/nomos-44302016/> σ.17).
- Μέλος της Κοιν.Σ.Επ. δεν μπορεί να συμμετέχει και σε άλλη Κοιν.Σ.Επ. που έχει έδρα στην ίδια Περιφέρεια και σύμφωνα με το καταστατικό της έχει τον ίδιο σκοπό. (<http://kdvm.gr/Media/Default/Pdf%20enotites/1.8.pdf> σ.33).
- Εκτός από το ποσό που καταβάλλει για απόκτηση της συνεταιριστικής μερίδας, το μέλος της Κοιν.Σ.Επ. δεν έχει καμία άλλη ευθύνη απέναντι στους δανειστές της εταιρείας.
(<http://kdvm.gr/Media/Default/Pdf%20enotites/1.8.pdf> σ.34).

Το μεγαλύτερο όργανο της Κοιν.Σ.Επ. είναι η Γ.Σ που παίρνει αποφάσεις για όλες τις υποθέσεις που δεν υπάγονται στην δικαιοδοσία άλλου οργάνου καθώς και εποπτεύει και ελέγχει όλα τα όργανα της Διοίκησης. Συγκαλείται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο, με απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής και πριν η επιχείρηση υποβάλει την ετήσια φορολογική της δήλωση η σε έκτατη περίπτωση και είναι σε απαρτία όταν παρευρίσκεται στις συνελεύσεις, το ½ από τα μέλη της.

(<http://anelixis.org/nomos-44302016/>σ.17-18),

(<https://www.e-nomothesia.gr/kat-oikonomia/nomos-4430-2016.html> σ.σ 18-19),

(<http://koinsep.org/4430-2016/> σ.12),
(https://rosalux.gr/sites/default/files/odigos_dimiourgias_koinonikon_epixeiriseon.pdf
σ.40).

Η Γ.Σ είναι αρμόδια για την τροποποίηση του καταστατικού της εταιρείας, για την συγχώνευση, παράταση ή διάλυση και επανασύσταση της Κοιν.Σ.Επ. , στο να εγκρίνει κανονισμούς εργασίας που αφορούν στην συμμετοχή και την αποχώρηση των μελών της, στο να δίνει την έγκριση του απολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσης, στο να εκλέγει η να απαλλάσσει από κάθε ευθύνη την Διοικούσα Επιτροπή, στο να επιβάλλει έκτακτη εισφορά για να αντιμετωπιστούν έκτακτες ζημιές στην εταιρεία. (<http://anelixis.org/nomos-44302016/σ.σ> 18-19), (<http://koinsep.org/4430-2016/> σ. 12).

Η Δ.Ε είναι το εκτελεστικό και διοικητικό όργανο της Κοιν.Σ.Επ. την εκλέγει η Γ.Σ, συνεδριάζει μία φορά τον μήνα η όταν είναι ανάγκη από το 1/3 των μελών της, έχει τρία μέλη, τον πρόεδρο και τα μέλη της τα οποία είναι υποχρεωτικά και μέλη της επιχείρησης, με θητεία όχι μεγαλύτερη από πέντε και όχι μικρότερη από δύο χρόνια. Τα μέλη της Διοικούσας Επιτροπής δεν αμείβονται και σε περίπτωση που η Κοιν.Σ.Επ. έχει μόνο πέντε μέλη, μπορεί να εκλεγεί και Διαχειριστής που φέρει όλες τις αρμοδιότητές της.

(https://rosalux.gr/sites/default/files/odigos_dimiourgias_koinonikon_epixeiriseon.pdf
σ.40), (<http://koinsep.org/4430-2016/> σ. 12),
(<https://www.oenet.gr/online/%CE%B1%CF%81%CE%B8%CF%81%CE%B1-%CE%BC%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%84%CE%B5%CF%83/item/50981-koinonikes-synetairistikes-epixeiriseis-koinsep> σ.3), (<http://anelixis.org/nomos-44302016/>σ.19).

3.4 Οικονομικοί πόροι και διάθεση των κερδών των Κοιν.Σ.Επ.

Η λειτουργία της Κοιν.Σ.Επ. αποσκοπεί στο συλλογικό όφελος ενώ το κέρδος της προκύπτει από δράσεις που εξυπηρετούν αποκλειστικά, το κοινωνικό συμφέρον. Το δε κέρδος που προκύπτει από τις δράσεις της Κοιν.Σ.Επ. δεν κατανέμεται στα μέλη της εκτός αν αυτοί είναι και εργαζόμενοι στην επιχείρηση.

(<http://kdvm.gr/Media/Default/Pdf%20enotites/1.8.pdf> σ. 32).

Οι οικονομικοί πόροι της Κοιν.Σ.Επ. μπορούν να προέρχονται από:

- Από το κεφάλαιο της Κοιν.Σ.Επ. το οποίο διαιρείται σε συνεταιριστικές μερίδες. Ο αριθμός των μερίδων και η ονομαστική τους αξία, αναγράφονται στο καταστατικό της επιχείρησης. Κάθε μέλος διαθέτει από μία συνεταιριστική μερίδα, το ποσό της οποίας δεν μπορεί να είναι λιγότερο από 100 ευρώ σαν ελάχιστη συμμετοχή στο κεφάλαιο της επιχείρησης και είναι το ίδιο για όλα τα μέλη,
- Τις δωρεές τρίτων,
- Από τα έσοδα της επιχειρηματικής δραστηριότητας που ασκεί η επιχείρηση,
- Από οποιαδήποτε άλλο έσοδο προκύπτει από τις δραστηριότητές της και που ορίζονται στο καταστατικό της .
(https://fotavgeia.blogspot.com/2014/02/blog-post_23.html σ. 2),
(<http://kdvm.gr/Media/Default/Pdf%20enotites/1.8.pdf> σ.34).

Από το ετήσιο κέρδος της Κοιν.Σ.Επ.:

- το 5% το διαθέτουν για να σχηματισθεί το τακτικό αποθεματικό,
- τα κέρδη της Κοιν.Σ.Επ. δεν μοιράζονται στα μέλη μόνο αν αυτοί είναι εργαζόμενοι στην επιχείρηση.
- το 35% από τα κέρδη μοιράζεται στους εργαζόμενους σαν κίνητρο παραγωγικότητας εκτός αν τα 2/3 από τα μέλη της Γ.Σ της Κοιν.Σ.Επ. αποφασίσουν, να διαθέσουν ένα μέρος από το κέρδος τους η ακόμα και όλο το υπόλοιπο ποσοστό που μπορεί να φτάσει έως και 60% για τις δραστηριότητες της επιχείρησης και για να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας.

(<http://kdvm.gr/Media/Default/Pdf%20enotites/1.8.pdf> σ.34),

(https://fotavgeia.blogspot.com/2014/02/blog-post_23.html σ. 3),

(<https://www.dikaiologitika.gr/dikaiologitika/epixeiriseis/18598/idrysi-koinsep-dikaiologitika-diadikasia> σ.4).

3.5 Χρηματοδοτικά εργαλεία, φοροαπαλλαγές των Κοιν.Σ.Επ.

Για τις Κοιν.Σ.Επ. υπάρχουν οικονομικές και φορολογικές ελαφρύνσεις. Τα κέρδη τους δεν φορολογούνται αφού δεν μοιράζονται στους εταίρους. Κάθε χρόνο όμως πληρώνουν το τέλος επιτηδεύματος που είναι περίπου, στα 800 ευρώ. Είναι υποχρεωμένοι να κρατούν απλογραφικά βιβλία και κάθε χρόνο ετοιμάζουν τον ετήσιο ισολογισμό τους.

(<https://www.supportbusiness.gr/financial/companies-legalforms/118-ksekinwntas-th-dikh-sou-epixeirhsh-oles-oi-nomikes-morfes-epixeirhsewn> σ.9).

Οι εργαζόμενοι στις Κοιν.Σ.Επ. οι οποίοι ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και παίρνουν επίδομα πρόνοιας ή οποιαδήποτε άλλο επίδομα, όπως το επίδομα ανεργίας και ότι άλλες επιδοτήσεις ισχύουν για τους ανέργους, συνεχίζουν να τα εισπράττουν μαζί με την αμοιβή τους από την Κοιν.Σ.Επ. .

(<http://kdvm.gr/Media/Default/Pdf%20enotites/1.8.pdf> σ.34).

Τα μέλη της επιχείρησης δεν επιβαρύνονται φορολογικά και δεν είναι ανάγκη να εγγράφονται στον ΟΑΕΕ.

(<http://kdvm.gr/Media/Default/Pdf%20enotites/1.8.pdf> σ.34).

Με την συμμετοχή ενός φυσικού προσώπου με την ιδιότητα μέλους– εταίρου, σε Κοιν.Σ.Επ. , δεν σημαίνει και ότι αποκτά και εμπορική ιδιότητα γι αυτό και δεν είναι υποχρεωμένος να αποδίδει ασφαλιστικές ή φορολογικές εισφορές.

(<http://kdvm.gr/Media/Default/Pdf%20enotites/1.8.pdf> σ.34).

Οι Κοιν.Σ.Επ. , μπορούν να έχουν πρόσβαση σε χρηματοδοτήσεις από το Ταμείο Κοινωνικής Οικονομίας, από το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης, να εντάσσονται στο ν. 3908/2011 για την «Ενίσχυση των Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη, την Επιχειρηματικότητα και την Περιφερειακή Συνοχή», σε προγράμματα στήριξης της επιχειρηματικότητας, σε προγράμματα του Ο.Α.Ε.Δ για τη στήριξη της εργασίας και σε κάθε είδους πολιτικές απασχόλησης, στα προγράμματα της Ε.Ε «HORIZON 2020» και στο νέο ΕΣΠΑ 2014-2020. Ενώ τους δίνεται η δυνατότητα να υπογράφουν προγραμματικές συμβάσεις με το Δημόσιο και

τους ΟΤΑ Α΄ και Β΄ βαθμού. (<http://kdvm.gr/Media/Default/Pdf%20enotites/1.8.pdf> σ.34).

Και ενώ οι Κοιν.Σ.Επ. έχουν την δυνατότητα πρόσβασης σε όλες τις παραπάνω αναφερόμενες χρηματοδοτήσεις δεν μπορούν να συνάπτουν δάνεια με τον τραπεζικό χώρο γιατί δεν πληρούν τους όρους τραπεζικής «φερεγγυότητας» αφού αποτελούν «επιχειρήσεις υψηλού ρίσκου».

(<http://kdvm.gr/Media/Default/Pdf%20enotites/1.8.pdf> σ.34),

(<https://www.supportbusiness.gr/financial/companies-legalforms/118-ksekinwntas-th-dikh-sou-epixeirhsh-oles-oi-nomikes-morfes-epixeirhsewn> σ.10).

3.6 Τήρηση Γενικού Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας.

Το Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας, είναι ένα δημόσιο βιβλίο που τηρείται σε ηλεκτρονική μορφή. Στο Μητρώο, εγγράφονται υποχρεωτικά όλες οι Κοιν.Σ.Επ. και βρίσκεται στο Τμήμα Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας της Διεύθυνσης Κοινωνικής Προστασίας του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας από όπου και μπορούν να διατεθούν τα έντυπα ατελώς για την εγγραφή οποιαδήποτε ενδιαφερόμενου στο Μητρώο.

(<http://kdvm.gr/Media/Default/Pdf%20enotites/1.8.pdf> σ.34),

(<https://www.dikaiologitika.gr/dikaiologitika/epixeiriseis/18598/idrysi-koinsep-dikaiologitika-diadikasia> σ. 6).

Μέχρι να πραγματοποιηθεί η έναρξη της λειτουργίας της ηλεκτρονικής έκδοσης του Μητρώου, οι εγγραφές των Κοιν.Σ.Επ. πραγματοποιούνται χειρόγραφα από το Τμήμα Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας. Όταν εγγραφεί η Κοιν.Σ.Επ. στο Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας έχει νομική μορφή και εμπορική ιδιότητα.

(<http://www.keko.gr/el/Pages/page2.aspx> σ.σ 22-23),

(<https://www.dikaiologitika.gr/dikaiologitika/epixeiriseis/18598/idrysi-koinsep-dikaiologitika-diadikasia> σ. 6).

3.7 Βήματα για την εγγραφή της Κοιν.Σ.Επ. . στο Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας, έλεγχοι και κυρώσεις στις Κοιν.Σ.Επ.

Η ίδρυση μιας Κοιν.Σ.Επ. μπορεί να είναι απλή και ανέξοδη δεν είναι όμως σύντομη ενώ η διαδικασία ξεκινάει με την δημιουργία καταστατικού και την υποβολή

αιτήματος εγγραφής στο Τμήμα Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας. Υπάρχει πρότυπο καταστατικό σαν παράρτημα στην Υπουργική Απόφαση με αριθμ. 2.9621/οικ.4.1200 (ΦΕΚ Β'/1360/25-04-2012). Το καταστατικό της υπογράφεται από όλα τα ιδρυτικά της μέλη.<http://www.keko.gr/el/Pages/page2.aspx> σ. 22), <https://www.dikaiologitika.gr/dikaiologitika/epixeiriseis/18598/idrysi-koinsep-dikaiologitika-diadikasia> σ. 7).

Για την δημιουργία όμως μιας Κοιν.Σ.Επ. όπως και για κάθε μορφής επιχείρησης, χρειάζεται να έχει προηγηθεί έρευνα αγοράς, να υπάρχει επιχειρησιακό σχέδιο, ενημέρωση και η προσέλκυση πιθανών εταίρων για τους σκοπούς στους οποίους πρόκειται να δραστηριοποιηθεί η επιχείρηση.

http://mkentua.gr/wp-content/uploads/%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1_%CE%A7%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%86%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%85.pdf σ.17), (<https://www.ypakp.gr/>).

Οι διαδικασίες που απαιτούνται για την ίδρυση της Κοιν.Σ.Επ. ξεκινούν αφού οι ενδιαφερόμενοι προσκομίσουν:

- Το καταστατικό της που πρέπει να έχει υπογραφεί από όλα τα ιδρυτικά της μέλη,
- Την αίτηση εγγραφής,
- Υπεύθυνη δήλωση, υπογεγραμμένη ξεχωριστά από κάθε ιδρυτικό μέλος της Κοιν.Σ.Επ. σύμφωνα με την οποία δηλώνεται η συμμετοχή του ή όχι σε άλλη Κοιν.Σ.Επ. . Υπεύθυνη δήλωση (μόνο τις Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης), σύμφωνα με την οποία βεβαιώνεται ότι τηρείται το κριτήριο στο να απασχολούνται άτομα που προέρχονται από ευάλωτες ομάδες πληθυσμού σε ποσοστό 40%.

<http://supportbusiness.gr/financial/companies-legalforms/118-ksekinwntasth-dikh-sou-epixeirhsh-oles-oi-nomikes-morfes-epixeirhsewn> σ.10), <https://www.dikaiologitika.gr/dikaiologitika/epixeiriseis/18598/idrysi-koinsep-dikaiologitika-diadikasia> σ.σ 7-8).

Στη συνέχεια το Τμήμα Μητρώου, ελέγχει τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν και προχωρά σε εγγραφή της Κοιν.Σ.Επ. στο Μητρώο, δίνοντας στους ενδιαφερόμενους:

- Βεβαίωσης Εγγραφής, η οποία ισχύει μόνο για να γίνει η έναρξη της δραστηριότητας της Κοιν.Σ.Επ. στη Δ.Ο.Υ και την
- Έγκριση του καταστατικού και αποστολή του στην Κοιν.Σ.Επ.
(<http://supportbusiness.gr/financial/companies-legalforms/118-ksekinwntas-th-dikh-sou-epixeirhsh-oles-oi-nomikes-morfes-epixeirhsewn> σ.10),
(<https://www.dikaiologitika.gr/dikaiologitika/epixeiriseis/18598/idrysi-koinsep-dikaiologitika-diadikasia> σ. 8).

Η Κοιν.Σ.Επ. στη συνέχεια υποβάλλει στο Τμήμα Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας:

- Αίτηση καταχώρισης στοιχείων όπως, την ακριβή διεύθυνση της έδρας της, τη Δ.Ο.Υ στην οποία ανήκει, το Α.Φ.Μ. και τον Κ.Α.Δ., το ετήσιο πρόγραμμα δραστηριοτήτων της και τα μέλη της Διοικούσας Επιτροπής.
- Βεβαίωση Έναρξης Δραστηριότητας στη Δ.Ο.Υ.
- Πρακτικό συγκρότησης σε σώμα της Διοικούσας Επιτροπής.
(<http://supportbusiness.gr/financial/companies-legalforms/118-ksekinwntas-th-dikh-sou-epixeirhsh-oles-oi-nomikes-morfes-epixeirhsewn> σ. 10).

Το Τμήμα Μητρώου ελέγχει όλα τα στοιχεία που του υποβάλλει η Κοιν.Σ.Επ. και στη συνέχεια :

- Εγκρίνει την αίτηση καταχώρισης των επιπλέον στοιχείων της Κοιν.Σ.Επ. ,
- Εκδίδει την Βεβαίωση Εγγραφής η οποία έχει ισχύ μέχρι να υποβληθεί το πρώτο Ετήσιο Πρόγραμμα των Δραστηριοτήτων της και του Απολογισμού, οπότε και αντικαθίσταται από το Πιστοποιητικό Μέλους του Μητρώου).
(<http://supportbusiness.gr/financial/companies-legalforms/118-ksekinwntas-th-dikh-sou-epixeirhsh-oles-oi-nomikes-morfes-epixeirhsewn> σ. 10),
(<https://www.dikaiologitika.gr/dikaiologitika/epixeiriseis/18598/idrysi-koinsep-dikaiologitika-diadikasia> σ. 9).

- Η σύσταση της Κοιν.Σ.Επ. ολοκληρώνεται με το δεύτερο στάδιο εγγραφής της Κοιν.Σ.Επ. στο Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας (έγκριση του αιτήματος καταχώρισης πρόσθετων στοιχείων και έκδοση βεβαίωσης εγγραφής).
(<http://supportbusiness.gr/financial/companies-legalforms/118-ksekinwntas-th-dikh-sou-epixeirhsh-oles-oi-nomikes-morfes-epixeirhsewn> σ.10),
(<https://www.dikaiologitika.gr/dikaiologitika/epixeiriseis/18598/idrysi-koinsep-dikaiologitika-diadikasia> σ. 9).
- Σε περίπτωση που τα δικαιολογητικά είναι ελλιπή ή λανθασμένα, το Τμήμα Μητρώου ζητά συμπληρωματικά στοιχεία ή να γίνουν διορθώσεις, τις οποίες θα πρέπει να προσκομίσει η Κοιν.Σ.Επ. μέσα σε μια συγκεκριμένη προθεσμία. Αν δεν συμπληρωθούν ή δεν διορθωθούν τα στοιχεία που ζητά το Τμήμα Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας στην προθεσμία που έχει ορισθεί, απορρίπτεται το αίτημα εγγραφής ή και σε επόμενο στάδιο μπορεί και να προχωρήσει στη διαγραφή της Κοιν.Σ.Επ. από το Μητρώο.
(<https://www.dikaiologitika.gr/dikaiologitika/epixeiriseis/18598/idrysi-koinsep-dikaiologitika-diadikasia> σ. 10).

3.8 Αλλαγές που επιφέρει ο νόμος 4013/2016 για τις Κοιν.Σ.Επ.

Ο νόμος 4019/2011 είχε έρθει για να υποστηρίξει με ένα νομικό και θεσμικό πλαίσιο, την λειτουργία του Τ.Τ στην οικονομία ενώ ο νόμος 4013/16 ήρθε για να εκσυγχρονίσει το νομικό πλαίσιο που ίσχυε για την δημιουργία Κοινωνικών Συνεταιριστών Επιχειρήσεων εισάγοντας ένα νέο νομικό πρόσωπο του ονομάζεται «Συνεταιρισμός Εργαζομένων». Πρόκειται για μία συνεταιριστική ένωση που αποτελείται από τρία φυσικά πρόσωπα που συμπράττουν με σκοπό το «βιοπορίζεσθε» από την εργασία τους ενώ τα μέλη τους ασφαλίζονται υποχρεωτικά από τον Ο.Α.Ε.Ε υποχρεώνοντας όπως έχει αρνητικά σχολιασθεί τα μέλη της να καταβάλλουν αυξημένη ασφαλιστική κάλυψη. Κάθε μεταβολή του καταστατικού τους αλλά και όλα τα οικονομικά τους στοιχεία καταχωρούνται στο Μητρώο αφού τύχουν της έγκρισης της Γ.Σ.

(http://www.opengov.gr/minlab/wp-content/uploads/downloads/2016/07/koinoniki_allilegii.pdf σ. 14),

<https://www.dikaiologitika.gr/eidhseis/asfalish/250396/efka-pos-tha-asfalizontai-ta-meli-synetairismon-ergazomenon> σ.1).

- Συνδέεται το οικονομικό μέγεθος της δραστηριότητας της Κοιν.Σ.Επ. όσον αφορά την ελάχιστη καταβολή μισθοδοτικής δαπάνης της εργασίας αν δηλαδή κατά τον δεύτερο έτος λειτουργίας της Κοιν.Σ.Επ. , τα έσοδά της το χρόνο ξεπεράσουν τις τριάντα χιλιάδες ευρώ, η εταιρία είναι υποχρεωμένη να καταβάλει μισθοδοτική δαπάνη σε ποσοστό 25% από τα ετήσια έσοδά της. (Σύμφωνα με τον ν.4430/2016, άρθρο 20 παρ.1της Διοικούσας Επιτροπής).

<https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/25006> σ. 3),

<http://koinsep.org/4430-2016/> σ.σ 1-18).

- Υπάρχει όριο στην αναλογία εργαζομένων που δεν είναι μέλη σε σχέση με τους εργαζόμενους που είναι μέλη της Κοιν.Σ.Επ. , των οποίων το ποσοστό δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο από το 40% από τους εργαζόμενους της Κοιν.Σ.Επ. (<http://www.opengov.gr/minlab/?p=3373> άρθρο 8 σ.).
- Η εθελοντική συμβολή των πολιτών στο έργο των Κοιν.Σ.Επ. όλων των μορφών, θεωρείται πολύτιμη αλληλέγγυα προσφορά που δεν είναι ανάγκη να είναι πάντα υλική αλλά και συνδρομή της αγάπης, της παρέας και της αγκαλιάς ενώ η συμμετοχή μη μελών σε εθελοντική εργασία δεν μπορεί όμως να υπερβαίνει τις δέκα έξι ώρες την εβδομάδα και θα πρέπει οι ώρες απασχόλησης τους να αναρτώνται σε πίνακα μέσα στο χώρο που έχει ορισθεί να προσφέρουν την συνδρομή τους όπως και να υπάρχει ανάλογη ανακοίνωση στην ιστοσελίδα της Κοιν.Σ.Επ. .

<http://koinsep.org/%CE%B5%CE%B8%CE%B5%CE%BB%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CE%BC%CE%AD%CE%BB%CE%B7-%CE%B7-%CE%BC%CE%B7-%CE%BC%CE%AD%CE%BB%CE%B7-%CF%80/> σ.2).

- Για την τήρηση της διαφάνειας στην λειτουργία των Κοιν.Σ.Επ. ορίζεται ότι τα ακαθάριστα έσοδα που προέρχονται από δημόσιο χρήμα δεν μπορούν να είναι μεγαλύτερα από το ποσοστό των 65% από τα έσοδά της για να

αποφθεχθεί μελλοντική εξάρτηση του φορέα της Κ.Α.Λ.Ο με φορέα του δημοσίου.

- Προβλέπεται η παραχώρηση χρήσης από την κινητή και ακίνητη περιουσία των Ο.Τ.Α Α΄ και Β΄ βαθμού καθώς και από τα Ν.Π.Δ.Δ και Ν.Π.Ι.Δ της Γενικής Κυβέρνησης σε εκπροσώπους φορέων της Κ.Α.Λ.Ο για την ενίσχυση των δραστηριοτήτων τους. (<https://solidaritymission.org>), (kalo@efsyn.gr σ 1-3), (<https://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/44859> σ.3), (<https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/781 v.4430/16>).
- Η Ειδική Γραμματεία Κ.Α.Λ.Ο, έχει ρόλο συντονιστικό, ελεγκτικό και εποπτικό της λειτουργίας των φορέων της Κ.Α.Λ.Ο. (ν.4430/2016,άρθρο 36 σύσταση ειδικής Γραμματείας Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας). (<https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/781 v.4430/16>).
- Ιδρύεται η Συντονιστική Επιτροπή Κ.Α.Λ.Ο για να συντονίζει τα υπουργεία με τις ίδιες αρμοδιότητες σε αποφάσεις που αφορούν πολιτικές αποφάσεις για την αξιολόγηση και παρακολούθηση της Εθνικής Στρατηγικής για την Κ.Α.Λ.Ο. (ν.4430/2016,άρθρα 12 και 13, ύπαρξη υποστηρικτικών μέτρων ειδικής Γραμματείας Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (kalo@efsyn.gr).
- Αποφασίζεται, η δημιουργία της Εθνικής Επιτροπή Κ.Α.Λ.Ο για να προωθήσει τον κοινωνικό διάλογο για την διαμόρφωση πολιτικών προτάσεων για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων φορέων της Κ.Ο. (kalo@efsyn.gr), (https://www.academia.edu/33008675/%CE%91%CF%85%CF%84%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B9%CE%B6%CF%8C%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B1_%CE%BA%CE%B1%CF%86%CE%B5%CE%BD%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%B9%CE%B5%CF%81%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%AF%CE%B1 σ.24), (<http://oceanis.lib2.uniwa.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/4256/Dissertation2.pdf?sequence=1&isAllowed=y> σ. 44).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.1. Ο ορισμός του Συνεταιρισμού

Ο συνεταιρισμός ξεκίνησε σαν αντίδραση αγροτών και εργαζομένων απέναντι στο ολιγαρχικό σύστημα του περασμένου αιώνα. Αναπτύχθηκε την εποχή που στη βορειοδυτική Ευρώπη εμφανίστηκαν οι πρώτες μεγάλες βιομηχανικές επιχειρήσεις με αποτέλεσμα, η μικροαστική κοινωνία των αγροτών, των γεωργών και των μικροεπαγγελματιών, να βρεθεί απροετοίμαστη να συμβαδίσει αλλά και να αφομοιωθεί με την εκβιομηχάνιση της εποχής.

(http://repository.library.teimes.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/1668/dikseo_0619.pdf?sequence=1&isAllowed=y , σ. 5).

Οι συνεταιρισμοί μέχρι και σήμερα αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι κάθε κοινωνίας και αναπτύσσουν δραστηριότητες στους τομείς της γεωργικής παραγωγής, της μεταποιητικής βιομηχανίας, των τραπεζών όπως και σε τομείς κοινωνικών υπηρεσιών. Τους χαρακτηρίζουν ότι υπάρχει εθελοντική συμμετοχή, η ισότητα που επικρατεί μεταξύ των μελών τους, οι αποφάσεις λαμβάνονται με πλειοψηφικό χαρακτήρα ότι επικρατεί ισοτιμία στη διανομή των κερδών, είναι αυτόνομοι και η ανεξάρτητοι και σκοπό έχουν να προστατεύουν τα συμφέροντα των μελών τους. (Κώστας, Α., 2014, σ.σ 49-50).

Η έννοια του συνεταιρισμού δεν αποτυπώνεται σε ένα ορισμό αφού η εφαρμογή του διαφέρει από χώρα σε χώρα και είναι διαφορετικοί και οι τομείς στους οποίους αναπτύσσεται. Από πολλούς συνεταιριστές έχουν διατυπωθεί πολλοί και διαφορετικοί ορισμοί με τον καθένα να ερμηνεύει διαφορετικά τους σκοπούς και τα χαρακτηριστικά του συνεταιρισμού. (Καμενίδης, 2016,σ.19).

Σύμφωνα με τον νόμο 602/1915, ο Συνεταιρισμός *«είναι εταιρία η οποία έχει κεφάλαιο μεταβλητό, αποτελείται από συνεταιίρους των οποίων επίσης ο αριθμός είναι μεταβλητός και επιδιώκει με την συνεργασία των συνεταιίρων την προαγωγή της ιδιωτικής οικονομίας καθενός από αυτούς»*.(Καμενίδης, 2016,σ.20).

Από τον συνεταιριστή Θεόδωρο Τζωρτζάκη, η έννοια του συνεταιρισμού παρουσιάζεται ως εξής: *«Ο συνεταιρισμός είναι όργανο αυτοβοήθειας ασθενών οικονομικά προσώπων, δημιουργούμενος με την ένωση των μικρών κατά μέρος*

δυνάμεων σε μια μεγάλη ομοειδή δύναμη, που τίθεται στη διάθεση του καθενός για την καλύτερη άσκηση της επαγγελματικής και οικιακής του οικονομίας.» (Καμενίδης, 2016,σ.20).

Ο καθηγητής Δ. Καλιτσουνάκης ερμηνεύει τον συνεταιρισμό λέγοντας ότι : *«Ο συνεταιρισμός είναι ελεύθερη και ισότιμη τοπική προσωπική ένωση ασθενών οικονομικά ατόμων, προς αυτοβοήθεια με την από κοινού διεξαγωγή επιχειρήσεως, από την οποία ωφελούνται ανάλογα με την συναλλαγή τους μ' αυτή».*

Ο συνεργατισμός ορίζεται σήμερα ως *«ένα σύνολο κοινά αποδεκτών κανόνων που ρυθμίζουν τη συνεργασία μεταξύ εκείνων των ατόμων που αποφασίζουν να ενώσουν τις προσπάθειές τους για το κοινό τους συμφέρον, οικονομικό, κοινωνικό ή πολιτιστικό».* Στον ορισμό αυτό επισημαίνεται ορθά το κριτήριο της οικονομίας των μελών του συνεταιρισμού, που τον διαφοροποιεί από άλλες οργανώσεις κοινωνικής οικονομίας. Μέσα από τον ορισμό μπορούμε να διακρίνουμε τα κριτήρια που τους εκφράζουν για την οικονομία και τους κάνουν να ξεχωρίζουν από άλλες μορφές Κ.Ο. (Παπαγεωργίου, 2004, σ. 25).

Ο συνεταιρισμός δεν μοιάζει με τις οικονομικές επιχειρήσεις που σκοπός τους είναι μόνο το κέρδος. Ο συνεταιρισμός στηρίζεται στην Κ.Ο, στο σεβασμό, στην κοινωνική ευαισθησία ενώ χρησιμοποιεί και ασπάζεται τις αξίες που περιγράφονται στα καταστατικά των πρώτων συνεταιρισμών με την καλύτερη μαρτυρία ότι ειπώθηκε στο Παγκόσμιο συνεταιριστικό συνέδριο του Μάντσεστερ το 1995, ότι δηλαδή ο *«συνεταιρισμός είναι μια αυτόνομη ένωση προσώπων, που συγκροτείται εθελοντικά, για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους, διαμέσου μιας συνιδιοκτήτης και δημιουργικά διοικούμενης επιχείρησης».*(Καμενίδης, 2016, σ.20).

Οι συνεργασίες μεταξύ των ανθρώπων είναι γνωστές ακόμα και από την αρχαιότητα, όπως στην Αρχαία Ελλάδα υπήρχαν οι Αμφικτιονίες αλλά και στη Ρώμη, Ινδία και Κίνα οι άνθρωποι συνεργάζονταν για θρησκευτικούς, πολιτικούς, επαγγελματικούς σκοπούς. (Καμενίδης, 2016,σ.209).

Οι συνεταιρισμοί με την μορφή που έχουν σήμερα συμπληρώνουν ένα περίπου αιώνα ζωής στην Ελλάδα και περίπου ενάμιση αιώνα σε πολλές άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Ο καταναλωτικός συνεταιρισμός της πόλης του Ροτσντέιλ της Αγγλίας που

δημιουργήθηκε για να αντιμετωπισθούν συλλογικά τα προβλήματα της εποχής ακόμα και σήμερα συνεχίζει να αποτελεί παράδειγμα για μίμηση σε όλες τις μορφές συνεργασίας των συνεταιρισμών σε όλο τον κόσμο αφού οι αξίες και οι αρχές του χαρακτηρίζουν τα καταστατικά όλων των μορφών των συνεταιρισμών.

(Παπαγεωργίου, 2007,σ.21).

Από την πορεία των αγροτικών συνεταιριστικών κινήματων έχουν δημιουργηθεί αρκετές αρνητικές επιπτώσεις όμως σε πολλές ομάδες ατόμων ανάμεσα στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και εκείνες των γεωργών, διαπιστώνεται η χρησιμότητα του συνεταιριστικού θεσμού. (Παπαγεωργίου, 2007, σ.11).

Οι συνεταιρισμοί σήμερα περιλαμβάνουν περισσότερα από 750 εκατομμύρια μέλη που μαζί με τα μέλη των οικογενειών τους πλησιάζουν και ξεπερνούν το μισό του πληθυσμού της γης.<http://estia.hua.gr/file/lib/default/data/2774/theFile> σ.31) .

4.2 Η συνεταιριστική κίνηση στην Ελλάδα ως το 1914

Η Ελλάδα, επηρεασμένη από τους συνεταιρισμούς που είχαν ήδη ιδρυθεί στη Δυτική Ευρώπη στα μέσα του 19^{ου} αιώνα αρχίζει να αντιγράφει και να προσπαθεί να δημιουργήσει συνεταιρισμούς ανάλογους με εκείνον του συνεταιρισμού του Ροτσντέιλ.

Η πρώτη της προσπάθεια ξεκινάει το 1870, στην Αθήνα όπου ιδρύεται η «Εταιρεία του Εργατικού Λαού, η Αυτοβοήθεια», με σκοπό να εφοδιάζει τα μέλη του με καταναλωτικά αγαθά. Την ίδια χρονιά στην Αθήνα, ιδρύεται ο συνεταιρισμός «Η Ένωσις των Τιμίων Τεχνιτών, Δευτέρα εν Αθήναις Εταιρία του Λαού» στην οποία συμμετέχει ο γλύπτης Γιαννούλης Χαλεπάς όπου μαζί με τεχνίτες του μαρμάρου και του ξύλου στόχευαν στο να βρουν κεφάλαια για να προβάλλουν τα έργα τους. (Παπαγεωργίου Κ, 2007,σ.152),

<http://docplayer.gr/6774701-Ptyhiaki-ergasia-thema-i-exelixa-ton-synetairismon-stin-ellada-kai-oi-prooptikes-toys-foitites-dalamitra-maria-a-m-242-07.html> σ.7).

Στη συνέχεια ιδρύονται, το σωματείο «ο Εργάτης», στη Κύμη Ευβοίας το 1879, με σκοπό να παρέχει δάνεια και βοηθήματα στα μέλη του, η ίδρυση Συνεταιρισμού Εξαγοράς Γαιών στα Δολιανά Ιωαννίνων, το 1882, η «Εργατική Εταιρεία των Τυπογράφων», την ίδια χρονιά η «Συνεταιριστική Αλληλασφάλεια Ναυτικών

Πλωμαρίου », η «Ελληνική Στρατιωτική Ένωση» στην Αθήνα το 1890 που τα μέλη της ήταν στρατιωτικοί και ήθελαν να τους προμηθεύουν με καταναλωτικά είδη σε καλή ποιότητα και καλές τιμές, ο «Σπαρτιάτικος Σύνδεσμος» το 1893 και ο «Προμηθευτικός Σύλλογος Βυτίνης» ιδρύεται την ίδια χρονιά. Όλες οι προσπάθειες που αναφερθήκαμε πιο πάνω δεν είναι ότι σημείωσαν μεγάλη επιτυχία κατέθεσαν όμως και από ένα λιθαράκι για το ξεκίνημα της δημιουργίας του συνεταιριστικού κινήματος. (Καμενίδης, 2016,σ.209), (<http://docplayer.gr/6774701-Ptyhiaki-ergasia-thema-i-exelixa-ton-synetairismos-stin-ellada-kai-oi-prooptikes-toys-foitites-dalamitra-maria-a-m-242-07.html> σ. 7).

Το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα στην Ελλάδα, αρχίζει το 1900, μέχρι τότε ο αγροτικός πληθυσμός ήταν υποβαθμισμένος κοινωνικά και οικονομικά αδύνατος με το να στερείται ακόμα και τα βασικά εργαλεία που θα καλυπτεύουν τις συνθήκες δουλειάς του. Η έλλειψη γνώσεων, η έλλειψη ανάληψης πρωτοβουλιών και καθοριστικών αποφάσεων, δυσκόλευαν να οδηγήσουν τους γεωργούς σε λύσεις που θα άλλαζαν τη ζωή τους και το μέλλον τους. Η ίδρυση το 1900, του αγροτικού συνεταιρισμού με την επωνυμία «Μετοχικών Γεωργικών Ταμείων Αλληλοβοηθείας» στην περιοχή του Αλμυρού, από 48 γεωργούς θεωρείται η απαρχή του συνεταιριστικού κινήματος στην Ελλάδα και ανατρέπει τα κατεστημένα της εποχής. Στην αρχή ιδρύεται σαν σωματείο αφού μέχρι τότε δεν υπήρχε συνεταιριστική νομοθεσία. Στη συνέχεια όμως, ο γεωπόνος Δημήτριος Γρηγοριάδης, ιδρύει τον πρώτο γεωργικό συνεταιρισμό ενώ ο δάσκαλος Νικόλαος Μιχόπουλος συντάσσει το καταστατικό του συνεταιρισμού σύμφωνα με τα συνεταιριστικά πρότυπα της Ευρώπης. Η συνέχεια του συνεταιριστικού κινήματος στην Ελλάδα γράφεται από τον Γεωπόνο Σωκράτη Ιασεμίδα, το 1906, ο οποίος θεωρείται ο περισσότερο ειδικός στην οργάνωση των αγροτικών συνεταιρισμών στην Ελλάδα. Ο συνεταιρισμός ξεκίνησε χορηγώντας δάνεια στα μέλη του ενώ στη συνέχεια έφθασε να αποκτήσει την πρώτη του αλωνιστική μηχανή το 1910. (Παπαγεωργίου, 2007,σ.σ.153-160),(Καμενίδης, 2016,σ.σ 209-211).

Μέχρι και το 1913, υπήρχαν 87 αγροτικοί και 10 αστικοί συνεταιρισμοί ενώ από το 1914 έως το 1915 που ψηφίστηκε ο νόμος του 602 «περί συνεταιρισμών» είχαν ιδρυθεί ήδη 152 αγροτικοί συνεταιρισμοί. (Καμενίδης, 2016,σ.209),

<http://docplayer.gr/6774701-Ptyhiaki-ergasia-thema-i-exelixa-ton-synetairismon-stin-ellada-kai-oi-prooptikes-toys-foitites-dalamitra-maria-a-m-242-07.html> σ. 7).

4.3 Οι Συνεταιριστικές Αξίες

Μπορεί οι συνεταιρισμοί να ασκούν οικονομική επιχειρηματικότητα και ανταγωνιστικότητα για να επιβιώσουν μεταξύ του κύκλου των ανταγωνιστών τους όμως σκοπός τους δεν παραμένει το κέρδος αλλά η εξυπηρέτηση και το όφελος των μελών του.

Στο παγκόσμιο συνεταιριστικό συνέδριο του Μάντσεστερ, τον Σεπτέμβριο του 1995, «Οι συνεταιρισμοί στηρίζονται στις αξίες της αυτοβοήθειας, της αυτεπθύνης, της δημοκρατίας, της ισότητας, της ισοτιμίας και της αλληλεγγύης». Ακολουθώντας την παράδοση των πρωτεργατών, τα μέλη των συνεταιρισμών στηρίζονται στις ηθικές αξίες που θα αναφέρουμε στη συνέχεια για να χτίσουν τα θεμέλια μιας υγιούς συνεταιριστικής δράσης. (Παπαγεωργίου,2007,σ.31)

Η αυτοβοήθεια σαν αξία είναι όταν οι αποφάσεις παίρνονται δυναμικά από τους ίδιους τους συνταραζόμενους για να καλυτερεύσουν στην θέση στην οποία βρίσκονται στο παρόν αλλά και στην οποία επιθυμούν να βρεθούν στο μέλλον. (Παπαγεωργίου,2007,σ.32),(<http://docplayer.gr/6774701-Ptyhiaki-ergasia-thema-i-exelixa-ton-synetairismon-stin-ellada-kai-oi-prooptikes-toys-foitites-dalamitra-maria-a-m-242-07.html> σ.7).

Η αυτεπθύνη εκφράζει την άποψη ότι οι συνεταιριστές που έχουν την διαχείριση των συνεταιρισμών είναι και υπεύθυνοι για τα αποτελέσματα των αποφάσεων τους είτε θετικά είτε αρνητικά. Οι συνεταιρισμοί δεν δέχονται εξωτερική βοήθεια δείχνοντας με αυτό τον τρόπο την αυτονομία τους και την ανεξαρτησία τους καθώς φέρουν την ευθύνη των πράξεών τους. (Παπαγεωργίου, 2007,σ.32), (<http://docplayer.gr/6774701-Ptyhiaki-ergasia-thema-i-exelixa-ton-synetairismon-stin-ellada-kai-oi-prooptikes-toys-foitites-dalamitra-maria-a-m-242-07.html> σ.7).

Η αξία της δημοκρατίας εκφράζεται στην απόφαση των συνεταιρισμών να είναι ο ίδιος ο άνθρωπος δηλαδή το μέλος του συνεταιρισμού, αυτός που με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που του έχουν ανατεθεί, θα συμβάλλει στην οικονομική λειτουργία και ευημερία του συνεταιρισμού. (Παπαγεωργίου, 2007,σ.32),

<http://docplayer.gr/6774701-Ptyhiaki-ergasia-thema-i-exelixa-ton-synetairismon-stin-ellada-kai-oi-prooptikes-toys-foitites-dalamitra-maria-a-m-242-07.html> σ.8).

Η αξία της ισότητας εκφράζει την έννοια ότι ο συνεταιρισμός είναι μια μεγάλη οικογένεια ανοιχτή για όλους, που καλωσορίζει όλα τα υποψήφια μέλη του χωρίς να διαχωρίσει κανένα για την κοινωνική του προέλευση, το μορφωτικό του επίπεδο, τη θρησκεία και το φύλο. Αντίθετα οι στόχοι και οι επιδιώξεις είναι κοινοί για όλα τα μέλη του συνεταιρισμού. (Παπαγεωργίου, 2007,σ.32),

<http://docplayer.gr/6774701-Ptyhiaki-ergasia-thema-i-exelixa-ton-synetairismon-stin-ellada-kai-oi-prooptikes-toys-foitites-dalamitra-maria-a-m-242-07.html> σ.8).

Η ισοτιμία έρχεται να επιβραβεύσει την κοινή συμμετοχή των μελών του συνεταιρισμού στο οικονομικό κέρδος και στις οικονομικές δραστηριότητες του συνεταιρισμού. Με αυτό τον τρόπο επιβραβεύονται όλοι με δίκαιο τρόπο και όταν μοιράζονται τα κέρδη υπάρχει κλίμα ισορροπίας και αλληλοεκτίμησης.

(Παπαγεωργίου, 2007,σ.σ 32-33),

<http://docplayer.gr/6774701-Ptyhiaki-ergasia-thema-i-exelixa-ton-synetairismon-stin-ellada-kai-oi-prooptikes-toys-foitites-dalamitra-maria-a-m-242-07.html> σ.8).

Η αλληλεγγύη χαρακτηρίζει τα μέλη και την λειτουργία των συνεταιρισμών καθώς ο άνθρωπος παραμερίζοντας αποκλειστικά το ατομικό συμφέρον φροντίζει για την πρόοδο και την ανάπτυξη τόσο του συνεταιρισμού όσο και των τοπικών κοινωνιών.

(Παπαγεωργίου, 2007,σ.33), (<http://docplayer.gr/6774701-Ptyhiaki-ergasia-thema-i-exelixa-ton-synetairismon-stin-ellada-kai-oi-prooptikes-toys-foitites-dalamitra-maria-a-m-242-07.html> σ.8-9).

Η εντιμότητα, αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα των συναλλαγών που γίνονται μεταξύ του συνεταιρισμού, μεταξύ των μελών του συνεταιρισμού αλλά και απέναντι τρίτων όσον αφορά την τήρηση συμφωνιών για εμπορικές πράξεις. Στους συνεταιρισμούς συνηθίζεται τα μέλη να μεταβιβάζουν αρμοδιότητες στο πρόσωπο των στελεχών της επιχείρησης αυτό θα ήταν αδύνατο να επιτευχθεί αν έλειπε η φερεγγυότητα και η εντιμότητα μεταξύ των συνεταίρων.

(Παπαγεωργίου, 2007,σ.33).

Η διαφάνεια αποτελεί ανάγκη ύπαρξης για τους συνεταιρισμούς, καθώς τα μέλη τους αλλά και η κοινωνία μπορεί και επιβάλλεται να ενημερώνεται αλλά και να προβαίνει σε οικονομικούς ελέγχους για τον έλεγχο των δραστηριοτήτων και των οικονομικών αποτελεσμάτων του συνεταιρισμού. (Παπαγεωργίου, 2007,σ.33).

Η κοινωνική υπευθυνότητα αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μελών στην κοινωνία αλλά και στον κοινωνικό περίγυρο καθώς υπάρχει έντονη αλληλεπίδραση για την επιβίωση του. Ο συνεταιριστικός θεσμός αντιλαμβάνεται την κοινωνική υπευθυνότητα και τη φροντίδα για τον συνάνθρωπο και αυτό απορρέει από τις ηθικές αξίες που τον διακρίνουν. (Παπαγεωργίου, 2007,σ.34).

Η φροντίδα για τους άλλους είναι παρακλάδι της αλληλεγγύης και αναφέρεται γενικά στην φροντίδα για την εξυπηρέτηση των αναγκών των μελών του συνεταιρισμού αλλά και των συναθρώπων τους. (Παπαγεωργίου, 2007, σ. 34).

Μέσα από τις αξίες που αναλύσαμε πιο πάνω και οι οποίες χαρακτηρίζουν τους συνεταιρισμούς, μπορούμε να αντιληφθούμε ότι συνεταιρισμοί όταν βασίζονται στην ενότητα και την συνεργασία, μπορούν να πετύχουν τα ποσοτικά και τα ποιοτικά αποτελέσματα που επιδιώκουν. (Παπαγεωργίου, 2007, σ. 31-34).

4.4 Ανάλυση των συνεταιριστικών αρχών

Από την εποχή του Ροτσντέιλ ουσιαστικά δεν έχει αλλάξει το περιεχόμενο των συνεταιριστικών αρχών ενώ αποτελούν σημείο αναφοράς για την διαχρονικότητά τους αν και έχουν αλλάξει οι οικονομικές και οι κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν στην κοινωνία.

Στη συνέχεια οι διάσημες αρχές του συνεταιρίζεσθαι βάσει των οποίων λειτούργησε ο πρωτοποριακός συνεταιρισμός του Ροτσντέιλ, υιοθετήθηκαν από όλων των ειδών τους συνεταιρισμούς, χωρίς να αλλοιώνουν το πραγματικό τους περιεχόμενο. Σύμφωνα με το 31ο συνέδριο της ICA του 1995 στο Μάντσεστερ, γίνεται η Τρίτη αναθεώρηση των διεθνών συνεταιριστικών αρχών ενώ εμφανίζονται δύο νέες αρχές εκείνη: της αυτονομίας και ανεξαρτησίας των συνεταιρισμών και το ενδιαφέρον του συνεταιρισμού για την Κοινότητα. (Παπαγεωργίου., 2007 σ.35-40).

Ακολουθεί η ανάλυση των συνεταιριστικών αρχών :

1η Αρχή: Εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή.

Οι συνεταιρισμοί θεωρούνται ότι είναι εθελοντικές οργανώσεις που είναι ανοιχτοί σε όλους όσους πιστεύουν ότι μέσω της συμμετοχής τους στο συνεταιρισμό θα μπορέσουν να υποστηριχθούν τα συμφέροντά τους. Δεν αποκλείεται η είσοδος κανενός υποψηφίου που έχει εκφράσει την επιθυμία του να συνεταιρισθεί εφόσον δεν υπάρχουν κριτήρια για το φύλο, τη θρησκεία, το κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο του ενδιαφερόμενου. Τόσο η είσοδος ενός νέου μέλους στο συνεταιρισμό είναι εθελοντική όσο και η έξοδός του μπορεί ελεύθερα να διακοπεί οποιαδήποτε στιγμή χωρίς βέβαια αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν κανόνες που ορίζουν την λειτουργία του συνεταιρισμού. Για ένα νέο μέλος που επιθυμεί την είσοδό του ειδικά σε γεωργικό συνεταιρισμό υπάρχει η μοναδική προϋπόθεση να ασκεί το γεωργικό επάγγελμα ή να υπάρχει γεωργικός κλήρος στα όρια που δραστηριοποιείται ο συνεταιρισμός. (Παπαγεωργίου., 2007 σ.42 -46), (Καμενίδης, 2016, σ.σ 42-49), (<https://www.neapaseges.gr/el/products/details/Odigos-mas-oi-diethneis-synetairistikes-arxes/Odigos-mas-oi-diethneis-synetairistikes-arxes> σ.2), (<http://docplayer.gr/6774701-Ptyhiaki-ergasia-thema-i-exelixa-ton-synetairismon-stin-ellada-kai-oi-prooptikes-toys-foitites-dalimitra-maria-a-m-242-07.html> σ. 9-10), (http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/---coop/documents/publication/wcms_451733.pdf σ.59-60), (<http://repository.teiwest.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/4877/DE%20CE%94CE%97CE%9CCE%97CE%A4CE%A1CE%99CE%9FCE%A3%20CE%9DCE%9FCE%A5CE%A3CE%97CE%A3.pdf?sequence=1&isAllowed=y> σ.18-19).

2η Αρχή: Δημοκρατική Διοίκηση εκ μέρους των μελών.

Οι Συνεταιρισμοί είναι δημοκρατικά οργανωμένες επιχειρήσεις οι οποίες διοικούνται από τα μέλη τους που τις περισσότερες φορές είναι φυσικά πρόσωπα. Ο συνεταιρισμός επενδύει στον άνθρωπο ενώ άλλες οικονομικές επιχειρήσεις στο κεφάλαιο και το κέρδος. Κάθε μέλος έχει δικαίωμα μόνο μιας ψήφου, στοιχείο που χαρακτηρίζει την δημοκρατικότητα ύπαρξης του συνεταιρισμού «ένας άνθρωπος μία ψήφος». Τα μέλη, είναι αυτοί που με την ψήφο τους καθορίζουν τα πρόσωπα που θα κατευθύνουν για λογαριασμό τους, τις υποθέσεις του συνεταιρισμού. Σε όλα τα μέλη του συνεταιρισμού ανεξάρτητα από την διοικητική τους βαθμίδα πρέπει να παρέχεται

σωστή πληροφόρηση και ενημέρωση με σκοπό την δυνατότητα κατανόησης ειδικά στην παρουσίαση των στοιχείων της οικονομικής διαχείρισης και να έχουν ενεργή συμμετοχή στις οικονομικές δραστηριότητες στα οικονομικά δρώμενα της επιχείρησης.

Τη μεγαλύτερη εξουσία στο συνεταιρισμό έχει η Γ.Σ ενώ τα μέλη θα πρέπει να συμμετέχουν ενεργά και από κοινού και να μην είναι φερέφωνα απλά των αποφάσεων του συνεταιρισμού, η δε μεγαλύτερη συμμετοχή τους είναι σημαντικός παράγοντας για την δημοκρατική λειτουργία του συνεταιρισμού. Δεν υπάρχουν μέλη που ξεχωρίζουν για τα προνόμια που έχουν μέσα στο συνεταιρισμό ενώ με δημοκρατικό τρόπο γίνεται επιλογή των ελεγκτών και τεχνοκρατών οι οποίοι απλά μπορούν να εκφράζουν προς τα μέλη και την διοίκηση, συστάσεις, εισηγήσεις η και την προσωπική τους γνώμη χωρίς όμως να μπορούν να παρεμβαίνουν στη Γ.Σ η το Δ.Σ , αφού μόνο τα μέλη έχουν την δυνατότητα των αποφάσεων.(Παπαγεωργίου., 2007 σ.47 -53),(Καμινάρης, 2016,σ.σ 49-51),

(<https://www.neapaseges.gr/el/products/details/Odigos-mas-oi-diethneis-synetairistik-es-arxes/Odigos-mas-oi-diethneis-synetairistik-es-arxes> σ.2),

(<http://docplayer.gr/6774701-Ptyhiaki-ergasia-thema-i-exelixa-ton-synetairismon-stin-ellada-kai-oi-prooptikes-toys-foitites-dalimitra-maria-a-m-242-07.html> σ.9),

(http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/---coop/documents/publication/wcms_451733.pdf σ.σ. 59-60).

3η Αρχή: Οικονομική συμμετοχή των μελών

Όλα τα μέλη του συνεταιρισμού συμβάλλουν ισότιμα στη διαμόρφωση του κεφαλαίου της επιχείρησης καθώς το χρηματικό ποσό της συνεταιριστικής τους μερίδας είναι το ίδιο για όλους. Με την οικονομική συμμετοχή των μελών διαφυλάσσεται, η αυτονομία και ανεξαρτησία των συνεταιρισμών αφού με τον τρόπο αυτό, δημιουργείται το κεφάλαιο που αποτελεί για τον συνεταιρισμό την κοινή του περιουσία. Στην περίπτωση που επιθυμούν την έξοδό τους από τον Συνεταιρισμό παίρνουν περιορισμένη αποζημίωση ή και καθόλου για το κεφάλαιο που κατέθεσαν για να γίνουν μέλη. Τα πλεονάσματα του συνεταιρισμού μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανάπτυξη έργων στο συνεταιρισμό, για την δημιουργία αποθεματικού η σαν κίνητρο για να επιστραφούν στα μέλη του η ακόμα για να

υλοποιηθεί οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα που έχει εγκριθεί από τα ίδια τα μέλη. (Παπαγεωργίου., 2007 σ.σ 53 -60),(Καμενίδης, 2016,σ.σ 51-52),

(<https://www.neapaseges.gr/el/products/details/Odigos-mas-oi-diethneis-synetairistik-es-arxes/Odigos-mas-oi-diethneis-synetairistik-es-arxes> σ.2),

(<http://docplayer.gr/6774701-Ptyhiaki-ergasia-thema-i-exelixa-ton-synetairismon-stin-ellada-kai-oi-prooptikes-toys-foitites-dalamitra-maria-a-m-242-07.html> σ.9),

(http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/---coop/documents/publication/wcms_451733.pdf σ.σ.59-60).

4η Αρχή: Αυτονομία και ανεξαρτησία

Οι συνεταιρισμοί σαν αυτόνομες οργανώσεις αυτοβοήθειας και αλληλεγγύης, διοικούνται από τα μέλη τους. Μπορούν όμως και συνάπτουν συμφωνίες με εξωτερικούς παράγοντες ακόμα και με κυβερνητικούς φορείς εφόσον από αυτή τη συνεργασία μπορούν να προκύψουν ωφέλειες για τα μέλη τους. Για κανένα όμως λόγο δεν στερούνται την αυτονομία και ανεξαρτησία τους αιτία που θα μπορούσε να οδηγήσει τον συνεταιρισμό να χάσει την θέση ισχύος του. (Παπαγεωργίου., 2007 σ.σ 60 -62), (Καμενίδης, 2016,σ.σ 53-54),

(<https://www.neapaseges.gr/el/products/details/Odigos-mas-oi-diethneis-synetairistik-es-arxes/Odigos-mas-oi-diethneis-synetairistik-es-arxes> σ.2),

(<http://docplayer.gr/6774701-Ptyhiaki-ergasia-thema-i-exelixa-ton-synetairismon-stin-ellada-kai-oi-prooptikes-toys-foitites-dalamitra-maria-a-m-242-07.html> σ.σ 10-11),

(http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/---coop/documents/publication/wcms_451733.pdf σ.σ. 59-60).

5η Αρχή: Εκπαίδευση, πρακτική εξάσκηση και πληροφόρηση

Για να είναι αποδοτικότερη η λειτουργία των συνεταιρισμών, όλοι όσοι λαμβάνουν μέρος στα συνεταιριστικά δρώμενα, όπως αιρετοί, διευθυντικά η υπαλληλικά στελέχη, μέλη και κοινό έχουν ανάγκη να εκπαιδεύονται και να πληροφορούνται για τις ωφέλειες, τις αδυναμίες και τα προβλήματα του συνεργατισμού ώστε να μπορούν να συμβάλλουν αποτελεσματικά με τις προτάσεις και τις αποφάσεις τους στην ανάπτυξη και στη συνέχεια των συνεταιρισμών η εάν πρόκειται για νέους ανθρώπους να πάρουν την απόφαση να αποκτήσουν την ιδιότητα

του μέλους του συνεταιρισμού. (Παπαγεωργίου, 2007 σ.σ 62 -65), (Καμενίδης, 2016,σ.σ 53-54),

(<https://www.neapaseges.gr/el/products/details/Odigos-mas-oi-diethneis-synetairistik-es-arxes/Odigos-mas-oi-diethneis-synetairistik-es-arxes> σ.2),
(<http://docplayer.gr/6774701-Ptyhiaki-ergasia-thema-i-exelixa-ton-synetairismon-stin-ellada-kai-oi-prooptikes-toys-foitites-dalamitra-maria-a-m-242-07.html> σ.11),
(http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/---coop/documents/publication/wcms_451733.pdf σ.σ. 59-60).

6η Αρχή: Η Συνεργασία

μεταξύ συνεταιρισμών είναι απαραίτητη για να υπάρξει συνέχεια στο μέλλον των Συνεταιρισμών. Οι μορφές μέσω των οποίων μπορούν να συνεργαστούν οι συνεταιρισμοί είναι είτε αναπτύσσοντας συνεργασίες στον ίδιο τόπο *διασυνεταιριστική* ή σαν συνεργασία με τον ίδιο σκοπό αλλά να αναπτυχθεί σε διαφορετικούς τόπους *διατοπική*. Με την συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών μεγαλώνει η διαπραγματευτική τους δύναμη ενώ στα πλεονεκτήματα αυτής της συνεργασίας είναι ότι γίνεται περισσότερο ισχυρή η διαπραγματευτική δύναμη των συνεταιρισμών, μειώνεται σημαντικά το κόστος των γεωργικών προϊόντων, μπορούν να κατασκευαστούν γεωργικές βιομηχανίες, να προσληφθούν εξειδικευμένα στελέχη αμειβόμενα με υψηλούς μισθούς καθώς και η έκδοση περιοδικού που διαφορετικά το κόστος έκδοσής του θα ήταν πολυδάπανο. Οικονομικές συνεργασίες είναι οι περισσότερο διαδομένες μεταξύ των συνεταιρισμών βάσει των οποίων οι συνεταιρισμοί γίνονται περισσότερο ανταγωνιστικοί χωρίς όμως να παρεκκλίνουν από τους νόμους ενώ στο πέρασμα του χρόνου δημιουργούνται και νέα σχήματα συνεργασίας. (Παπαγεωργίου,2007 σ.σ 66 -67),(Καμενίδης,2016,σ.σ 55-56),

(<https://www.neapaseges.gr/el/products/details/Odigos-mas-oi-diethneis-synetairistik-es-arxes/Odigos-mas-oi-diethneis-synetairistik-es-arxes> σ.2),
(<http://docplayer.gr/6774701-Ptyhiaki-ergasia-thema-i-exelixa-ton-synetairismon-stin-ellada-kai-oi-prooptikes-toys-foitites-dalamitra-maria-a-m-242-07.html> σ.11),
(http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/---coop/documents/publication/wcms_451733.pdf σ.σ. 59-60).

7η Αρχή: Ενδιαφέρον για την Κοινότητα

Στόχος των συνεταιρισμών είναι η ανάπτυξη των τοπικών κοινοτήτων αφού μέσω της δημιουργίας νέων παραγωγικών μονάδων γίνεται και ευκολότερη η απασχόληση νέων ανθρώπων της περιοχής. Μεγάλο είναι ακόμα το ενδιαφέρον από πλευράς των συνεταιρισμών για την συμβολή τους στη διατήρηση ενός καθαρού αστικού η φυσικού περιβάλλοντος και η σύγκλιση παρεμβάσεων για την επίλυση κοινωνικών προβλημάτων της περιοχής προβαίνοντας σε πολιτικές κινήσεις που όμως έχουν ήδη εγκριθεί από τα μέλη τους. (Παπαγεωργίου., 2007 σ.σ 67-68), (<https://www.neapaseges.gr/el/products/details/Odigos-mas-oi-diethneis-synetairistik-es-arxes/Odigos-mas-oi-diethneis-synetairistik-es-arxes> σ.2), (<http://docplayer.gr/6774701-Ptyhiaki-ergasia-thema-i-exelixa-ton-synetairismon-stin-ellada-kai-oi-prooptikes-toys-foitites-dalimitra-maria-a-m-242-07.html> σ. 11), (http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/---coop/documents/publication/wcms_451733.pdf σ.σ 59-60).

4.5 Κατηγορίες συνεταιρισμών

Οι συνεταιρισμοί μπορούν να αναλάβουν, μετά από συλλογική απόφαση δραστηριότητες ανάλογες με εκείνες των αναγκών των μελών τους. Διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, στους αγροτικούς, οι οποίοι δημιουργούνται από αγρότες με σκοπό την αλληλοβοήθεια μεταξύ τους και τους αστικούς συνεταιρισμούς που δημιουργούνται από εργαζομένους στις πόλεις. Οι αγροτικοί και αστικοί συνεταιρισμοί κάθε κατηγορίας διοικούνται σύμφωνα με τους νόμους στους οποίους υπόκεινται και στους όρους του καταστατικού τους ενώ προστατεύονται και από το κράτος. (Παπαγεωργίου., 2007, σ.213).

Στη συνέχεια της εργασίας μας θα περιγραφούν οι δραστηριότητες των αγροτικών και αστικών συνεταιρισμών.

4.5.1 Αγροτικοί συνεταιρισμοί.

Οι Αγροτικοί συνεταιρισμοί ασχολούνται κυρίως με:

- Προμηθευτικές εργασίες αναλαμβάνοντας την υποχρέωση να προμηθεύουν τα μέλη τους με γεωργικά εφόδια όπως λιπάσματα σπόρους, εντομοκτόνα αλλά και με καταναλωτικά αγαθά κάτι που στο παρελθόν γινόταν από την μεριά του κράτους.(Παπαγεωργίου., 2007, σ.σ.214-215).

- Εμπορία γεωργικών προϊόντων. Οι συνεταιρισμοί μπορούν να εμπορεύονται στην εγχώρια αγορά γεωργικά προϊόντα αλλά να ενεργοποιούνται και στον εξαγωγικό τομέα. Σημαντικές ήταν οι δραστηριότητες που ανέπτυξαν οι γεωργικοί συνεταιρισμοί στην Ελλάδα σε τομείς όπως τα (γαλακτοκομικά προϊόντα ,το κρασί, το λάδι, το βαμβάκι, στην κονσερβοποίηση φρούτων και λαχανικών, στα αυγά, στο κρέας και στα πουλερικά). Στη πορεία όμως κακές διαχειρίσεις συσώρευσαν χρέη με αποτέλεσμα να σημειωθεί μείωση της συνεταιριστικής συμμετοχής στην εμπορία αυτών των προϊόντων. (Παπαγεωργίου., 2007, σ.σ.215-216).
- Η μεταποίηση των γεωργικών προϊόντων γίνεται στις ιδιόκτητες εγκαταστάσεις που διαθέτουν οι συνεταιρισμοί για την επεξεργασία των προϊόντων των μελών τους αλλά και τρίτων. Οι πολιτικές παρεμβάσεων όμως στο παρελθόν από το κράτος δημιούργησαν προβλήματα ώστε να φτάσουν τους συνεταιρισμούς στο να εκποιήσουν πολλές από αυτές τις εγκαταστάσεις. (Παπαγεωργίου., 2007, σ.σ.216).
- Συνεταιρισμοί και αγροτική πίστη. Για την κάλυψη των οικονομικών αναγκών των Ελλήνων γεωργών δεν υπήρχε ανάλογο πιστωτικό ίδρυμα σε αντίθεση με άλλες χώρες της Ε.Ε. Ενώ μέσω των συνεταιρισμών η ΑΤΕ χορηγούσε βραχυπρόθεσμα δάνεια στους αγρότες.(Παπαγεωργίου., 2007, σ.σ.216-217).

4.5.2 Αστικοί συνεταιρισμοί

Υπάρχουν πολλές κατηγορίες αστικών συνεταιρισμών και ενδεικτικά αναφέρουμε:

- Τους καταναλωτικούς συνεταιρισμούς με σκοπό να προμηθεύουν τα μέλη τους, με καταναλωτικά αγαθά, (Παπαγεωργίου., 2007, σ.217).
- Τους συνεταιρισμούς Φαρμακοποιών μέσω των οποίων υπογράφονται συμφωνίες για την αγορά και διάθεση φαρμάκων στην αγορά. Από τους συνεταιρισμούς φαρμακοποιών έχει ιδρυθεί η Α.Ε ΠΑΝΣΥΦΑ η οποία διαπραγματεύεται τα είδη ελεύθερου εμπορίου που διαθέτουν τα φαρμακεία καθώς και την παραγωγή άλλων προϊόντων. (Παπαγεωργίου., 2007, σ.218).

- Οι Πιστωτικοί συνεταιρισμοί και οι συνεταιριστικές τράπεζες. Ένας πιστωτικός συνεταιρισμός μπορεί να μετατραπεί σε συνεταιριστική τράπεζα μετά από ορισμένες προϋποθέσεις με σημαντικούς όμως περιορισμούς που θέτει η Τράπεζα της Ελλάδος ότι δηλαδή οι συνεταιριστικές τράπεζες, μπορούν να συνεργάζονται μόνο με τα μέλη τους. (Παπαγεωργίου., 2007, σ.218).
- Συνεταιρισμοί ηλεκτρολόγων. Η ΠΟΣΗΕ ιδρύθηκε το 1976 και μέχρι το 2006 είχε 20 συνεταιρισμούς και περισσότερα από 3000 μέλη. (Παπαγεωργίου., 2007, σ.219).
- Στους συνεταιρισμούς υδραυλικών, οι επαγγελματίες του κάθε κλάδου συσπειρώνονται για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους με οργανωμένο τρόπο και βοηθώντας στον έλεγχο των τιμών. (Παπαγεωργίου., 2007, σ.220).
- Οι Αγροτουριστικοί και Αγροβιοτεχνικοί συνεταιρισμοί γυναικών είναι μία νέα δραστηριότητα που εμφανίζεται στην Ελλάδα τις τελευταίες δύο δεκαετίες κυρίως αναλαμβάνουν αγροτουριστικές και αγροβιοτεχνικές εργασίες, δηλαδή να νοικιάζουν δωμάτια, να κατασκευάζουν και να πουλάνε τοπικά εδέσματα και χειροτεχνήματα. (Παπαγεωργίου., 2007, σ.220).

4.6 Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί στην Ελλάδα

Οι Α.Σ με την παρουσία τους, παρεμβαίνουν στο χώρο που δραστηριοποιούνται οι αγρότες μέλη τους και δημιουργούν ένα κύκλο υγιούς συνεργασίας μεταξύ της εμπορικής αγοράς και του αγροτικού κόσμου. Αναλαμβάνουν να διαδραματίσουν τον ρόλο τους σαν κοινωνικά και οικονομικά δίκτυα, σαν καλοί αγωγοί της νέας τεχνολογίας, της βιώσιμης ανάπτυξης, των νέων καινοτομιών στον αγροτικό τομέα. Τόσο στην οικονομία όσο και στις καλλιέργειες προσπαθούν να ξεφύγουν από την κομματικοποίηση και τον παρεμβατικό ρόλο του κράτους «στα του οίκου τους» και στις αποφάσεις των μελών τους καθώς επιθυμούν το πνεύμα της συνεταιριστικής κουλτούρας, να τους οδηγήσει σε νέους εμπορικούς δρόμους της παγκόσμιας και ανταγωνιστικής αγοράς.

(http://repository.library.teimes.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/1132/dikseo_2055.pdf?sequence=1&isAllowed=y σ. 5-6) .

Ακόμα και σήμερα, παρατηρείται να απουσιάζει η κρατική πολιτική που θα αγκαλιάσει και θα είναι αρωγός στις καινοτόμες συνεταιριστικές πρωτοβουλίες των αγροτών που έρχονται να αντιμετωπίσουν τις διεθνείς οικονομικές συνθήκες. Η εκπαίδευση και η συμμετοχή στην έρευνα όλων των βαθμίδων των προσώπων των συνεταιρισμών δεν είναι επαρκής και ανάλογη των διεθνών προτύπων. Απουσιάζουν τα οικονομικά κίνητρα και οι φοροαπαλλαγές που θα παρακινήσουν τα μέλη των συνεταιρισμών να επενδύσουν χρηματικά ποσά για την πρόοδο του συνεταιρισμού και κατ'έκταση και δική τους ανάπτυξη.

Ο ρόλος των ΣΝΓ, μπορεί να διαδραματίσει αποφασιστικό και καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία νέων χρηματικών επενδύσεων για τους συνεταιρισμούς και να επιλύσει πολλά από τα οικονομικά προβλήματα των συνεταιρισμών στην Ελλάδα. (http://repository.library.teimes.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/1132/dikseo_2055.pdf?sequence=1&isAllowed=y σ. 7).

Οι ΑΣ επιβίωσαν και μαζί τους όλη η Ελληνική ύπαιθρος σε δύσκολους καιρούς ιστορικών εξελίξεων για την Ελλάδα ενώ ακόμα και σήμερα προσπαθούν να επιβιώσουν κάτω από τις δυσκολίες της οικονομικής κρίσης και να προστατέψουν το γεωργικό εισόδημα των μελών τους. Οι αγρότες-μέλη συνεταιρισμών χρειάζονται την καθοδήγηση στελεχών με όραμα, επιχειρηματικά σχέδια, ενημέρωση από διεθνή δίκτυα για να προσχωρήσουν σε εναλλακτικά μοντέλα συνεταιρισμού που θα τους παρέχουν την δυνατότητα να εφαρμόσουν μοντέλα νέων πετυχημένων συνεταιριστικών πρωτοβουλιών που θα τους βοηθούν στην επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν μέσω της γεωργικής ενασχόλησής τους σε αρκετά οργανωτικά και χρηματοοικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν μέσω της συμμετοχής τους στους ελληνικούς αγροτικούς συνεταιρισμούς.

(http://repository.library.teimes.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/1132/dikseo_2055.pdf?sequence=1&isAllowed=y σ. 7-9),

(<https://eclass.upatras.gr/modules/document/file.php/DEAPT147/9%CE%B7%20%CE%A0%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%B1%CF%83%CE%B7%20%CE%91%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%B9%20%CE%A3%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CE%B9.pdf> σ.σ. 18-19),

<http://agro-business.gr/2016/11/synerismoi-neas-genias-ke-kenotomes-kalliergies/σ.σ 1-3>).

4.7 Οι Αγροτικοί συνεταιρισμοί σε άλλες χώρες

- Οι συνεταιρισμοί δεν εμφανίζονται μόνο στην Ελλάδα αλλά και όλες τις χώρες του κόσμου. Τόσο η φιλοσοφία όσο και οι αρχές των συνεταιρισμών δημιουργούν χρήσιμους οικονομικούς θεσμούς οι οποίοι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ευημερία των μελών και μη μελών του συνεταιρισμού αλλά και στην οικονομική ανάπτυξη της κάθε χώρας.
- Στη Δανία χαρακτηριστικό είναι ότι δεν υπάρχει ειδικός Συνεταιριστικός νόμος που να ρυθμίζει την λειτουργία τους, όμως διαθέτει ένα από τα περισσότερο δυνατά συνεταιριστικά κινήματα στον κόσμο με κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα ότι όλοι οι αγροτικοί συνεταιρισμοί, έχουν αναπτυχθεί κατά κλάδο παραγωγής, όπως κρέατα, γαλακτοκομικά προϊόντα ενώ λειτουργικά καλύπτουν ολόκληρη την χώρα. Ανάμεσα στις σπουδαιότερες συνεταιριστικές οργανώσεις της Δανίας είναι οι γαλακτοκομικοί συνεταιρισμοί, που εμφανίζονται το 1882 και εμπορεύονται σχεδόν το σύνολο της παραγωγής του γάλακτος, του βουτύρου και του τυριού και οι κτηνοτροφικοί εμπορικοί συνεταιρισμοί, οι οποίοι συνήθως εμπορεύονται ζώα για λογαριασμό των μελών τους, σε εξαγωγείς η σφαγεία. Ο Δανικός Συνεταιρισμός Γεωργικών εφοδίων, ασχολείται με το εισαγωγικό και λιανικό εμπόριο γεωργικών εφοδίων, πάνω σε ζωοτροφές και λιπάσματα, τα οποία στη συνέχεια διανέμει στα μέλη του εξασφαλίζοντας αυτό τον τρόπο καλύτερη ποιότητα και τιμές στα μέλη του. (Καμενίδης, 2016,σ.243-245).
- Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί στην Ολλανδία, ασχολούνται με μία μόνο δραστηριότητα και μάλιστα ενός προϊόντος η μιας ομάδας ίδιων προϊόντων, με συνέπεια σ' αυτής της μορφής συνεταιρισμούς να παρατηρείται το φαινόμενο του πολλαπλού μέλους, δηλαδή γεωργοί να βρίσκονται ως μέλη σε περισσότερο από έναν συνεταιρισμούς. Όλοι οι αγροτικοί συνεταιρισμοί οργανώνονται σε Κεντρικές οργανώσεις σύμφωνα με τον κλάδο παραγωγής και στη συνέχεια όλες οι κεντρικές Οργανώσεις, οργανώνονται κάτω από την ομπρέλα μιας Εθνικής, που ονομάζεται Εθνικό Συνεταιριστικό

Συμβούλιο με κύριο σκοπό την προβολή της συνεταιριστικής ιδέας.(Καμενίδης, 2016,σ.245-246).

- Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί στην Γαλλία, λειτουργούν σύμφωνα με Ειδικό Συνεταιριστικό Νόμο. Λειτουργούν σε μορφή πυραμίδας δηλαδή οι αγρότες ενώ αρχικά ξεκινούν από τους τοπικούς συνεταιρισμούς, στη συνέχεια οργανώνονται σε περιφερειακές ενώσεις για να ενωθούν στο τέλος, σε εθνικές ενώσεις. Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των αγροτικών συνεταιρισμών τους είναι η αρχή της αποκλειστικότητας σύμφωνα με την οποία οι συνεταιρισμοί συνδιαλέγονται μόνο με μέλη τους ενώ στον τομέα παραγωγής όπως το κρέας και η ζάχαρη μπορούν και κλείνουν συμφωνίες για χρηματοδοτικούς λόγους ακόμα και μη συνεταιριστικές εταιρίες.(Καμενίδης, 2016,σ.246-247).
- Στις Η.Π.Α, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί έχουν σημαντική ανάπτυξη αν και πρόκειται για μια καπιταλιστική χώρα. Το 1983 στις Η.Π.Α υπήρχαν γύρω στους 8.000 συνεταιρισμούς με περίπου έξι εκατομμύρια μέλη. Οι συνεταιρισμοί τους είναι περισσότερο εξαγωγικοί ενώ δε λείπουν οι προμηθευτικοί συνεταιρισμοί γεωργικών εφοδίων αλλά συγχρόνως και τα συνεταιριστικά διυλιστήρια και οι πετρελαιοπηγές.(Καμενίδης Χ,2016,σ.247).
- Στον Καναδά, οι συνεταιρισμοί ασχολούνται με την μεταποίηση και την προμήθεια γεωργικών εφοδίων όπως τα λιπάσματα και ιδιαιτέρως με το εμπόριο δημητριακών, από τα οποία γύρω στα 80%, εξάγονται στο εξωτερικό. (Καμενίδης, 2016,σ.σ 247-248).
- Στο Ισραήλ υπάρχουν δύο είδη συνεταιρισμών, το μοσάβ που είναι γεωργικός συνεταιρισμός πολλαπλού σκοπού ενώ το μοσαβίμ είναι κάτι ανάλογο των ελληνικών αγροτικών συνεταιρισμών ενώ το Κιμπούτς πρόκειται για ένα είδος κοινοβίου αγροτών, οι οποίοι καλλιεργούν συλλογικά τη γεωργική γη. Τα κιμπουτσίμ είναι κάτι αντίστοιχο των σοβιετικών κολχόζ, ιδέα που ταξίδεψε μαζί με τους Ισραηλίτες που προήλθαν από την Σοβιετική Ένωση. (Καμενίδης, 2016,σ.248).
- Στην Ιαπωνία οι περισσότεροι αγρότες είναι συνεταιρισμένοι ενώ οι συνεταιρισμοί λειτουργούν βάσει ειδικού Συνεταιριστικού Νόμου. Η Κεντρική Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών, έχει σκοπό, την πληροφόρηση

και την εκπαίδευση των μελών της και απαρτίζεται από την Εθνική Ομοσπονδία Αγροτικών Συνεταιρισμών, την Κεντρική Αγροτική Τράπεζα και την Εθνική Ασφαλιστική Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών. (Καμενίδης, 2016,σ.σ.248-249).

- Στην Ινδία οι συνεταιρισμοί αναπτύχθηκαν μετά την ανεξαρτησία της το 1948 ενώ το κράτος τους επιχορήγησε με πολλά δάνεια και οικονομικές ενισχύσεις. Το 1980 υπήρχαν περίπου 36 χιλιάδες αγροτικοί συνεταιρισμοί ενώ οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί ανέρχονταν σε 122 χιλιάδες. Ιδιαίτερως στην Ινδία οι συνεταιρισμοί ασχολούνται με την παραγωγή λιπασμάτων σε δικά τους εργοστάσια για να τα διανείμουν στη συνέχεια στα μέλη τους και με την επισκευή γεωργικών μηχανημάτων. (Καμενίδης, 2016,σ.249).

Από τις ανωτέρω αναφορές παρατηρούμε ότι οι δράσεις των συνεταιρισμών είναι κατά κύριο λόγο συλλογικές και χαρακτηρίζονται από την ειλικρίνεια χωρίς όμως να χάνουν τον ανταγωνιστικό τους χαρακτήρα που τους βοηθάει να επιβιώνουν στην ελεύθερη αγορά. (Παπαγεωργίου, 2007,σ.31-34).

4.8 Αδυναμίες και προβλήματα των συνεταιρισμών

Μερικές από αυτές τις αδυναμίες απαντώνται άλλοτε στους συνεταιρισμούς όλου του κόσμου και ορισμένες φορές μόνο στους Ελληνικούς Συνεταιρισμούς. Στην συνέχεια της εργασίας μας θα ασχοληθούμε με τις αδυναμίες των συνεταιρισμών που αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα στην επίτευξη στόχων ενός συνεταιρισμού.

Ενώ οι ελληνικοί συνεταιρισμοί έχουν συνήθως περισσότερους υπαλλήλους από όσους χρειάζονται για τις δραστηριότητες που επιτελούν υπάρχει μεγάλη έλλειψη υπαλληλικών στελεχών πτυχιούχων Πανεπιστημιακής εκπαίδευσης και ακόμη μεγαλύτερης έλλειψης από εξειδικευμένους επιστήμονες. (Καμενίδης, 2016,σ.112).

Σοβαρό πρόβλημα των ελληνικών αγροτικών συνεταιρισμών είναι ότι αποτελούνται από δυσανάλογο αριθμό υπαλλήλων σε σχέση με τις πραγματικές ανάγκες με αποτέλεσμα η μισθοδοσία τους να επηρεάζει αρνητικά το λειτουργικό τους κόστος του συνεταιρισμού. Τα Δ.Σ των συνεταιρισμών θεωρούν σαν κοινωνική τους υποχρέωση την απασχόληση ατόμων που προέρχονται από την περιοχή τους χωρίς να αντιλαμβάνονται ότι οι προσλήψεις αυτές μειώνουν την αποδοτικότητα της

λειτουργίας του συνεταιρισμού. Σημαντική θα ήταν η βοήθεια που θα προσέφερε η ΠΑΣΕΓΕΣ, αν δημιουργούσε μια υπηρεσία που θα αποτελείτο από εξειδικευμένους επιστήμονες και οι οποίοι θα διατύπωναν τις απόψεις τους μέσω μιας χρηματοοικονομικής ανάλυσης βάσει της οποίας θα ανέλυαν πόσους πραγματικά υπαλλήλους χρειάζεται μια Συνεταιριστική Οργάνωση. (Καμενίδης, 2016,σ.113).

Αρκετά από τα αιρετά μέλη των συνεταιρισμών εξ αιτίας του χαμηλού μορφωτικού τους επιπέδου δεν είναι σε θέση να κατανοήσουν τις οικονομικές συνέπειες για την πορεία των συνεταιρισμών που μπορεί να έχουν οι αποφάσεις οικονομικού περιεχομένου που λαμβάνουν. Αντίθετα η προώθηση στη Διοίκηση ανθρώπων με ειδικές γνώσεις θα βοηθούσε αρκετά στην κατανόηση οικονομικών θεμάτων. Επειδή όμως αυτό πολλές φορές είναι δύσκολο να γίνει, τα νέα μέλη των συνεταιρισμών έχουν ανάγκη από μια καλή εκπαίδευση. (Καμενίδης, 2016,σ.114)

Ο κομματισμός των Διοικήσεων των Συνεταιρισμών μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη και το μέλλον του Συνεταιρισμού. Οι Διοικήσεις πολλές φορές δεν διστάζουν να προσλάβουν νέους υπαλλήλους αν και γνωρίζουν ότι οι υπηρεσίες τους δεν είναι αναγκαίες για τον συνεταιρισμό για ένα και μοναδικό λόγο για να αλλάξουν την κομματική κατάσταση που επικρατεί μεταξύ των υπαλλήλων τους η και ακόμα δεν διστάζουν και να μετακινούν διευθυντικά στελέχη με γνώσεις και εμπειρία σε άλλους τομείς στερώντας από τον Συνεταιρισμό πολύτιμα στελέχη. Οι άνθρωποι που απαρτίζουν τις Διοικήσεις πολλές φορές σχεδιάζουν να ασχοληθούν με την πολιτική και αυτό τους οδηγεί στο να είναι οι επιλογές τους είναι κομματικές Η εκπαίδευση των μελών των συνεταιρισμών στις αρχές του συνεργατισμού και σε άλλα συνεταιριστικά θέματα θα μπορούσαν να συμβάλουν στην εκλογή καλύτερων συνεταιριστών στις Διοικήσεις των συνεταιρισμών. (Καμενίδης, 2016,σ.115).

Αρκετές φορές αιρετά στελέχη αναλαμβάνουν την εκτέλεση διαχειριστικού έργου που χρειάζεται εξειδίκευση ενώ καλούνται να διαχειριστούν μεγάλα χρηματικά ποσά, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τους στελέχη με εξειδίκευση και εμπειρία. Με αποτέλεσμα να σημειώνονται λάθη και συναλλαγές χωρίς επιτυχία σε βάρος των οικονομικών του συνεταιρισμού ενώ το ίδιο λάθος γίνεται όταν διευθυντικά στελέχη υποκαθιστούν τους ρόλους των αιρετών. Η εκπαίδευση των αιρετών και η τοποθέτηση στελεχών στις κατάλληλες θέσεις θα συνέβαλλαν καταλυτικά στην πρόοδο του Συνεταιρισμού.(Καμενίδης, 2016,σ.115).

Στις συνεταιρισμούς οι αποφάσεις των Δ.Σ πολλές φορές αργούν να ληφθούν εξ αιτίας της καθυστέρησης σύγκλισης των Δ.Σ αφού τα μέλη ασχολούνται με αγροτικές εργασίες και δυσκολεύονται να συγκεντρωθούν και να λάβουν μέρος στις συνεδριάσεις με αποτέλεσμα να χάνονται ευκαιρίες που θα μπορούσαν να ωφελήσουν τον συνεταιρισμό. Για έκτακτες περιπτώσεις, το Δ.Σ μπορεί να παραχωρήσει αρκετές αρμοδιότητες στον Διευθυντή η σε άλλους προϊσταμένους ώστε να υπάρχει άμεση λήψη απόφασης σε περιπτώσεις που παρουσιάζεται κάποια ευκαιρία προς όφελος του συνεταιρισμού. Ο καταναλωτικός συνεταιρισμός «ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ –KONSUM» είχε λάβει στο παρελθόν αυτή την απόφαση και αποδείχθηκε προς όφελός του. (Καμενίδης, 2016,σ.116).

Ο μεγάλος αριθμός των μικροπαραγωγών μελών που υπάγονται στον συνεταιρισμό δημιουργεί προβλήματα συντονισμού μεταξύ τους αλλά και δυσκολίες στην συγκέντρωση μεγάλης ποσότητας προϊόντων ακόμα και από απομακρυσμένες περιοχές για μεταποίηση και εμπορία, με αποτέλεσμα πολλές φορές να μη μπορούν να χρησιμοποιήσουν ισχυρή διαπραγματευτική δύναμη για να διαθέσουν τα προϊόντα τους.(Καμενίδης, 2016,σ.116).

Σύμφωνα με τις διεθνείς συνεταιριστικές αρχές, οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να μεταφέρουν και να συγκεντρώνουν στις κατάλληλες εγκαταστάσεις του συνεταιρισμού τα προϊόντα των μελών τους ακόμα και αυτών που μένουν σε απομακρυσμένες περιοχές, για να μεταποιηθούν η να συσκευαστούν, οι ενέργειες συλλογής των προϊόντων πολλές φορές συντελούν στην αύξηση του κόστους παραγωγής με αποτέλεσμα οι συνεταιρισμοί να μη δημιουργούν πολλά πλεονάσματα βάση των οποίων θα δημιουργούσαν επιστρεφόμενα στα μέλη τους. (Καμενίδης, 2016,σ.117).

Οι συνεταιρισμοί κρατούν ακριβή λογιστικά βιβλία, επειδή επιβάλλεται να πληροφορούν τα μέλη τους στις Γ.Σ αλλά και οποιαδήποτε ελεγκτή για τα οικονομικά στοιχεία του συνεταιρισμού χωρίς να αποκρύπτουν στοιχεία. (Καμενίδης, 2016,σ.117).

Σύμφωνα με τους υπάρχοντες νόμους, η απόδοση του ΦΠΑ, το ΙΚΑ και το ωράριο εργασίας των υπαλλήλων, η πληρωμή των εισφορών των υπαλλήλων στο ΙΚΑ πρέπει να γίνεται εγκαίρως και σε τακτά χρονικά διαστήματα σε αντίθεση με τις

ιδιωτικές επιχειρήσεις που τις περισσότερες φορές αφού δεν είναι εντάξει στις υποχρεώσεις τους πληρώνουν πρόστιμα. (Καμενίδης, 2016,σ.118).

Ανάλογα με τα Δ.Σ που εκλέγονται στους Συνεταιρισμούς γίνονται και μετακινήσεις Προϊσταμένων τμημάτων η ακόμα και απολύσεις. Η αβεβαιότητα αυτής της υπαλληλικής σχέσης πολλές φορές οδηγεί τους υπαλλήλους του συνεταιρισμού να προχωρήσουν σε εξεύρεση νέας θέσης εργασίας σε καλύτερο και ασφαλέστερο περιβάλλον. Αυτή η επαγγελματική αβεβαιότητα συμβάλλει στην μειωμένη απόδοση των υπαλλήλων και κατά συνέπεια στην μείωση της ανταγωνιστικότητας του συνεταιρισμού. (Καμενίδης, 2016,σ.118).

Εξ αιτίας του κανονισμού λειτουργίας των Συνεταιρισμών που επιτρέπει την μονιμότητα συνεταιριστικών υπαλλήλων με αμοιβές σύμφωνα με τα χρόνια υπηρεσίας τους, δημιουργείται κλίμα δημοσιοϋπαλληλικής συμπεριφοράς με συνέπεια να μειώνεται η αποδοτικότητά τους ενώ ξεχνιέται ότι «δουλεύουμε όλοι για την ανάπτυξη και συνέχεια του συνεταιρισμού». (Καμενίδης, 2016,σ.119).

Οι Ελληνικοί Συνεταιρισμοί στερούνται ικανά κεφάλαια γιατί διαθέτουν μικρό αριθμό μελών και χαμηλή ύψος συνεταιριστικής μερίδας. Η έλλειψη κεφαλαίων δημιουργεί εμπόδια για χαμηλού ύψους επενδύσεις. (Καμενίδης, 2016,σ.119).

Το μικρό μέγεθος των συνεταιριστικών μονάδων ειδικά των αγροτικών μειώνει την ανταγωνιστικότητά τους καθώς ανεβαίνει το λειτουργικό τους κόστος. (Καμενίδης, 2016,σ.120).

Ιδιωτικές επιχειρήσεις δημιουργούν αρνητικό κλίμα στην αύξηση των συνεταιρισμών καθώς χρησιμοποιώντας εικονικά τιμολόγια γίνονται περισσότερο ανταγωνιστικές στην ελληνική αγορά από τους παραγωγούς μέλη υπάρχουν παράπονα ότι τα προϊόντα τους που διαθέτουν στον συνεταιρισμό δεν κοστολογούνται ανάλογα με την ποιότητά τους.(Καμενίδης, 2016,σ.120).

Στα περισσότερα αγροτικά προϊόντα δεν αναγράφεται στο κάτω μέρος της συσκευασίας το όνομα του παραγωγού με αποτέλεσμα να μην υπάρχει προθυμία για να παραδώσουν τα προϊόντα τους στον συνεταιρισμό. (Καμενίδης., 2016.,σ.121).

4.9 Ωφέλειες των συνεταιρισμών

Η ύπαρξη των συνεταιρισμών συμβάλει στην αύξηση του εισοδήματος των αγροτών καθώς και στην βελτίωση του κοινωνικού και πολιτιστικού επιπέδου τους.

4.9.1 Η συμβολή των συνεταιρισμών στην αύξηση του εισοδήματος των αγροτών

Οι Συνεταιρισμοί με την μεταποίηση των αγροτικών προϊόντων που προέρχονται από τα μέλη τους μπορούν και διαπραγματεύονται με τα στελέχη τους μεγάλες ποσότητες προϊόντων σε αγορές του εσωτερικού και εξωτερικού και προσθέτουν επιπλέον προστιθέμενη αξία στο προϊόν, ενώ συνάμα μειώνουν και το κόστος των αγροτικών προϊόντων αφού για την παραγωγή τους χρησιμοποιήθηκαν φθηνότεροι σπόροι, λιπάσματα, φάρμακα και κοινά γεωργικά μηχανήματα που προέρχονται από την μεσολάβηση του συνεταιρισμού. (Καμενίδης., 2016.,σ.σ 147-150).

4.9.2 Η συμβολή των συνεταιρισμών στην απασχόληση των αγροτών καθώς και στην ανύψωση του κοινωνικού και πολιτιστικού επιπέδου τους.

Οι Συνεταιρισμοί με τις οικονομικές τους δραστηριότητες συντελούν στην αύξηση της απασχόλησης των αγροτών, που ανάλογα με το είδος της καλλιέργειας που ασχολούνται, τις περισσότερες φορές υποαπασχολούνται κατά την διάρκεια του έτους. Τα μέλη των αγροτικών οικογενειών βρίσκουν απασχόληση είτε σε εποχιακή βάση στα συνεταιριστικά διαλογητήρια, συσκευαστήρια αλλά και σε κάθε είδους βιομηχανική μεταποίηση αγροτικών προϊόντων είτε έχουν την δυνατότητα ανάλογα με τα προσόντα τους να αποκτήσουν μόνιμη εργασία. (Καμενίδης, 2016.,σ.150).

Οι αγρότες, μέσω του θεσμού των Συνεταιρισμών, μπορούν και αμείβονται καλύτερα, ανάλογα με την ποιότητα των προϊόντων που παράγουν. Από όλους τους συνεταιίρους παραγωγούς αγοράζονται όλα τα αγροτικά προϊόντα και όλες οι ποσότητες παραγωγής. Απομακρύνεται ο κίνδυνος καθυστέρησης η και ολικής απώλειας του εισοδήματος από τρίτους. Γίνεται περισσότερο σωστή χρησιμοποίηση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων, σύμφωνα με οδηγίες έμπειρου επιστημονικού προσωπικού των συνεταιρισμών ενώ ενημερώνονται για την ανακύκλωση των συσκευασιών των λιπασμάτων. Λαμβάνονται μέτρα για να μη μολύνεται και καταστρέφεται ο υδροφόρος ορίζοντας της περιοχής και παροτρύνονται οι αγρότες να

ασχολούνται με βιολογικές καλλιέργειες. Στα μέλη των συνεταιρισμών αλλά και στους αιρετούς και τα υπαλληλικά στελέχη γίνονται σεμινάρια και διαλέξεις σχετικά με τις γεωργικές καλλιέργειες καθώς και εκδίδονται επιμορφωτικά περιοδικά για να ενημερώνονται τακτικά οι αγρότες πάνω σε γεωργικά θέματα.(Καμενίδης., 2016,σ.150).

4.9.3 Προϋποθέσεις για μια επιτυχημένη συμβολή των συνεταιρισμών στην αγροτική ανάπτυξη.

Για να μπορέσουν οι Συνεταιρισμοί να ανταποκριθούν στην Αποστολή τους, θα πρέπει οι αγρότες να διαθέτουν, συνεταιριστική συνείδηση, εκφραζόμενη μέσα από προσπάθειες για βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων που παράγουν καθώς και για την μεταφορά όλης της παραγωγής τους στον Συνεταιρισμό που ανήκουν. Το κράτος μπορεί να ενισχύσει το έργο των συνεταιρισμών κατασκευάζοντας έργα υποδομής δημιουργώντας εκπαιδευτικά σεμινάρια για τα συνεταιριστικά στελέχη και τους αγρότες και προσφέροντας χαμηλότοκες χρηματοδοτήσεις στον συνεταιρισμό. (Καμενίδης., 2016.,σ.150-151).

4.10 Νομοθεσία Αγροτικών Συνεταιρισμών

Τα μέλη των συνεταιρισμών πρέπει να τηρούν την νομοθεσία των χωρών τους, έστω και υπάρχουν στοιχεία αντίθετα με τις συνεταιριστικές Αρχές, αφού η τήρηση των νόμων είναι υποχρεωτική για τους πολίτες κάθε χώρας. Στην Ελλάδα υπάρχει διαφορετική νομοθεσία για τους αγροτικούς, αστικούς, κοινωνικούς και οικοδομικούς συνεταιρισμούς. (Παπαγεωργίου, 2007,σ.258-259).

Η συνεταιριστική νομοθεσία στην Ελλάδα ξεκίνησε το **1915** με το νόμο **602**, όμως οι συνεταιρισμοί με τη μορφή που είναι σήμερα, είχαν εμφανιστεί ήδη στη χώρα μας χρόνια πριν. Συνολικά στο ελληνικό κοινοβούλιο έχουν ψηφίσει έξι συνεταιριστικούς νόμους, όμως ο ένας αφορά αποκλειστικά στους αστικούς συνεταιρισμούς.

Ο νόμος 602/1915 ΦΕΚ 33, τεύχος Α΄, «Περί Συνεταιρισμών» είναι ο πρώτος νόμος που ψηφίστηκε στην Ελλάδα και αφορά την σύσταση των αγροτικών και αστικών συνεταιρισμών. Η σύνταξή του προήλθε από το γεωπόνο Σωκράτη Ιασεμίδα που ήταν διευθυντής του τμήματος Γεωργικής Οικονομίας του Υπουργείου Εθνικής

Οικονομίας και τον Αλέξανδρο Μυλωνά, που ήταν τότε Γενικός Γραμματέας του ίδιου Υπουργείου. Στηρίχθηκε στο γερμανικό και αυστριακό νόμο όμως είχε διαμορφωθεί σύμφωνα με τα δεδομένα και τις ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας και αναφερόταν σε όλες τις κατηγορίες των συνεταιρισμών. Θεωρείται ένας διαχρονικός και προοδευτικός για την εποχή που ψηφίστηκε, νόμος. (Καμενίδης, 2016, σ. 250 – 268),(Δασκάλου, 1992, σ. 129 – 162).

Ο 602/1915 μέχρι και το 1950, τροποποιήθηκε πολλές φορές με αποτέλεσμα να παρουσιάζει πολλά προβλήματα οπότε και άρχισε να ωριμάζει η ανάγκη να ψηφιστεί ένας νέος νόμος. Μετά από πολλές τροποποιήσεις ο Ν. 602/1915 θα έχει ισχύ μέχρι το 1979, αποτελώντας έναν από τους ελληνικούς συνεταιριστικούς νόμους με την μεγαλύτερη διάρκεια και με σημαντική συμβολή στην ανάπτυξη του αγροτικού κυρίως συνεταιριστικού κινήματος.(Παπαγεωργίου, 2007,σ.259-261), (Καμενίδης, 2016, σ. 250).

Το Νομοθετικό Διάταγμα 227/1973, ΦΕΚ 227, τεύχος Α΄, είχε ισχύ έξι μήνες μόνο μετά από την δημοσίευσή του και περιείχε διατάξεις που υπήρχαν στη Νομοθεσία της Ισπανίας εποχής Φράνκο. Το σχετικό Νομοθετικό Διάταγμα καταργήθηκε πριν ακόμα αρχίσει η ισχύς του. (Παπαγεωργίου, 2007,σ.261), (Καμενίδης, 2016, σ. 250).

Ο νόμος 921/1979, ΦΕΚ 125, τεύχος Α΄, Το νομοσχέδιο κατατέθηκε στη Βουλή το 1978, ψηφίστηκε το 1979 μετά από πολλές συζητήσεις. Το 1979 είναι η χρονιά που υπογράφηκε η Συμφωνία ένταξης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα για την οποία ένταξη, οι θέσεις Κυβέρνησης και Αντιπολίτευσης παρουσίαζαν διαφωνίες και διαμάχες. (Παπαγεωργίου, 2007,σ.262),(Καμενίδης, 2016, σ. 250).

Ο νόμος 1257/1982, ΦΕΚ 67, τεύχος Α΄. «Για την αποκατάσταση της δημοκρατικής λειτουργίας των Συνεταιριστικών Οργανώσεων» αλλάζει την αντίληψη για το ρυθμιστικό ρόλο του κράτους πάνω σε θέματα συνεταιρισμών. Σύμφωνα με τον νομοθέτη, οι συνεταιρισμοί δεν λειτουργούσαν δημοκρατικά, η θητεία των διοικητικών συμβουλίων θεωρήθηκε ότι έληξε και με διαφορετικό εκλογικό σύστημα και δόθηκε εντολή να διεξαχθούν νέες αρχαιρεσίες.(Παπαγεωργίου, 2007,σ.263-264),(Καμενίδης, 2016, σ. 250).

Ο νόμος 1541/1985, ΦΕΚ 68, τεύχος Α΄. Την δεκαετία του '80 θεσπίζεται νέα νομοθεσία όσο αφορά τους αγροτικούς συνεταιρισμούς ο οποίος ρυθμίζει την σύσταση, λειτουργία και οργάνωσή τους. (Παπαγεωργίου, 2007,σ.σ 264-267), (Καμενίδης, 2016, σ. 250).

Ο νόμος 1667/1986 περί «Αστικούς Συνεταιρισμούς» αποτελεί τον πρώτο και μοναδικό νόμο που αφορά την λειτουργία, την οργάνωση και την σύσταση των αστικών συνεταιρισμών. (Παπαγεωργίου, 2007,σ.σ 267-268), (Καμενίδης, 2016, σ. 250).

Ο νόμος 2169/1993, ΦΕΚ 149, τεύχος Α΄. Η εφαρμογή του Ν. 1541/1985 δημιούργησε περισσότερα προβλήματα από αυτά που προσπάθησε να λύσει, με σημαντικότερο τον κομματισμό των συνεταιριστικών διοικήσεων. Για τον λόγο αυτό υπήρξε ανάγκη αντικατάστασής του με ένα νέο γενικό νόμο περί αγροτικών συνεταιρισμών. Βασικό χαρακτηριστικό του νόμου Ν. 2169/1993 είναι η θέσπιση γενικών κι όχι λεπτομερειακών κανόνων, που συμπορεύονται με τις διεθνείς συνεταιριστικές αρχές ενώ αφορά αποκλειστικά τους αγροτικούς συνεταιρισμούς. (Παπαγεωργίου, 2007,σ.σ 267-268),(Καμενίδης, 2016, σ. 250).

Ο νόμος 2810/2000, ΦΕΚ 61, τεύχος Α΄, επιδιώκει να αναδείξει τον επιχειρηματικό χαρακτήρα του συνεταιρισμού, που επιβάλλει την ισότιμη νομοθετική μεταχείριση του με τις υπόλοιπες εμπορικές επιχειρήσεις.(Παπαγεωργίου, 2007,σ.σ 268- 291),(Καμενίδης, 2016, σ. 250).

Ο νόμος 4015/2011, ΦΕΚ 210, τεύχος Α΄, θεσμικό πλαίσιο για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, τις συλλογικές οργανώσεις και την επιχειρηματικότητα του αγροτικού κόσμου – οργάνωση της εποπτείας του Κράτους», τροποποιεί σε αρκετά σημεία την υφιστάμενη αγροτική συνεταιριστική νομοθεσία ενώ το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης προσπαθεί να πετύχει με τον νόμο την αναδιάρθρωση της ελληνικής γεωργίας μέσα από την οποία θα βοηθηθεί η έξοδος της χώρας από την κρίση. Πέρα από τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, ο Ν.4015/2011 προβλέπει νέες μορφές και θεσμούς συλλογικής αγροτικής επιχειρηματικής δράσης, μέσα από τους οποίους επιδιώκεται η σταθεροποίηση των τιμών των αγροτικών προϊόντων, η προστασία του αγροτικού εισοδήματος και η σύνδεση του παραγωγού με τον καταναλωτή.(Παπαγεωργίου, 2007,σ.σ 267-268),(Καμενίδης, 2016, σ. 437 – 465).

Ο τελευταίος νόμος για τους συνεταιρισμούς στην Ελλάδα είναι ο νόμος 4384/2016, ΦΕΚ 78, τεύχος Α΄, με την βασικότερη αλλαγή στο νόμο να αφορά στη μείωση του ελάχιστου αριθμού για την σύσταση συνεταιρισμού, από 30 σε 20 μέλη ενώ για την σύσταση γυναικείου συνεταιρισμού αυξήθηκε ο αριθμός των μελών από 3 σε 5 και αν λιγότερα από 10 δεν απαιτείται να εκλεγεί Δ.Σ.(Παπαγεωργίου, 2007,σ.σ 267-268),(Καμενίδης, 2016, σ. 466 – 495),

(<https://www.e-nomothesia.gr/law-news/demosieutheke-phek-neos-nomos-4384-2016.html>),

(<http://repository.library.teiwest.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/7538/DE%20%CE%91%CE%93%CE%93%CE%95%CE%9B%CE%9F%CE%A0%CE%9F%CE%A5%CE%9B%CE%9F%CE%A5%20%CE%A3%CE%A4%CE%91%CE%A5%CE%A1%CE%9F%CE%A5%CE%9B%CE%91.pdf?sequence=1&isAllowed=y> σ.σ 17-23).

4.11 Σύσταση και λειτουργία του συνεταιρισμού

Σύμφωνα με τον νόμο για τη σύσταση του ΑΣ πρέπει να υπάρχει καταστατικό που υπογράφεται από είκοσι μέλη. Η έγκριση και η εποπτεία του προέρχεται είτε από το υπουργείο Γεωργίας είτε από το Υπουργείο Εργασίας ανάλογα αν είναι Γεωργικός ή Αστικός συνεταιρισμός αντίστοιχα. Το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας οφείλει να ελέγξει το σκοπό και την νομιμότητά του συνεταιρισμού πριν εγκριθεί και δημοσιευτεί στην εφημερίδα της κυβερνήσεως. Αντίγραφα του καταστατικού στέλνονται στον ίδιο το συνεταιρισμό καθώς και στο ειρηνοδικείο της έδρας του.(<https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/26894> σ.σ 1-2).

Η λειτουργία του κάθε συνεταιρισμού βασίζεται σε διαφορετικές διατάξεις και λειτουργίες οι οποίες και αναφέρονται στο καταστατικό χωρίς όμως να γίνονται αποκλίσεις από τον νόμο. Στο καταστατικό του κάθε συνεταιρισμού, πρέπει να αναφέρονται συγκεκριμένες πληροφορίες που αφορούν τον συνεταιρισμό, όπως η επωνυμία, ο σκοπός, η έδρα, το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας που πρέπει να έχει το κάθε μέλος, η συνεταιριστική ευθύνη, η ψηφοφορία της γενικής συνέλευσης και πολλές ακόμη λειτουργίες του συνεταιρισμού που βοηθούν στην επίτευξη των στόχων του. Επιπλέον για την μεταβολή του καταστατικού είναι αναγκαία η πλειοψηφία δηλαδή τα $\frac{3}{4}$ των παρόντων μελών της Γ.Σ. Το πρώτο καταστατικό συνεταιρισμού που δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ήταν εκείνο του

Γεωργικού Πιστωτικού Συνεταιρισμού Αλμυρού. (Δασκάλου Χρ., 1992, σελ. 132-133),(Καμενίδης., 2016 σ. 171), (Παπαγεωργίου., 2007, σ.σ 293-294).

Η εγγραφή των νέων μελών γίνεται μέσω γραπτής αίτησης-αποδοχής του καταστατικού, προς το Δ.Σ και η αποδοχή ή απόρριψη της αίτησης γίνεται σε συνεδρίαση της Γ.Σ. Το νέο μέλος του συνεταιρισμού που πρέπει να είναι ενήλικο μετά την εγγραφή του αποκτά την ικανότητα να μετέχει σε αποφάσεις του συνεταιρισμού και να ψηφίζει. Οι γραπτές αιτήσεις που δεν γίνονται δεκτές από το Δ.Σ ελέγχονται από την Γ.Σ, η οποία πρέπει να εκφράσει την άποψή της μέσα σε 20 ημέρες. Σε περίπτωση που η αίτηση απορρίπτεται ο υποψήφιος μπορεί να κάνει ένσταση στο Ειρηνοδικείο μέσα σε 10 ημέρες ακόμα και έφεση στο Μονομελές Πρωτοδικείο από το οποίο η απόφαση είναι τελεσίδικη. (Δασκάλου., 1992, σ.σ 255-256),(Καμενίδης., 2016 σ. 171), (Παπαγεωργίου., 2007, σ.σ 294-296).

Στη συνέχεια το νέο μέλος καταβάλει το κόστος της συνεταιριστικής μερίδας μέσα σε ένα μήνα αλλά και μία εισφορά η οποία είναι σύμφωνη με τον τελευταίο ισολογισμό του συνεταιρισμού. Η συνεταιριστική μερίδα είναι αδιαίρετη και ίση για όλους ενώ ένα μέλος μπορεί να αποκτήσει μέχρι και 5 προαιρετικές μερίδες που θα έχουν το ίδιο ύψος με την υποχρεωτική. Η συνεταιριστική μερίδα έχει την δυνατότητα μεταβίβασης της σε συνέταιρο ή σε ένα τρίτο πρόσωπο το οποίο όμως θα έχει εγκριθεί από το Δ.Σ. Κύριο χαρακτηριστικό της είναι ότι δεν κληρονομείται. Σε περίπτωση θανάτου μέλους του Α.Σ, ο κληρονόμος αναλαμβάνει όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του μέλους που πέθανε. (Δασκάλου., 1992, σ.σ 274-275), (Καμενίδης., 2016 σ. 173),(Παπαγεωργίου., 2007, σ.σ 294-296).

Κάθε μέλος μπορεί να αποχωρήσει από τον συνεταιρισμό αρκεί να υπάρξει μια γραπτή προειδοποίηση από μέρος του προς το Δ.Σ. Αν αποχωρήσει από τον συνεταιρισμό το μέλος, του αποδίδεται το ύψος της συνεταιριστικής του μερίδας στην ονομαστική της αξία, σε περίοδο 3 μηνών από το κλείσιμο του ισολογισμού χρήσης από την αποχώρησή του. Το δικαίωμα αυτό του μέλους παραγράφεται όταν περάσουν δύο χρόνια από την έξοδό του από τον συνεταιρισμό. (Δασκάλου., 1992, σ.σ 274-275), (Καμενίδης., 2016 σ. 171),(Παπαγεωργίου., 2007, σ. 295).

Για τα χρέη του συνεταιρισμού φέρει ευθύνη το μέλος μόνο για τα χρέη του συνεταιρισμού που είχαν δημιουργηθεί πριν καταστεί επίσημο μέλος όχι όμως για τα

χρέη που δημιουργούνται μετά την έξοδό του από την επιχείρηση.(Δασκάλου., 1992, σ. 275), (Καμενίδης., 2016 σ. 172),(Παπαγεωργίου, 2007,σ.296).

Διαγράφεται ένα μέλος από την Γ.Σ στην περίπτωση που παραβαίνει τα καθήκοντά του και τις υποχρεώσεις που έχει απέναντι του συνεταιρισμού. Η Γ.Σ γνωστοποιεί την απόφασή της στο διαγραφόμενο μέλος,το οποίο έχει τη δυνατότητα ένστασης στο Ειρηνοδικείο σε χρονικό περιθώριο δύο μηνών αλλά και έφεσης στο Μονομελές Πρωτοδικείο. (Δασκάλου., 1992, σ.σ 255-256),(Καμενίδης., 2016 σ. 173), (Παπαγεωργίου., 2007, σ.σ 294-296).

Όργανα διοίκησης του Α.Σ είναι η Γ.Σ, το Δ.Σ και το Ε.Σ αν τα μέλη του Α.Σ είναι περισσότερα από τριάντα. Σε περίπτωση που τα μέλη είναι λιγότερο από τριάντα δεν απαιτείται η ύπαρξη του Ε.Σ

Η Γ.Σ είναι το βασικότερο όργανο του συνεταιρισμού, που αποφασίζει για όλα τα θέματα, όπως αν πρέπει να γίνει τροποποίηση του καταστατικού, για συγχώνευση, διάλυση αλλά και την αναβίωση του συνεταιρισμού. Εγκρίνει ισολογισμούς και αποτελέσματα χρήσης ενώ εκλέγει και απαλλάσσει από ευθύνες, το Δ.Σ καθώς και Ε.Σ καθώς και τους αντιπροσώπους του συνεταιρισμού. Στην Γ.Σ συμμετέχουν όλα τα μέλη και ψηφίζουν «αυτοπροσώπως» ενώ απαραίτητη υπάρχει όταν στην αρχή των εργασιών της παραβρίσκονται τουλάχιστον τα μισά μέλη. Από το Δ.Σ η το Ε.Σ η εφόσον το επιθυμεί το 1/3 των μελών, μπορεί να αποφασιστεί και να προκληθεί και έκτακτη Γ.Σ ενώ κανονικά συνέρχεται μέσα στο πρώτο τετράμηνο της διαχειριστικής χρήσης. (Δασκάλου Χρ., 1992, σ. σ 257-258),(Καμενίδης., 2016 σ.σ 174-175), (Παπαγεωργίου., 2007, σ.σ.297-298) .

Το Δ.Σ αποτελούν 5 μέλη που εκλέγονται από την Γ.Σ με θητεία για 2 έως και 4 χρόνια χωρίς να αμείβονται. Με πλειοψηφία το Δ.Σ. εκλέγει μυστικά τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο και τον ταμία, ενώ τα ονόματά τους καταχωρούνται στο μητρώο των συνεταιρισμών. Το Δ.Σ. συνεδριάζει μία φορά το μήνα και σε έκτακτες ανάγκες όταν το ζητήσει ο Πρόεδρος ή το 1/3 των μελών και οι αποφάσεις του λαμβάνονται από την απόλυτη πλειοψηφία των μελών.(Δασκάλου., 1992, σ. σ 258-259), (Παπαγεωργίου., 2007, σ.σ.574-575) .

Το Ε.Σ αποτελούν τρία μέλη, τα οποία εκλέγει η Γ.Σ. Για τα μέλη του Δ.Σ. και του Ε.Σ. δεν πρέπει να υπάρχει συγγένεια μέχρι 2ου βαθμού. Σκοπός του είναι να

ελέγχει όλες τις πράξεις του Δ.Σ και να επιβλέπει ότι τηρούνται οι διατάξεις του νόμου, του καταστατικού καθώς και οι αποφάσεις της Γ.Σ. Επί πλέον έχει την δυνατότητα να προσλαμβάνει μέχρι και 3 ειδικούς συμβούλους η εμπειρογνώμονες που θα τους προσφέρουν βοήθεια στον λογιστικό και διαχειριστικό έλεγχο. Το Ε.Σ προβαίνει στην σύνταξη έκθεσης την οποία προσκομίζει στην Γ.Σ. (Δασκάλου.,1992, σ. 259),(Παπαγεωργίου., 2007, σ. 300).

Ο Συνεταιρισμός διαλύεται όταν:

- Το αποφασίσει η Γ.Σ,
- Το ορίζει το καταστατικό του ότι λήγει η χρονική του διάρκεια,
- Μειωθούν τα μέλη του κάτω από 10 η από 65 εάν ο συνεταιρισμός είναι καταναλωτικός η κηρυχθεί σε πτώχευση. Η διαδικασία της διάλυσης γίνεται αφού καταχωρηθεί στο μητρώο των συνεταιρισμών στο ειρηνοδικείο όπου είναι η έδρα του συνεταιρισμού και στην συνέχεια προχωρούν στην εκκαθάριση η οποία γίνεται από το Ε.Σ εάν στο καταστατικό δεν προβλέπεται να την διενεργήσουν εκκαθαριστές. Όταν τακτοποιηθούν όλες οι εκκρεμότητες του συνεταιρισμού, το υπόλοιπο της περιουσίας, μοιράζεται στα μέλη του και είναι ανάλογη του αριθμού των συνεταιριστικών τους μερίδων.(Δασκάλου., 1992, σ. 260),
(Παπαγεωργίου., 2007, σ. 301).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

5.1 Ιστορικό του Συνεταιρισμού

Η επιχείρηση έχει την επωνυμία: ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ ΑΜΥΚΛΩΝ ΣΠΑΡΤΗΣ «ΛΑΚΩΝΙΑ» και δραστηριοποιείται σχεδόν πενήντα χρόνια στη γεωγραφική περιφέρεια του Νομού Λακωνίας όπου και βρίσκονται οι αγροτικές εκτάσεις των μελών της, με έδρα την πρώην Κοινότητα Αμυκλών, ιστορική τοποθεσία της περιοχής από την αρχαιότητα, που σήμερα υπάγεται διοικητικά στο Δήμο Σπάρτης. (www.lakoniacoop.gr).

Πρόκειται για μια Πρωτοβάθμια Συνεταιριστική Οργάνωση – Ο.Π. που πρωταγωνιστεί στο χώρο της παραγωγής νωπών εσπεριδοειδών, χυμών και των υποπροϊόντων τους. Οι σύγχρονες βιομηχανικές εγκαταστάσεις του εργοστασίου καλύπτουν έκταση περίπου 95.000 τ.μ, το εργοστάσιο είναι εξοπλισμένο με μηχανήματα τελευταίας τεχνολογίας όπου παράγονται και συσκευάζονται, οι χυμοί «ΛΑΚΩΝΙΑ» που είναι γνωστοί για την ποιότητα και την γεύση τους. Ο Συνεταιρισμός προσφέρει στους παραγωγούς μέλη του, υποστήριξη πάνω σε θέματα αγροτικής, οικονομικής και τεχνικής φύσης.

(<http://www.lakoniacoop.gr/gr/?page=1>),(<http://www.lakoniacoop.gr/gr/?page=2&article=2152>).

Αρχικά το καταστατικό του συνεταιρισμού εγκρίθηκε σύμφωνα με την υπ' αριθμόν 56621/2015/9-3-1967 απόφαση του Υπουργού Γεωργίας. Μετά έγιναν αρκετές τροποποιήσεις στο αρχικό καταστατικό. Το έτος 1997 ακολούθησε η προσαρμογή του καταστατικού στον Κανονισμό ΕΚ 2200/96 (Πράξη ΓΣ 130/ θέμα 6^ο) και στη συνέχεια στις διατάξεις του νόμου 2810/2000 για να εγκριθεί τελικά στις 24/1/2002 από το Ειρηνοδικείο Σπάρτης. Σύμφωνα με το άρθρο 4 του Καταστατικού ορίζεται ότι η χρονική διάρκεια του Συνεταιρισμού είναι απεριόριστη. Με την απόφαση ΑΠ 7883/10-9-98 της Διεύθυνσης Γεωργίας και Αλιείας Νομού Λακωνίας, αναγνωρίστηκε ως Ο.Π με βάση το άρθρο 11 του ΚΑΝ ΕΚ 2200 /96 στην κατηγορία V ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΗ».

(http://nestor.teipel.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/14351/STEG_TEGEP_00161_Medium.pdf?sequence=1 σ. 24)

5.2 Σκοποί του Συνεταιρισμού (Όραμα και Αποστολή)

Ο Συνεταιρισμός, σύμφωνα με το καταστατικό του και μέσω μιας δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης, προσπαθεί να εξασφαλίσει την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη των μελών του, μια προσπάθεια που έχει χτιστεί πάνω σε συνεταιριστικές αρχές, στοχεύοντας στην ισότιμη συνεργασία και αμοιβαία βοήθεια. (<http://www.lakoniacoop.gr/gr/?page=2&article=2091> σ.1)

Για να υποστηρίξει τους σκοπούς του, ο Συνεταιρισμός, νοικιάζει, αγοράζει, κατασκευάζει και συντηρεί τις εγκαταστάσεις του εργοστασίου που αφορούν την επεξεργασία και αποθήκευση των προϊόντων των συνεταίρων του. Συγχρόνως κατασκευάζει και συνεργάζεται με πρατήρια ή με μεγάλα supermarkets για την πώληση των προϊόντων που παράγει. Μέλημά του είναι να εξασφαλίζει αγορές μέσω των οποίων θα διοχετεύονται τα προϊόντα και τα υποπροϊόντα που παράγει, τόσο σε αγορές του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού. Στο Συνεταιρισμό μπορούν να συμμετέχουν και μη συνεταίροι αρκεί η παραγωγή των μελών, να μην καλύπτει την επάρκεια των παραγόμενων προϊόντων του εργοστασίου ή ακόμα έχει την δυνατότητα να προσφέρει τις εγκαταστάσεις του και τις υπηρεσίες του σε τρίτους χωρίς όμως αυτό να λειτουργεί σε βάρος της εξυπηρέτησης των μελών του.

(<http://www.lakoniacoop.gr/gr/?page=2&article=2091> σ.1)

5.3 Δραστηριότητες του Συνεταιρισμού

Για να πετύχει τους σκοπούς του, ο Συνεταιρισμός προβαίνει σε δραστηριότητες στον τομέα της παραγωγής, μεταποίησης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων.

Μερικές από τις δραστηριότητες του Συνεταιρισμού είναι :

- Να επεξεργάζεται, να μεταποιεί και να εμπορεύεται εσπεριδοειδή προϊόντα μέσω της Ο.Π.(σύμφωνα με τις διατάξεις του ΠΔ 614/1981).
- Να παρέχει τεχνική, γεωπονική και συνεταιριστική εκπαίδευση στα μέλη του.
- Να δημιουργεί συνεταιριστικές επιχειρήσεις για να προμηθεύει και να δανείζει τα μέλη του με καταναλωτικά αγαθά και αγροτικά εφόδια.

- Να προβαίνει και κάθε είδους παρεμβάσεις και να λαμβάνει κάθε αναγκαίο μέτρο για να προστατεύει τα αγροτικά προϊόντα των μελών του αλλά και των τρίτων.
- Να συγκεντρώνει, να επεξεργάζεται τα παραγόμενα εσπεριδοειδή από τα μέλη του η και τρίτους και στη συνέχεια να τα διαθέτει στην αγορά είτε όπως είναι στην αρχική τους μορφή είτε έχοντας υποστεί μεταποίηση.
- Να ιδρύει και να λειτουργεί αγροτουριστικές μονάδες και καταλύματα και να δραστηριοποιείται πάνω σε τομείς του κοινωνικού τουρισμού καθώς και αγροτουριστικών εργασιών.
- Να εκτελεί εγγειοβελτιωτικά έργα και έργα αγροτικής οδοποιίας που θα εξυπηρετούν στην συλλογή και μεταφορά των εσπεριδοειδών στο χώρο του εργοστασίου.
- Να προσφέρει την διοικητική του υποστήριξη σε θέματα συναλλαγών των μελών του, με δημόσιους φορείς και οργανισμούς.
- Ο Συνεταιρισμός μπορεί και παρέχει εκτός από τα μέλη του, σε τρίτους, τις εγκαταστάσεις του, τον μηχανολογικό του εξοπλισμό, το προσωπικό του και την τεχνογνωσία που απαιτούνται για να δημιουργήσουν προϊόντα ποιότητας και ασφάλειας σε συσκευασία νωπών εσπεριδοειδών και στην παραγωγή και συσκευασία χυμών σε περιβάλλον ασηπτικής συσκευασίας Tetra Pak.
(<http://www.lakoniajuices.gr/page.php?id=13> σ. 1),
(<http://www.lakoniacoop.gr/gr/?page=2&article=2155> σ. 1).
- Να εκπαιδεύει και να ενημερώνει τα μέλη του πάνω σε θέματα όπως οι εντομολογικοί εχθροί και οι ασθένειες που απειλούν τα εσπεριδοειδή, οι τρόποι λίπανσης των γεωργικών δένδρων, οι τρόποι προστασίας καλλιεργήσιμων εκτάσεων από παγετούς, καθώς και η εξεύρεση κατασκευής ψεκαστικών διαλυμάτων χωρίς να προκαλούνται κίνδυνοι για την ανθρώπινη υγεία. (<http://www.lakoniajuices.gr/article.php?id=19> σ. 1).

5.4 Τα μέλη του συνεταιρισμού και η συνεταιριστική μερίδα

Το 1965, με όραμα τη δημιουργία μιας σύγχρονης συνεταιριστικής παραγωγικής μονάδας, που θα παραλάμβανε την αγροτική παραγωγή των μελών της, θα την επεξεργαζόταν ενώ στην συνέχεια θα την διέθετε στην αγορά, 31 αποφασισμένοι αγρότες, πρωτοπόροι για την εποχή τους, τολμούν μέσω του συνεταιριστικού

πνεύματος και με την καθοδήγηση του γεωπόνου Νικολάου Ζαραφωνίτη το εγχείρημα της δημιουργίας του «εργοστάσιου» όπως αποκαλείται στη περιοχή ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Επεξεργασίας Εσπεριδοειδών «Λακωνία». Σύντομα η διστακτικότητα παραμερίζει τους ενδιασμούς των αγροτών της περιοχής και τα πρώτα 31 μέλη, γίνονται 280 και ο αγροτικός κόσμος της περιοχής, αρχίζει να νοιώθει ικανοποίηση και υπερηφάνεια για αυτήν του την απόφαση.

(<http://www.laconialive.gr/> σ.1).

Τα εγγεγραμμένα μέλη του Συνεταιρισμού είναι περισσότερα από 1.100 άτομα, οι περισσότεροι από τους οποίους είναι αγρότες καλλιεργητές πορτοκαλιών έχοντας ως κύρια η δευτερεύουσα απασχόληση τη γεωργία. Προέρχονται από την ευρύτερη περιοχή της Σπάρτης και προμηθεύουν τον Συνεταιρισμό με τα εσπεριδοειδή για την παραγωγή των προϊόντων του. Κάθε συνεταιίρος διαθέτει μία μόνο συνεταιρική μερίδα. (<https://www.eleftheriaonline.gr/local/oikonomia/item/20428-> σ.3)

Ο Συνεταιρισμός συνεργάζεται με περισσότερο από 2.000 παραγωγούς που είναι μέλη Συνεταιριστικών Οργανώσεων του Νομού Λακωνίας αλλά και μεμονωμένοι παραγωγοί. Από αυτούς, οι 75 είναι βιοκαλλιεργητές με πιστοποίηση, με την παραγωγή τους να ανέρχεται κάθε χρόνο περίπου σε 3.000 τόνους βιολογικό προϊόν ενώ 252 μέλη του έχουν πιστοποίηση AGRO 2.1, 2.2 και GLOBALGAP ενώ η παραγωγή τους εκτιμάται ότι ανέρχεται περίπου στους 12.000 τόνους το χρόνο.

(<https://www.eleftheriaonline.gr/local/oikonomia/item/20428->σ.3)

Ο συνεταιρισμός σε όλη τη διάρκεια της λειτουργίας του αναπτύχθηκε με γρήγορους ρυθμούς και ωφέλησε οικονομικά τα μέλη του αλλά τόνωσε και την οικονομική ζωή στη Νότια Πελοπόννησο. (www.lakoniacoop.gr σ.1)

5.5 Σύσταση και Οργανωτική Δομή του Συνεταιρισμού

Το οργανόγραμμα της επιχείρησης αποτελείται από:

1. Την Γ.Σ των μελών του Συνεταιρισμού που είναι το μεγαλύτερο όργανο και οι αρμοδιότητές της περιγράφονται στο καταστατικό του Συνεταιρισμού.
2. Η διοίκηση του Συνεταιρισμού που ασκείται από 7μελές Δ.Σ που έχει θητεία τέσσερα χρόνια. Αρμοδιότητά του είναι να εκπροσωπεί τον Συνεταιρισμό σε

δικαστικές και εξώδικες περιπτώσεις και να αποφασίζει πάνω σε όλα τα θέματα που αφορούν τη διοίκηση, τη διαχείριση και την λειτουργία του Συνεταιρισμού. Το Δ.Σ έχει την δυνατότητα να αναθέτει βάσει ειδικής αιτιολογημένης απόφασής του, την εκτέλεση αρμοδιοτήτων του η ορισμένων εργασιών όπως και την υπογραφή ειδικών εγγράφων, σε ένα από τα μέλη του ή σε οιονδήποτε τρίτο πρόσωπο. Το Δ.Σ με απόφασή του έχει αναθέσει να διεκπεραιώνονται τα θέματα του Συνεταιρισμού από τα υψηλόβαθμα στελέχη του. Κάνοντας χρήση της δυνατότητας αυτής η Διοίκηση του Συνεταιρισμού κερδίζει πολλές φορές σε χρόνο και αποτελεσματικότητα για αποφάσεις που αφορούν τον Συνεταιρισμό. Το Δ.Σ του Συνεταιρισμού αποτελείται από : Τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο, τον Γενικό Γραμματέα, τον Ταμία και από τρία μέλη. Ο Πρόεδρος καθώς και τα μέλη του Συνεταιρισμού, προέρχονται από την περιοχή Αμυκλών Λακωνίας, πρόκειται για πετυχημένους αγρότες, με εμπειρία στο αγροτικό επάγγελμα αφού προέρχονται από αγροτικές οικογένειες, είναι γνώστες της βιολογικής καλλιέργειας και όλοι τους συμμετέχουν στη διοίκηση του Συνεταιρισμού περισσότερο από οχτώ χρόνια. (<http://www.lakoniajuices.gr/page.php?id=14> σ. 2).

3. Τον Πρόεδρο, ο οποίος ενδιαφέρεται για την σωστή λειτουργία των υπηρεσιών του Συνεταιρισμού επιβλέποντας την πραγματοποίηση της εκτέλεσής τους ενώ προβαίνει σε όλες εκείνες τις απαραίτητες ενέργειες για την υλοποίηση των αποφάσεων των Γ.Σ του Συνεταιρισμού καθώς και του Δ.Σ. (<http://www.lakoniajuices.gr/page.php?id=14> σ. 2)
4. Την Γενική Διεύθυνση η οποία αποτελείται από δύο διευθύνσεις: Την Διεύθυνση Παραγωγής και Τεχνικών Υπηρεσιών και την Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών και Εμπορίας. (<http://www.lakoniajuices.gr/page.php?id=14> σ. 2)

Στη Διεύθυνση Παραγωγής και Τεχνικών Υπηρεσιών ανήκουν τρία τμήματα, το τμήμα Παραγωγής χυμών, το Τεχνικό Τμήμα και Παραγωγής Νωπών και το Τμήμα Εργατοτεχνικού Προσωπικού. (<http://www.lakoniajuices.gr/page.php?id=14> σ. 3)

Στη Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών και Εμπορίας, ανήκουν τρία τμήματα: Το τμήμα Πωλήσεων και Marketing, το τμήμα Μηχανογράφησης και το Οικονομικό τμήμα. (<http://www.lakoniajuices.gr/page.php?id=14> σ. 3)

5.6 Κτιριακές εγκαταστάσεις του Συνεταιρισμού ανά δραστηριότητα

Το 1967, μετά από απόφαση της Γ.Σ, αγοράζεται το πρώτο οικόπεδο για την κατασκευή του εργοστασίου στον εθνικό δρόμο Σπάρτης – Γυθείου. Η αρχική έκταση των εγκαταστάσεων του Συνεταιρισμού ανερχόταν μόλις στα 13.000 τμ, ενώ σήμερα ξεπερνά τα 95.000 τμ.

Την επόμενη χρονιά ο Συνεταιρισμός κατασκευάζει μία μονάδα χυμοποίησης πορτοκαλιών, το εκχυμωτήριο, έχοντας την δυνατότητα να επεξεργάζεται 10 τόνους την ώρα πρώτης ύλης. Η μονάδα δημιουργήθηκε σε σκοπό την χυμοποίηση των εσπεριδοειδών των μελών του και στη συνέχεια η διάθεση του παραγόμενου συμπυκνωμένου χυμού στην αγορά. Η ωφέλεια των μελών ήταν σημαντική από την πρώτη χρονιά που λειτούργησε η μονάδα αφού ο Συνεταιρισμός αποζημίωσε τους παραγωγούς για τα πορτοκάλια με 1,20 δρχ το κιλό ενώ μέχρι τότε οι παραγωγοί από τους εμπόρους εσπεριδοειδών έπαιρναν για την παραγωγή τους 0,20 – 0,30 δρχ το κιλό που συχνά «ξεχνούσαν» να εξοφλήσουν τις υποχρεώσεις τους προς τους παραγωγούς αφού έφευγαν στο εξωτερικό με τα χρήματα που προέρχονταν από το εισόδημά τους. Στη συνέχεια η μονάδα εξοπλίστηκε με σύγχρονο εξοπλισμό και με τους απαιτούμενους αποθηκευτικούς χώρους που της έδωσαν τη δυνατότητα μεταποίησης - χυμοποίησης όλων των ειδών των εσπεριδοειδών καθώς και με την δυνατότητα να παράγει συμπυκνωμένους χυμούς, η παραγωγή πρώτης ύλης αυξήθηκε για να φθάσει να αποτελεί σήμερα ένα από τα μεγαλύτερα χυμοποιεία εσπεριδοειδών της χώρας μας. Ειδικά οι χυμοί από πορτοκάλι και βύσσινο που παράγονται στον Συνεταιρισμό προτείνονται και από οδηγούς τροφίμων στους καταναλωτές για την ποιότητά τους και την γεύση τους.

(<http://laconialive.gr/%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-%CE%BB%CE%B1%CE%BA%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1-%CE%AD%CE%BD%CE%B1%CF%82-%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81/> σ.

Το συσκευαστήριο που κατασκευάστηκε το 1977 διαθέτει τη δυνατότητα να συσκευάζει νωπά πορτοκάλια σε οποιαδήποτε μορφή συσκευασίας του ζητηθεί από τρίτους. Η συσκευασία πορτοκαλιού έχει εκσυγχρονισθεί με μηχανές που μπορούν να συσκευάζουν πορτοκάλια σε δίκτυ ή τσάντα ανάλογα με την παραγγελία του πελάτη.

Η μονάδα αυτή στη συνέχεια συμπληρώθηκε και από ψυγεία που αποθηκεύονται νωπά εσπεριδοειδή από θαλάμους αποπρασινισμού, με χώρους αποθήκευσης μέσω συσκευασίας και πρώτων υλών.

Στο Ξηραντήριο που κατασκευάστηκε το 1981, επεξεργάζονται τα στερεά υποπροϊόντα της χυμοποίησης των εσπεριδοειδών όπου μετά από κατάλληλη επεξεργασία παράγεται ζωοτροφή από την «ξηρά πούλπα» πορτοκαλιών σε μορφές pellets και flakes με την προσθήκη μελάσας, καθώς και αιθέρια έλαια εσπεριδοειδών που χρησιμοποιούνται στην ζαχαροπλαστική, αρωματοποιία, παραγωγή καλλυντικών και στη φαρμακοβιομηχανία. Με την γραμμή αποξήρανσης από τα υπολείμματα της χυμοποίησης πορτοκαλιών περιορίζονται σημαντικά οι ρύποι στην ατμόσφαιρα και προστατεύεται το περιβάλλον.

(<http://www.lakoniacoop.gr/gr/?page=2&article=2153> σ.σ 1-2),

(<http://www.lakoniacoop.gr/gr/?page=2&article=2154> σ.1).

Το 1985 και 1989, δημιουργήθηκε συγκρότημα ασηπτικής επεξεργασίας για την συσκευασία των χυμών. Αποτελείται από σύγχρονο μηχανολογικό εξοπλισμό που μεταξύ των άλλων περιλαμβάνει, συγκροτήματα δεξαμενών παστερίωσης, απαέρωσης και ομογενοποίησης, ασηπτικές δεξαμενές, γεμιστικές μηχανές 1ltr και 250 ml, μηχανές που πακετάρουν κουτιά χυμών 1ltr και 250ml, μηχανή περιτυλίγματος, αποθήκες και ψυκτικούς θαλάμους για να αποθηκεύονται τα προϊόντα, συγκροτήματα χημικού καθαρισμού και σύστημα κατεργασίας νερού. Με τις ίδιες επενδύσεις αγοράστηκαν εκχυμωτικές μηχανές για να αντικατασταθούν οι αρχικά αγορασμένες που είχαν φθαρεί, δύο ηλεκτρονικές πλάστιγγες, καθώς και ανοξείδωτες δεξαμενές για να αποθηκεύονται χυμοί στα ψυγεία. Το ίδιο χρονικό διάστημα έγινε και η μηχανοργάνωση του συνεταιρισμού με ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Οι παραπάνω επενδύσεις κατασκευάστηκαν με κρατική επιχορήγηση.

(<http://www.lakoniacoop.gr/gr/?page=2&article=2153>σ.σ 1-2),

(www.tetrapak.com),(<https://www.eleftheriaonline.gr/local/oikonomia/item/20428-σ.3-4>).

Το 1993, κατασκευάστηκε η μονάδα του βιολογικού καθαρισμού για την προστασία του ιδιαίτερου περιβαλλοντολογικού κάλλους εξωτερικού χώρου της περιοχής, όπου γίνεται αποδόμηση των υγρών αποβλήτων που βρίσκονται στα υπολείμματα της χυμοποίησης εσπεριδοειδών και του ξηραντηρίου.

(<http://www.lakoniacoop.gr/gr/?page=2&article=2154>σ.1).

Στις κτιριακές εγκαταστάσεις του Συνεταιρισμού σήμερα περιλαμβάνονται και ξενώνες φιλοξενίας των εργατών που έρχονται να βοηθήσουν στην συλλογή των εσπεριδοειδών. Οι εγκαταστάσεις διαθέτουν θέρμανση, ζεστό νερό και εστιατόριο με συμβολικές τιμές για την αγορά έτοιμου μαγειρεμένου φαγητού.

5.7 Συστήματα Διαχείρισης Διασφάλισης Ποιότητας του Συνεταιρισμού

Ο Α.Σ.Ε.Ε Αμυκλών Σπάρτης «ΛΑΚΩΝΙΑ», από το 1998, εφαρμόζει Συστήματα Διαχείρισης Ποιότητας των προϊόντων του, που του προσδίδουν επιπλέον πλεονεκτήματα απέναντι στους καταναλωτές και στους πελάτες του, κάνοντάς τον να ξεχωρίζει από τους άλλους συνεταιρισμούς της περιοχής αλλά και της ευρύτερης περιφέρειας. (<http://www.lakoniacoop.gr/gr/?page=2&article=2096> σ.1)

Ο συνεταιρισμός για να εξασφαλίσει την άριστη ποιότητα για όλα τα στάδια της επεξεργασίας των χυμών του από το 2008 εναρμονίζεται με το σύστημα ποιότητας **AGRO 2-1, 2-2** για τις καλλιέργειες πορτοκαλιών όλων των μελών του ενώ στοχεύοντας στους ίδιους σκοπούς από το 2009 χρησιμοποιεί το ευρωπαϊκό σύστημα **GLOBAL GAP**. Εφαρμόζοντας τα δύο ανωτέρω συστήματα σε όλη την διαδικασία επεξεργασίας των πορτοκαλιών στοχεύει να εξασφαλίσει την απαλλαγή των φρούτων και των χυμών από οτιδήποτε θα μπορούσε να αποβεί επιζήμιο για την ανθρώπινη υγεία και για ένα επιπλέον λόγο αφού μέσα στους καταναλωτές των χυμών του περιλαμβάνονται και τα παιδιά.

(<http://www.lakoniacoop.gr/gr/?page=2&article=2096> σ.1),

<http://www.lakoniajuices.gr/page.php?id=16>

Στις εγκαταστάσεις του Συνεταιρισμού γίνεται χρήση του διεθνούς προτύπου ISO 22000:2005 πάλι για τους ίδιους λόγους που αναφέραμε πιο πάνω για την

προστασία της υγείας των καταναλωτών του ενώ το διεθνές πρότυπο ISO 9001: 2008 εξασφαλίζει για όλους τους αποδέκτες των προϊόντων της οργάνωσης την άριστη ποιότητα στα παραγόμενα προϊόντα.

(<http://www.lakoniacoop.gr/gr/?page=2&article=2096> σ.1)

Το Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης ISO 14001:2004, αποδεικνύει την ευαισθησία του Συνεταιρισμού και των μελών του σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος από τα κατάλοιπα που προέρχονται από τις δραστηριότητες της επεξεργασίας των προϊόντων του εργοστασίου.

(<http://www.lakoniacoop.gr/gr/?page=2&article=2096> σ.1)

Όλες οι ανωτέρω πιστοποιήσεις σύμφωνα με ISO έχουν εγκριθεί από τον Γερμανικό φορέα πιστοποίησης TÜV SÜD Management Service GmbH.

Στις προσπάθειές του για συνεχή ανάπτυξη, το 2017, ο Α.Σ.Ε.Ε. Αμυκλών Σπάρτης «Λακωνία» γνωστοποίησε την συνεργασία του με την DISNEY HELLAS και παρουσίασε τα νέα του προϊόντα με αποδέκτες κυρίως τα παιδιά. Οι νέοι χυμοί έχουν ευχάριστη γεύση, είναι χωρίς προσθήκη ζάχαρης και περικλείονται σε εύχρηστη συσκευασία για να είναι επιθυμητοί από τα παιδιά. (www.lakoniacoop.gr).

Τελευταία ο Συνεταιρισμός βρίσκεται στο τελικό στάδιο αποφάσεων που αφορούν στην εξαγωγή προϊόντων των εσπεριδοειδών που παράγονται στους χώρους του εργοστασίου στο εξωτερικό.

(<http://www.lakoniacoop.gr/gr/?page=4&item=20741>).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

6.1 Εισαγωγή

Ο σκοπός του ερευνητικού μέρους της διπλωματικής εργασίας μου είναι να εξετάσει την Επιχειρηματική και Οικονομική δράση του Αγροτικού Συνεταιρισμού Εσπεριδοειδών Λακωνίας καθώς και να αποδείξει την συνδρομή του στην τοπική ανάπτυξη της περιοχής.

Ο οδηγός της ημι-δομημένης συνέντευξης μου, απευθυνόταν σε στελέχη και εκπροσώπους του συνεταιρισμού, περιελάμβανε δέκα ερωτήσεις με διερευνητικό σκοπό γύρω από τις δραστηριότητες του ΑΣΕΕ και τις σκέψεις τους για το μέλλον της επιχείρησης. Τις προσωπικές συνεντεύξεις με τα στελέχη και τους εκπροσώπους του συνεταιρισμού, κατέγραψα μετά από σύμφωνη γνώμη τους στο κινητό μου τηλέφωνο. Για να πραγματοποιηθούν οι συνεντεύξεις με τα αρμόδια στελέχη του συνεταιρισμού ακολουθήθηκαν από μέρους μου οι εξής διαδικασίες: Προηγήθηκε η αποστολή ενημερωτικού email προς τον κ. Πρόεδρο του Συνεταιρισμού που με σύντομο τρόπο προσπάθησα να του εκθέσω τον σκοπό της έρευνάς μου. Πράγματι υπήρξε θετική ανταπόκριση του Προέδρου και των στελεχών του Συνεταιρισμού για την πραγματοποίηση της συνέντευξης μου και για ένα επιπλέον λόγο μιας και η οικογένειά μου υπήρξε από τις πρώτες οικογένειες μέλη του συνεταιρισμού. Στη συνέχεια ακολούθησε και τηλεφωνική επικοινωνία μεταξύ μας για την τελική ημέρα πραγματοποίησης των συνεντεύξεων, των οποίων η διάρκεια κυμάνθηκε περίπου στη μία και μισή ώρα και είχα δύο προσωπικές συνεντεύξεις, με τον Διευθυντή Παραγωγής και Τεχνικών Υπηρεσιών του ΑΣΣΕ και με μέλος του Δ.Σ.

Το δεύτερο ερωτηματολόγιό μου, που ήταν ανώνυμο, περιείχε δέκα εννιά ερωτήσεις, που σκοπό είχαν να καταγράψουν χαρακτηριστικά των αγροτών με πληροφορίες για την οικογένειά τους, το μορφωτικό τους επίπεδο, τα γεωργικά τους εισοδήματα και τα πιστεύω τους για τις ωφέλειες και το μέλλον του συνεταιρισμού. Το δομημένο ερωτηματολόγιο από μέρους μου σχεδιάστηκε έτσι ώστε να είναι απλό και κατανοητό ενώ συμπληρώθηκαν δέκα ανώνυμα ερωτηματολόγια που απευθύνονταν σε παραγωγούς της περιοχής.

6.2 Παρουσίαση και ανάλυση αποτελεσμάτων έρευνας

6.2.1 Παρουσιάζονται οι απόψεις των στελεχών του ΑΣΕΕ Αμυκλών Λακωνίας.

Ο Συνεταιρισμός εξυπηρετεί περισσότερο από 3.000 παραγωγούς μέλη με τις εγκαταστάσεις και τις εμπορικές τους δραστηριότητες να αναπτύσσονται στην περιοχή Αμυκλών του Νομού Λακωνίας. Η συνεργασία, η επαφή και η συζήτηση με τα στελέχη και τους εκπροσώπους του Αγροτικού Συνεταιρισμού στην έρευνα, ήταν πολύ καλή και στη συνέχεια θα παρουσιάσω το περιεχόμενο των δύο προσωπικών συνεντεύξεων που είχα με τους εκπροσώπους του συνεταιρισμού.

Σύμφωνα με την άποψη των στελεχών του συνεταιρισμού η απάντηση στην ερώτηση ποιο είναι το αντικείμενο του Α.Σ είναι τα εξής: «...όπως και περιγράφεται στο καταστατικό του Συνεταιρισμού μέσω μιας ισότιμης συνεργασίας και αμοιβαίας βοήθειας των συνεταιίρων, η οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη των μελών του Συνεταιρισμού μέσα από μία κοινή επιχείρηση σκοπό έχει να προσφέρει ελληνικά, ποιοτικά προϊόντα από την επεξεργασία των εσπεριδοειδών σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερη αγορά πετυχαίνοντας και τις καλύτερες τιμές για την παραγωγή των μελών της (Δ/ντης Παραγωγής και Τεχνικών Υπηρεσιών του ΑΣΣΕ)

Στη συνέχεια ερωτήθηκαν για το ποιους εξυπηρετεί ο συνεταιρισμός, «... όλους εκείνους που έχουν σαν κύριο επάγγελμά τους την γεωργία αλλά και όλους εκείνους που εκτός από το κύριο επάγγελμά τους, καλλιεργώντας ένα χτήμα η και γενικότερα με την δευτερεύουσα ασχολία τους με την γεωργία μπορούν και συμπληρώνουν το οικογενειακό τους εισόδημα και στην περιοχή μας και σας πληροφορώ ότι αρκετοί συντοπίτες μας έχουν σαν δευτερεύουσα ασχολία τους την γεωργία όλους αυτούς προσπαθούμε να εξυπηρετήσουμε και να βοηθήσουμε ...» (Δ/ντης Παραγωγής και Τεχνικών Υπηρεσιών του ΑΣΣΕ)

Για ότι αφορά το μέλλον του ΑΣΕΕ «... είναι μέσα στους Συνεταιρισμούς που έχουν επιβιώσει από το 1965 μέχρι και σήμερα. Απορροφά όλη την γεωργική παραγωγή εσπεριδοειδών, διαμορφώνει σταθερές τιμές αποζημίωσης για τα αγροτικά εισοδήματα, έχει προχωρήσει σε αρκετές επενδύσεις εργοστασιακών μηχανημάτων τελευταίας τεχνολογίας που διασφαλίζουν την άριστη ποιότητα χυμοποίησης και συσκευασίας των εσπεριδοειδών, έχει συνέχεια και οραματίζεται συμπράξεις και με άλλους συνεταιρισμούς ενώ γίνονται προσπάθειες για να επεκταθεί και στις αγορές του

εξωτερικού, με σύνεση και προσοχή. Τόσο το επιτελικό προσωπικό του Α.Σ όσο και οι Ο.Π, αγωνιζόμαστε για να κρατήσουμε αυτό που η προηγούμενη από μας γενιά, στη δύσκολη δεκαετία του 1960, ξεκίνησε με όραμα και υλοποίησε στο πέρασμα του χρόνου, διαγράφοντας τους μεσάζοντες και τους εμπόρους, που αγόραζαν το γεωργικό εισόδημα και ποτέ δεν αποζημίωναν τους παραγωγούς, με αποτέλεσμα στην αλυσίδα της τοπικής οικονομίας, να είναι όλοι οι αγρότες της περιοχής μας πάντα υπερχρεωμένοι. Στόχος μας είναι και η επόμενη γενιά των επιστημόνων της περιοχής μας αλλά και οι νέοι αγρότες εφαρμόζοντας σύγχρονες μορφές καλλιέργειας, να παραμείνουν στον τόπο μας, να στελεχώσουν τις υπηρεσίες του εργοστασίου και να βοηθήσουν στην επιτυχή συνέχεια ενός αγροτικού συνεταιρισμού με παρελθόν πενήντα χρόνων. Τα βήματα μας θα είναι σταθερά, με στόχο να μην υπερχρεώνουμε τον συνεταιρισμό με άσκοπες επενδύσεις ιδιαίτερα μέσα στην δύσκολη οικονομικά εποχή που περνάει η χώρα μας αλλά και να δημιουργήσουμε ένα μέλλον με προοπτική για την συνέχεια του Συνεταιρισμού...» (Δ/ντης Παραγωγής και Τεχνικών Υπηρεσιών του ΑΣΣΕ)

Στη συνέχεια ερωτήθηκαν για τις δραστηριότητες του συνεταιρισμού, «...ενημερώνει τους παραγωγούς για νέες βιολογικές καλλιέργειες στο χώρο των εσπεριδοειδών,... για τα ευρωπαϊκά προγράμματα επιδοτήσεωνγια μέτρα που πρέπει να ληφθούν για αντικαταστάσεις δέντρων με νέες ανθεκτικές ποικιλίες εσπεριδοειδών που μπορούν να επιβιώσουν στα ακραία καιρικά φαινόμενα της εποχής μας(Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου).

Στην ερώτηση ποιο είναι το ανθρώπινο δυναμικό του ΑΣΣΕ μόνιμο και έκτακτο, το φύλο και ο βαθμός εκπαίδευσής τους, το μέλος του Δ.Σ απάντησε «... ο ΑΣΣΕ απασχολεί 75 εργαζόμενους σαν μόνιμο προσωπικό, από τους οποίους οι 10 είναι πτυχιούχοι Α.Ε.Ι και Τ.Ε.Ι, οι 57 είναι απόφοιτοι Λυκείου η τεχνικών επαγγελματικών Λυκείων ενώ οι υπόλοιποι 8 είναι απόφοιτοι πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Από τους 75 μόνιμους εργαζόμενους στον Συνεταιρισμό, οι 53 είναι άνδρες και οι 22 γυναίκες. Το έκτακτο προσωπικό είναι ανάλογο του κύκλου των εργασιών του ΑΣΣΕ. Φέτος απασχολήθηκαν 23 εργαζόμενοι, από τους οποίους οι 5 είναι απόφοιτοι Λυκείου η τεχνικών επαγγελματικών Λυκείων και οι υπόλοιποι 18 απόφοιτοι πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης...».(Μέλος του Δ.Σ).

Όσον αφορά την ερώτηση αν είναι ικανοποιημένα τα στελέχη από την λειτουργία του συνεταιρισμού, απάντησαν «...Αισθανόμαστε αρκετά ικανοποιημένοι γιατί καταφέραμε από την λειτουργία του αγροτικού συνεταιρισμού από το 1965 μέχρι και σήμερα να έχουμε μια ανοδική πορεία στο χώρο των Αγροτικών Συνεταιρισμών να επιβιώσουμε μέσα στην οικονομική κρίση, να βάζουμε σκοπό την απασχόληση των νέων της περιοχής μας, την απορρόφηση του συνόλου των παραγόμενων εσπεριδοειδών στην καλύτερη δυνατή τιμή και την προστασία του περιβάλλοντος από την μόλυνση και από την κακή χρήση φυτοφαρμάκων και χημικών...» (Δ/ντης Παραγωγής και Τεχνικών Υπηρεσιών του ΑΣΣΕ)

Στην επόμενη ερώτηση για το αν υποστηρίζεται το συνεταιριστικό πνεύμα στον ΑΣΣΕ «...Στον ΑΣΣΕ είμαστε σίγουροι ότι υπάρχει η ιδέα του συνεταιριστικού οράματος στους αγρότες μέλη του καθώς και στο προσωπικό του γι αυτό και επιβίωσε στο πέρασμα του χρόνου. Η επίτευξη των στόχων του κατορθώνεται μέσω της ανθρωποκεντρικής κουλτούρας. Ανάμεσα στα μέλη του προσωπικού έχει αναπτυχθεί μια ανταγωνιστική κουλτούρα στα πλαίσια της συνεργασίας και της ομαδικότητας καθώς και της δημιουργίας σχέσεων φιλίας μεταξύ του προσωπικού. Ο ΑΣΣΕ διατηρεί και στενούς δεσμούς συνεργασίας και με άλλους Συνεταιρισμούς καθώς και με παραγωγούς στα πλαίσια της συνεργατικότητας και ομαδικότητας. Τελευταία γίνονται συζητήσεις για την ίδρυση συνδέσμου συσκευαστηρίων που θα προασπίζει τα συμφέροντα των συσκευαστηρίων της περιοχής με κύριο στόχο την σύμπραξη και την από κοινού αντιμετώπιση των προβλημάτων που απασχολούν τον κλάδο...».(Δ/ντης Παραγωγής και Τεχνικών Υπηρεσιών του ΑΣΣΕ).

Όσον αφορά την διατύπωση της άποψης αν είναι χρήσιμη η λειτουργία των αγροτικών συνεταιρισμών, «... Από 1965, τουλάχιστον στην περιοχή μας αποδείχθηκε η χρησιμότητα της ανάγκης ύπαρξης του Αγροτικού Συνεταιρισμού. Οι αγρότες της περιοχής μας όπως και όλοι όσοι ασκούν το επάγγελμα του αγρότη είτε κατά κύρια η δευτερεύουσα ασχολία και έχουν βρεθεί αντιμετώποι με μεγάλα οικονομικά προβλήματα έχουν την στήριξη του Συνεταιρισμού στη διασφάλιση της ποιότητας και απορρόφησης των προϊόντων τους στην αγορά καθώς και στην την διασφάλιση ικανοποιητικών οικονομικών αποτελεσμάτων από την διάθεση του εισοδήματός τους μέσω του Συνεταιρισμού...».(Δ/ντης Παραγωγής και Τεχνικών Υπηρεσιών του ΑΣΣΕ).

Όσον αφορά τις προσπάθειες του ΑΣΕΕ για την προστασία του περιβάλλοντος και τον βιολογικό καθαρισμό, «...ο Συνεταιρισμός προσπαθεί να εξοικονομήσει σημαντικές ποσότητες ενέργειας με την μόνωση που έχει εφαρμόσει στους ψυκτικούς θαλάμους του εργοστασίου.... όσον αφορά τον βιολογικό καθαρισμό, από το 1992, λειτουργούμε εγκατάσταση βιολογικού καθαρισμού για την προστασία του περιβάλλοντος από τα υγρά απόβλητα της χυμοποίησης των πορτοκαλιών με στόχο να εναρμονιζόμαστε με σύγχρονους περιβαλλοντικούς όρους.»(Δ/ντης Παραγωγής και Τεχνικών Υπηρεσιών του ΑΣΣΕ).

Στην επόμενη ενότητα, αποτυπώνονται τα αποτελέσματα τους δεύτερης επιτόπιας έρευνας που βασίστηκε σε συνεντεύξεις δέκα παραγωγών που διαμένουν στην περιοχή όπου και δραστηριοποιείται ο ΑΣΕΕ Αμυκλών Λακωνίας, με τη χρήση δομημένου ανώνυμου ερωτηματολογίου.

6.2.2 Παρουσιάζονται τα αποτελέσματα έρευνας παραγωγών δείγματος

Με την μέθοδο τους στρωματοποιημένης δειγματοληψίας συγκέντρωσα δείγμα από δέκα παραγωγούς της περιοχής Αμυκλών Λακωνίας. Η συνεργασία μου με τους παραγωγούς καθώς και η προθυμία συμμετοχής τους στην έρευνά μου ήταν ικανοποιητική ενώ από τα αποτελέσματά της προχώρησα στις εξής διαπιστώσεις:

Από τις απαντήσεις αυτών που ερωτήθηκαν για το ποια είναι η κύρια και ποια η δευτερεύουσα απασχόλησή τους στη περιοχή, σε δείγμα 10 ατόμων, τα 8 άτομα είχαν σαν αποκλειστική απασχόληση τους την γεωργία, ποσοστό 80%, ένας από αυτούς που ρωτήθηκαν ήταν δημόσιος υπάλληλος και συγκεκριμένα δάσκαλος με δευτερεύουσα απασχόλησή του την γεωργία, ποσοστό 10%, ενώ ένας ήταν συνταξιούχος με δευτερεύουσα απασχόληση την γεωργία, ποσοστό 10%. Από τις ανωτέρω απαντήσεις συμπεραίνουμε ότι εκείνοι που ασχολούνται με την γεωργία κατέχουν το μεγαλύτερο ποσοστό. Εξ αιτίας της οικονομικής κρίσης που επικρατεί στη χώρα μας και του υψηλού ποσοστού ανεργίας μεταξύ νέων ανθρώπων αρκετοί νέοι βρίσκουν στην καλλιέργεια της γης ένα ικανοποιητικό εισόδημα για αυτούς και την οικογένειά τους, καλλιεργώντας τον γεωργικό κλήρο που έχουν κληρονομήσει από τους γονείς τους, χρησιμοποιώντας πολλές φορές βιολογικές και σύγχρονες μεθόδους καλλιέργειας. Ενώ ακόμα και για μισθωτούς και συνταξιούχους η ενασχόληση με την γεωργία αποτελεί ένα επιπλέον εισόδημα που έρχεται να προστεθεί στο χαμηλό οικογενειακό εισόδημα που καλύπτει η μηνιαία σύνταξή τους.

Το επόμενο ερώτημα ήταν ποιο είναι το συνολικό ετήσιο εισόδημα τους, από τις γεωργικές καλλιέργειες, 1 άτομο απάντησε ότι το εισόδημά του έφτανε μέχρι 5.000,00 ευρώ, ποσοστό 10%, 4 άτομα, ποσοστό 40%, είχαν εισόδημα από 5.000,00-12.000,00 ευρώ ενώ 5 άτομα είχαν εισόδημα πάνω από 12.000,00 ευρώ, ποσοστό 50% με ενίσχυση του εισοδήματός τους να προέρχεται και από τις ευρωπαϊκές επιδοτήσεις σχολιάζοντας όμως ότι τα τελευταία χρόνια έχουν ελαττωθεί τα ποσά των οικονομικών ενισχύσεων και ότι καθυστερούν να τις εισπράξουν.

Σε ερώτηση για το αν συμβάλει ο συνεταιρισμός στην αύξηση/διασφάλιση του εισοδήματός τους, όλοι συμφώνησαν ότι συμβάλλει, ποσοστό 100%. Όλοι αναγνωρίζουν την προσφορά του ΑΣΣΕ Αμυκλών Λακωνίας στην αύξηση αλλά και διασφάλιση τόσο της αγοράς όσο και της τιμής του εισοδήματός τους.

Στη συνέχεια ερωτήθηκαν για την έκταση των στρεμμάτων που καλλιεργούν. Ποσοστό 30%, 3 άτομα, καλλιεργούσαν ως 15 στρέμματα, πέντε άτομα ποσοστό 50% καλλιεργούσαν, από 15 έως 50 στρέμματα, δύο άτομα ποσοστό 20% καλλιεργούσαν από 50 στρέμματα και άνω. Από τα ποσοστά καλλιεργήσιμης γης διαπιστώνουμε ότι στη περιοχή υπάρχει μικρή ιδιοκτησία γεωργικής γης και ειδικά στην κοιλάδα της Σπάρτης που περικλείεται από δύο βουνά τον Ταΰγετο και τον Πάρνωνα, οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις είναι μικρές και διασκορπισμένες σε διαφορετικές περιοχές του τόπου.

Στην ερώτηση αν είναι ικανοποιημένοι από το εισόδημα τους που προέρχεται από την γεωργία, οι περισσότεροι 7 άτομα, ποσοστό 70%, απάντησαν ότι είναι λίγο ικανοποιημένοι, 2 άτομα, το 20 %, απάντησαν ότι είναι μέτρια ικανοποιημένοι και 1 άτομο, ποσοστό 10%, απάντησε ότι δεν είναι καθόλου ικανοποιημένο και όλοι συμφώνησαν ότι τα τελευταία χρόνια το εισόδημά τους που προέρχεται από την γεωργία δεν μπορεί να καλύψει την αύξηση του κόστους παραγωγής των αγροτικών προϊόντων και να αποφέρει κέρδος για να ενισχύσει το οικογενειακό τους εισόδημα.

Στο ερώτημα αν η ύπαρξη του ΑΣΣΕ Αμυκλών Λακωνίας είναι σημαντική για την περιοχή απάντησαν και οι δέκα ερωτηθέντες θετικά. Δικαιολόγησαν τις θετικές απαντήσεις τους εξ αιτίας του ότι αρκετά νέα άτομα παρέμειναν στην περιοχή και έχουν σταθερή εργασία απασχολούμενοι στον Συνεταιρισμό, αναφέρθηκαν επίσης ότι λόγω της εποχιακής απασχόληση από τον Νοέμβριο έως και τέλη Φεβρουαρίου

μπορούν και απασχολούνται νέοι άνθρωποι αλλά και γυναίκες, που μέσω αυτής της απασχόλησης έρχονται να συνδράμουν σημαντικά στο οικογενειακό τους εισόδημα.

Αναφέρθηκαν επίσης στις καλύτερες τιμές με τις οποίες διασφαλίζεται η πώληση του αγροτικού τους εισοδήματος ενώ και σε περίπτωση παγετού η χιονόπτωσης από τον Συνεταιρισμό απορροφάται όλο το εισόδημα που έχει πληγεί από τον ΑΣΕΕ. Εξ ίσου σημαντικά είναι και τα έργα υποδομής έχουν γίνει στην περιοχή λόγω της ύπαρξης του εργοστασίου. Θεωρούν σημαντική την επιστημονική υποστήριξη του προσωπικού του εργοστασίου με συμβουλές προς τις οικογένειές τους και ειδικά προς τους νέους καλλιεργητές για εμβολιασμούς «γερασμένων δέντρων» με νέες ποικιλίες που έχουν αντοχή σε επικίνδυνα και ακραία καιρικά φαινόμενα.

Από τις απαντήσεις τους φαίνεται ότι θεωρούν σημαντική την υποστήριξη του επιστημονικού προσωπικού του εργοστασίου με συμβουλές προς τις οικογένειές τους και ειδικά στους νέους καλλιεργητές για εμβολιασμούς «γερασμένων δέντρων» με νέες ποικιλίες ανθεκτικές σε επικίνδυνα και ακραία καιρικά φαινόμενα, την περιβαλλοντική ενημέρωση, την ενημέρωση για την ορθή χρήση και προστασία από λιπάσματα και φυτοφάρμακα και τα μέτρα προφύλαξης που θα πρέπει να παίρνουν για να προστατεύουν την υγεία τους.

Σε επόμενη ερώτηση για το αν τα υπόλοιπα μέλη τους οικογένειας τους ασχολούνται με την γεωργία, ποσοστό 70% απάντησαν ότι ασχολούνται και άλλα μέλη της οικογένειάς τους ενώ ποσοστό 30% απάντησαν ότι δε συμβάλλουν με την εργασία τους, στις γεωργικές ασχολίες. Το ποσοστό 70% ενασχόλησης και άλλων μελών της οικογένειας με την γεωργία μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η γεωργία αποτελεί πηγή που συντελεί στην αύξηση του οικογενειακού εισοδήματος.

Σε ερώτηση αν απασχολούν άλλα άτομα εποχικά στις γεωργικές τους καλλιέργειες, ποσοστό 90% απάντησαν ότι απασχολούν και άλλα άτομα ενώ ποσοστό 10% απάντησαν ότι δεν απασχολούν άλλους εργάτες/τριες. Για παράδειγμα, η συλλογή των εσπεριδοειδών πρέπει να ολοκληρωθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα, από τον μήνα Νοέμβριο έως και τέλος Ιανουαρίου λόγω επικίνδυνων καιρικών συνθηκών όπως οι παγετοί και οι χιονοπτώσεις. Χρειάζονται πολλά εργατικά χέρια, οπότε και οι αγρότες χρησιμοποιούν εργάτες/τριες που προέρχονται και από άλλους νομούς της χώρας καθώς και μετανάστες.

Στο ερώτημα τι σας έχει προσφέρει ο Συνεταιρισμός συμμετέχοντας στον αυτόν απάντησαν και οι δέκα ότι θεωρούν σημαντική την παρουσία στην περιοχή του Α.Σ αφού εξασφαλίζουν θέσεις εργασίας για τους ίδιους, τις γυναίκες και τα παιδιά τους είτε μόνιμες είτε εποχιακές, καλύτερες τιμές για την απορρόφηση των προϊόντων τους, επιμόρφωση πάνω σε αγροτικά θέματα, μπορούν και προμηθεύονται γεωργικά εργαλεία, φυτά και λιπάσματα σε καλύτερες τιμές.

Σύμφωνα με την ανά φύλο ανάλυση του ερωτηματολογίου που απευθύνθηκε σε δείγμα 10 ατόμων, 7 στους 10 ήταν άνδρες, ποσοστό 70% ενώ τρεις ήταν γυναίκες, ποσοστό 30%. Οι γυναίκες ασχολούνται με την γεωργία παράλληλα με τα επιβαρημένα καθήκοντά τους στο σπίτι ενώ επιστρέφοντας από τις γεωργικές ασχολίες θα συνεχίσουν μέχρι αργά το βράδυ να ασχολούνται με τις εργασίες του σπιτιού.

Από τις απαντήσεις τους για το μορφωτικό τους επίπεδο, παρατηρήθηκε ότι στο δείγμα 10 ατόμων, οι περισσότεροι 6 άτομα ήταν απόφοιτοι λυκείου, ποσοστό 60%, δύο άτομα ήταν απόφοιτοι γυμνασίου 20%, ένας ήταν απόφοιτος δημοτικού 10% και ένας απόφοιτος ΑΕΙ 10%.Ο απόφοιτος Δημοτικού εξέφρασε την επιθυμία του όπως την επόμενη χρονιά να μπορέσει να παρακολουθήσει μαθήματα σε επαγγελματικό ΕΠΑΛ. Εξ αιτίας της οικονομικής κρίσης και του οικονομικού αδιέξοδου που βρίσκονται πολλές αγροτικές οικογένειες, αρκετά νέα παιδιά ενώ έχουν εισαχθεί σε σχολές ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης δεν μπορούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους χωρίς ακόμα και οι ίδιοι οι νέοι να μπορούν να εξασφαλίσουν μία παράλληλη με τα μαθήματά τους εργασία.

Από τις απαντήσεις για την γνώση ηλεκτρονικών υπολογιστών, στο δείγμα 10 ατόμων, τα 9 άτομα, ποσοστό 90%, έχουν και υπολογιστή και ξέρουν να τον χειρίζονται καλά ενώ συμβουλεύονται το διαδίκτυο και λαμβάνουν αρκετές πληροφορίες και ενημερώσεις σχετικά με τις καλλιέργειες εσπεριδοειδών ενώ ένας, ποσοστό 10%, πρόκειται να παρακολουθήσει προγράμματα για υπολογιστές μέσω ΟΑΕΔΔ το επόμενο εξάμηνο.

Από τις απαντήσεις για την γνώση ξένων γλωσσών, παρατηρήθηκε ότι στο δείγμα 10 ατόμων, τα 7 άτομα, ποσοστό 70%, γνωρίζουν την αγγλική και γερμανική γλώσσα, με την γνώση της αγγλικής να είναι σε καλύτερο επίπεδο από εκείνη της

Γερμανικής ενώ ένας από τους ερωτώμενους, ποσοστό 10% θα παρακολουθήσει δωρεάν μαθήματα Αγγλικών σε προγράμματα εκμάθησης ξένων γλωσσών που υποστηρίζεται από την Κοινωνική υπηρεσία του Δήμου. Στην επιπλέον ερώτησή μου γιατί επιλέξατε σαν δεύτερη γλώσσα τα Γερμανικά η απάντησή τους ήταν ότι λόγω της οικονομικής ανασφάλειας που επικρατεί στην χώρα μας μπορεί να χρειαστούν να μεταναστεύσουν στην Γερμανία με την οικογένειά τους μελλοντικά.

Στην ερώτηση που εξέταζε την οικογενειακή κατάσταση των αγροτών, διαπιστώθηκε ότι οι 3 ήταν άγαμοι, ποσοστό 30%, έγγαμοι ήταν 5, ποσοστό 50%, γεγονός που τους προσδίδει αυξημένες οικονομικές υποχρεώσεις ενώ στο 10% ανήκαν οι δύο κατηγορίες, ένας διαζευγμένος και ένας χήρος.

Στη συνέχεια, οι ερωτήσεις μου αφορούσαν την ηλικία των παραγωγών. Από αυτούς οι 7 είχαν ηλικία από 41 έως 65 ετών, ποσοστό 70%, οι 2 από 18 έως 40 ετών και ένας, ποσοστό 10%, είναι πάνω από 66 ετών. Στην περιοχή δεν υπάρχουν αρκετοί υπερήλικες ίσως αυτό να οφείλεται κατά την άποψή τους και η αλόγιστη χρήση φυτοφαρμάκων και χημικών παρασκευασμάτων χωρίς τη λήψη των αναγκαίων μέτρων προστασίας.

Στην ερώτηση για το εάν έχουν παρακολουθήσει ειδικά επιμορφωτικά σεμινάρια στο Συνεταιρισμό, διαπιστώθηκε ότι οι 5, ποσοστό 50%, δεν έχουν παρακολουθήσει κανένα επιμορφωτικό σεμινάριο, ενώ 5 άτομα ποσοστό 50% έχουν παρακολουθήσει σεμινάρια πάνω σε αγροτικά θέματα. Από τα ανωτέρω ποσοστά καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι αρκετοί αγρότες δεν ενδιαφέρονται να παρακολουθήσουν επιμορφωτικά σεμινάρια ενώ αντίθετα θα έπρεπε να το επιδιώκουν.

Στην ερώτηση αναφέρετε τους λόγους γιατί δεν έχετε παρακολουθήσει ειδικά/ό επιμορφωτικά/ό σεμινάρια/ο, οι 5, ποσοστό 50%, δεν έχουν παρακολουθήσει κανένα σεμινάριο, ενώ 5 άτομα ποσοστό 50% έχουν παρακολουθήσει σεμινάρια πάνω σε αγροτικά θέματα στον ΑΣΕΕ από γεωπόνους ενώ θα επιθυμούσαν να είχαν ακόμα περισσότερη ενημέρωση και πληροφόρηση. Από τους ερωτώμενους με ηλικία από 17 έως 40 ετών, εξέφρασαν την επιθυμία να παρακολουθούν αρκετά επιμορφωτικά σεμινάρια ενώ οι ηλικίες από 41 έως 65 ετών είπαν ότι διαθέτουν αρκετή εμπειρία και πληροφορίες από τους γονείς τους και πιστεύουν ότι δεν θα τους ήταν απαραίτητα οι κύκλοι μαθημάτων επιμόρφωσης. Από τα ανωτέρω ποσοστά καταλήγουμε στο

συμπέρασμα ότι αρκετοί αγρότες δεν ενδιαφέρονται να παρακολουθήσουν επιμορφωτικά σεμινάρια ενώ αντίθετα θα έπρεπε να το επιδιώκουν.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ -ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τα πορίσματα της επεξεργασίας των ερωτηματολογίων Α και Β της έρευνάς μου και από την ανάλυση των απαντήσεων των στελεχών του Συνεταιρισμού αλλά και των παραγωγών της περιοχής, μπορούμε να οδηγηθούμε στα παρακάτω συμπεράσματα.

Ο Συνεταιρισμός Εσπεριδοειδών Αμυκλών Λακωνίας από το 1965 μέχρι και σήμερα, με συνεχή εξέλιξη και αξιόλογη δυναμική, κατάφερε και προχώρησε στην εξάλειψη των μεσαζόντων που εκμεταλλεύονταν τους παραγωγούς κατά την διάρκεια των συναλλαγών τους είτε όσον αφορά στην αγορά προϊόντων είτε στη πώλησή τους.

Ενίσχυσε την διαπραγματευτική δύναμη των παραγωγών της περιοχής Αμυκλών Λακωνίας, καταργώντας την προμήθεια των απαραίτητων αγαθών από τους μεσάζοντες όπως της αγοράς γεωργικών φαρμάκων, μηχανημάτων και λιπασμάτων που δυσχέραιναν με αυτό τον τρόπο την εργασία τους και επιβάρυναν το εισόδημά τους.

Δημιουργήθηκαν λόγω της ύπαρξης του Συνεταιρισμού, έργα υποδομής στην περιοχή Αμυκλών Λακωνίας.

Πολλά νέα παιδιά της περιοχής εκπαιδεύθηκαν με έξοδα του συνεταιρισμού και παρέμειναν έχοντας μόνιμη και σταθερή εργασία στον νομό ενώ γυναίκες της περιοχής απέκτησαν επιπλέον απασχόληση εκτός από την φροντίδα του σπιτιού και των παιδιών για τουλάχιστον έξι μήνες το χρόνο.

Ενισχύθηκαν οι πιστωτικές ανάγκες των παραγωγών, εξαλείφθηκε η τοκογλυφία που επικρατούσε στην περιοχή και που είχε δημιουργήσει έντονα προβληματικές συνθήκες αφού δεν άφηναν περιθώριο κέρδους, στους οικονομικούς στόχους των παραγωγών.

Το μεγάλο επενδυτικό σχέδιο του συνεταιρισμού που είχε ενταχθεί στο Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης με τίτλο "Εκσυγχρονισμός Μονάδας Παραγωγής Συμπυκνωμένων Χυμών Εσπεριδοειδών, Παραγωγής Φυσικού Χυμού Εσπεριδοειδών

Βιολογικού και μη Βιολογικού και Παραγωγή Νέων Ασηπτικών Καταναλωτικών Συσκευασιών Χυμών και που ολοκληρώθηκε, το 2008, με συνολικό ύψος επένδυσης 8.688.623,41 €, δεν συνέβαλλε στην αύξηση των πωλήσεων αντίθετα οι πωλήσεις των χυμών αντιμετώπισαν πτώση. Ο Συνεταιρισμός στο μέλλον θα πρέπει να προχωράει στις όποιες επενδυτικές τους αποφάσεις που έχουν σαν αποτέλεσμα να τον οδηγούν σε μεγάλη δανειακή επιβάρυνση και μείωση των χρηματικών του διαθέσιμων, μετά από μεγαλύτερη περίσκεψη και στρατηγικό σχεδιασμό πόσο μάλλον που ο Συνεταιρισμός έρχεται να επιβιώσει σε μια δύσκολα οικονομικά εποχή για τη χώρα.

[\(http://laconialive.gr/%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-%CE%BB%CE%B1%CE%BA%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1-%CE%AD%CE%BD%CE%B1%CF%82-%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81/](http://laconialive.gr/%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-%CE%BB%CE%B1%CE%BA%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1-%CE%AD%CE%BD%CE%B1%CF%82-%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81/) σ.3)

Η επιχείρηση θα πρέπει να αξιοποιήσει αποδοτικά τα περιουσιακά της στοιχεία για να πετύχει μεγαλύτερους στόχους στις πωλήσεις της αλλά και στην αύξηση των αποθεματικών της.

Το συσκευαστήριο, για παράδειγμα των νωπών εσπεριδοειδών του συνεταιρισμού θα πρέπει να αξιοποιηθεί καλύτερα για να αποδώσουν οι πωλήσεις του νωπού πορτοκαλιού τόσο στις αγορές του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού. Όπως ακόμα θα μπορούσαν να προχωρήσουν προσφέροντας και υπηρεσίες σε τρίτους.

Στο τμήμα ασηπτικής συσκευασίας θα μπορούσαν να προχωρήσουν σε εργασίες *facon* για να προσφέρουν απασχόληση στο προσωπικό και στο μηχανολογικό εξοπλισμό του εργοστασίου που αυτή τη στιγμή υποαπασχολείται.

Η στρεμματική έκταση που διαθέτει ο συνεταιρισμός σήμερα και ανέρχεται περίπου σε 100 στρέμματα γης στο δρόμο Εθνικής Οδού Σπάρτης – Γυθείου , το μεγαλύτερο κομμάτι των εκτάσεών του παραμένει ανεκμετάλλευτο ενώ ενοικιάζοντας η παραχωρώντας ορισμένα κομμάτια γης θα μπορούσε να δημιουργήσει ένα επιπλέον εισόδημα για τον συνεταιρισμό. Θα μπορούσε επίσης να προχωρήσει στην ενοικίαση ενός τμήματος των αποθηκών του προσφέροντας υπηρεσίες τύπου *logistic*.

Η διαφήμιση των χυμών και οι ελκυστικότερες συσκευασίες θα μπορούσαν να κάνουν περισσότερο επιθυμητή την κατανάλωση των χυμών.

Πιστεύουμε ότι όλα τα ανωτέρω που αναφέραμε, θα συντελούσαν στην αύξηση του κύκλου εργασιών του Συνεταιρισμού, στην οικονομική και επιχειρηματική του επιβίωση καθώς και στην αύξηση της ανταγωνιστικής του δύναμης στον συνεταιριστικό κόσμο αποφέροντας περισσότερα κέρδη στα μέλη του και επενδύοντας στην ενίσχυση έργων για την τόνωση της τοπικής κοινωνίας. Από τα πορίσματα της έρευνας, αντιλαμβανόμαστε ότι ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Εσπεριδοειδών Αμυκλών Λακωνίας αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα τα οποία δεν επιλύονται άμεσα. Χρειάζεται χρόνος, υπομονή και καινοτόμες ιδέες. Γνωρίζοντας πόσο δύσκολη είναι η κατάσταση στη χώρα μας, τα στελέχη του συνεταιρισμού και τα μέλη του, θα πρέπει να συνεχίσουν εντατικά την προσπάθειά τους να επιβιώσουν σε ένα πολύ έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον του συνεταιριστικού χώρου και για να εξασφαλίσουν την βιωσιμότητα του ΑΣΕΕ Αμυκλών Λακωνίας στο μέλλον. Οι δράσεις και τα προγράμματα του συνεταιρισμού θα πρέπει να συνεχιστούν και συγχρόνως να σχεδιαστούν νέες δράσεις και ενισχύσεις για μια νέα βιώσιμη αναπτυξιακή πορεία.

Ο σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας αρχικά ήταν να εξετάσει τις αιτίες που έκαναν αναγκαία στην εμφάνιση στην Ευρώπη και στην Ελλάδα τις έννοιες της Κ.Ο καθώς και των Κ.Ε. Στη συνέχεια παρουσιάστηκαν παραδείγματα από τις Κ.Ε στην Ευρώπη και στην Ελλάδα. Εξετάστηκαν οι Κοιν.Σ.Επ. του Ν. 4019 /2011 και του νέου Νόμου 4430/2016 και ασχοληθήκαμε με τα χαρακτηριστικά τους, τις διαδικασίες εγγραφής τους στο Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας. Στη συνέχεια αναφερθήκαμε σε ορισμούς για τους συνεταιρισμούς, την ιστορική τους πορεία στο χρόνο, την εμφάνισή τους στην Ελλάδα από το 1914, τις συνεταιριστικές αξίες και αρχές που οδηγούν σε μια δημοκρατική διοίκηση των μελών, την οικονομική τους συμμετοχή, την συνεργασία και το ενδιαφέρον για την κοινότητα. Παρουσιάστηκαν οι δραστηριότητες του συνεταιρισμού Εσπεριδοειδών Αμυκλών Λακωνίας και διερευνήθηκε το κατά πόσο μπορεί να συμβάλλει ο Συνεταιρισμός στην τοπική ανάπτυξη μέσω της επιχειρηματικής του και οικονομικής του δράσης.

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α -
ΟΔΗΓΟΣ ΗΜΙ-ΔΟΜΗΜΕΝΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ
ΣΤΕΛΕΧΩΝΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ
ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ ΑΜΥΚΛΩΝ ΛΑΚΩΝΙΑΣ**

1. Ονοματεπώνυμο και ιδιότητα.
2. Ποιο το αντικείμενο του Α.Σ.;
3. Ποιους εξυπηρετεί;
4. Πως βλέπετε το μέλλον του ΑΣΕΕ;
5. Ποιες είναι οι δραστηριότητες του συνεταιρισμού;
6. Ποιο είναι το ανθρώπινο δυναμικό του ΑΣΕΕ, μόνιμο και έκτακτο, το φύλο και ο βαθμός εκπαίδευσής τους;
7. Είσατε ικανοποιημένοι από την λειτουργία του συνεταιρισμού;
8. Πιστεύετε ότι ο Αγροτικός Συνεταιρισμός υποστηρίζει το συνεταιριστικό πνεύμα;
9. Είναι χρήσιμη η ύπαρξη των αγροτικών συνεταιρισμών ναι ή όχι;
10. Ποιες είναι οι προσπάθειες του ΑΣΕΕ για την προστασία του περιβάλλοντος και τον βιολογικό καθαρισμό

Σας ευχαριστώ για τη συνεργασία και την συμμετοχή σας στην έρευνά μου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΑΠΕΥΘΥΝΘΗΚΕ ΣΕ
ΠΑΡΑΓΩΓΟΥΣ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ

1. Ποια είναι η κύρια και ποια η δευτερεύουσα απασχόλησή σας στην περιοχή που δραστηριοποιείσθε;
Είσαστε γεωργός/ ιδιωτικός υπάλληλος/
δημόσιος υπάλληλος/ συνταξιούχος
2. Ποιο είναι το συνολικό ετήσιο εισόδημά σας;
Μέχρι 5.000,00 ευρώ
Από 5.000,01 ως 12.000,00 ευρώ
12.000,01 και άνω
3. Πιστεύετε ότι ο ΑΣΕΕ βοήθησε στην αύξηση/διασφάλιση του εισοδήματός σας;
Ναι/ Όχι
4. Πόσα στρέμματα γης καλλιεργείτε;
Ως 10 στρέμματα
Από 10 ως 35 στρέμματα
Από 35 ως 50 στρέμματα
Από 50 στρέμματα και άνω
5. Μένετε ικανοποιημένος/η από το εισόδημά σας που προέρχεται από την γεωργία
Μέτρια/ Λίγο
Αρκετά/ Καθόλου
Πάρα πολύ

6. Πιστεύετε ότι η ύπαρξη του ΑΣΣΕ Αμυκλών Λακωνίας είναι σημαντική για την περιοχή;
Ναι/ Όχι
7. Σα μέλος του ΑΣΕΕ πιστεύετε ότι υπάρχει όφελος για εσάς και την οικογένειά σας;
8. Η σύζυγός σας και τα παιδιά σας ασχολούνται με την γεωργία;
Ναι/ Όχι
9. Απασχολείτε άλλους εργάτες/τριες που σας βοηθάνε στις γεωργικές σας καλλιέργειες;
Ναι/ Όχι
10. Οι εργάτες που χρησιμοποιείτε προέρχονται από τον Νομό Λακωνίας/από άλλους Νομούς/η απασχολείτε μετανάστες;
11. Τι σας έχει προσφέρει ο Συνεταιρισμός όσο διάστημα συμμετέχετε σ' αυτόν;
12. Φύλο
Άνδρας/ Γυναίκα
13. Ποιο είναι το μορφωτικό σας επίπεδο;
Δημοτικό/ Γυμνάσιο
Λύκειο /Ι.Ε.Κ
Α.Ε.Ι./ Τ.Ε.Ι
14. Έχετε γνώσεις χειρισμού Η/Υ;
Ναι /Όχι
15. Γνωρίζετε ξένες γλώσσες;

Ναι/ Όχι
16. Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;
Άγαμος/η Διαζευγμένος /η
Έγγαμος/η Χήρος/α
17. Πόσο χρονών είσαστε;
Από 17 ως 40
Από 41 ως 65
Από 66 και πάνω
18. Στο Συνεταιρισμό έχετε παρακολουθήσει εσείς και η οικογένειά σας ειδικά επιμορφωτικά σεμινάρια σε θέματα που αφορούν την γεωργία;
Ναι/ Όχι
19. Αν δεν έχετε παρακολουθήσει σεμινάριο/ σεμινάρια μπορείτε να αναφέρετε τους λόγους ;
Δεν θέλατε/ Δεν ειδοποιηθήκατε έγκαιρα

Σας ευχαριστώ για τη συνεργασία και την συμμετοχή σας στην έρευνά μου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική:

- **Δασκάλου, Γ.Χ.**, (1992), *Αστικοί και γεωργικοί συνεταιρισμοί*, Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα.
- **Καμενίδης, Χ.Θ.**, (2016), *ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ*, Γ' βελτιωμένη έκδοση, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη.
- **Κώστας Α.**,(2014), *ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ*, Η συμβολή τους στην Ενίσχυση της Απασχόλησης, την Τοπική Ανάπτυξη και ο ρόλος των Ευρωπαϊκών Θεσμών: Η περίπτωση του Δήμου Καβάλας, Διδακτορική διατριβή, ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ, Αθήνα.
- **Μαριάδης, Σ.**,(1997), *Συνεταιρισμοί-ΙΣΤΟΡΙΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΑΠΟΣΤΟΛΗ*-η Τρίτη εναλλακτική λύση, Γιαχούδη-Γιαπούλη ,Θεσσαλονίκη.
- **Παπαγεωργίου, Κ.Λ.**, (2007), *Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία*, Β' έκδοση, εκδ. Σταμούλη, Αθήνα.
- **Χρηστάκης Μ.**,2013,Ο.Τ.Α και Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις , Αθήνα.

Διαδικτυακοί Τόποι/ Ιστοσελίδες

- <http://kdvm.gr/Media/Default/Pdf%20enotites/1.2.pdf>
- <http://agro-business.gr/2016/11/syneterismi-neas-genias-ke-kenotomes-kalliergies/>
- <http://dx.doi.org/10.12681/sp.15987>
- <http://koinsep.org/%CE%B5%CE%B8%CE%B5%CE%BB%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CE%BC%CE%AD%CE%BB%CE%B7-%CE%B7-%CE%BC%CE%B7-%CE%BC%CE%AD%CE%BB%CE%B7-%CF%80/>
- <http://koinsep.org/4430-2016/>
- <http://laconialive.gr>

- http://paratiritiriokp.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=626:-e-h&catid=34:2009-05-16-15-39-44
- http://repository.library.teimes.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/1132/dikeo_2055.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- <http://repository.library.teiwest.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/7538/DE%20%CE%91%CE%93%CE%93%CE%95%CE%9B%CE%9F%CE%A0%CE%9F%CE%A5%CE%9B%CE%9F%CE%A5%20%CE%A3%CE%A4%CE%91%CE%A5%CE%A1%CE%9F%CE%A5%CE%9B%CE%91.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- <http://repository.teiwest.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/4877/DE%20%CE%94%CE%97%CE%9C%CE%97%CE%A4%CE%A1%CE%99%CE%9F%CE%A3%20%CE%9D%CE%9F%CE%A5%CE%A3%CE%97%CE%A3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- <http://supportbusiness.gr/financial/companies-legalforms/118-ksekinwntas-th-dikh-sou-epixeirshsh-oles-oi-nomikes-morfes-epixeirhsewn>
- <http://www.csringreece.gr/files/research/CSR-1331565595.pdf?user=>
- <http://www.enikonomia.gr/economy/136775,13-erotiseis-apantiseis-gia-tin-koinoniki-oikonomia.html>
- <http://www.greeninstitute.gr/wp-content/uploads/2014/01/2013-11-24-Sofia-Adam.pdf>
- http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/---coop/documents/publication/wcms_451733.pdf
- <http://www.keko.gr/el/Pages/page2.aspx>
- <http://www.laonialive.gr/>
- <http://www.lakoniacoop.gr/gr/?page=1>
- <http://www.lakoniacoop.gr/gr/?page=2&article=2091>
- <http://www.lakoniacoop.gr/gr/?page=2&article=2096>
- <http://www.lakoniacoop.gr/gr/?page=2&article=2152>
- <http://www.lakoniacoop.gr/gr/?page=2&article=2153>
- <http://www.lakoniacoop.gr/gr/?page=2&article=2154>
- <http://www.lakoniacoop.gr/gr/?page=2&article=2155>

- <http://www.lakoniacoop.gr/gr/?page=4&item=20741>
- <http://www.lakoniajuices.gr/article.php?id=19>
- <http://www.lakoniajuices.gr/page.php?id=13>
- <http://www.lakoniajuices.gr/page.php?id=14>
- <http://www.opengov.gr/minlab/?p=3373> άρθρο 8
- http://www.opengov.gr/minlab/wp-content/uploads/downloads/2016/07/koinoniki_allilegii.pdf
- <http://www.socialactivism.gr/index.php/koinoniki-oikonomia/17-2012-10-11-18-56-12>
- <http://www.socialactivism.gr/index.php/koinoniki-oikonomia/5-2012-10-11-10-09-15>
- http://www.uom.gr/media/docs/ekp/conf_2011/PROCEEDINGS_25_6_2011.pdf
- <https://eclass.upatras.gr/modules/document/file.php/DEAPT147/9%CE%B7%20%CE%A0%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%B1%CF%83%CE%B7%20%CE%91%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%B9%20%CE%A3%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CE%B9.pdf>,
- <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/ekp/article/download/15987/14367>
- https://erymanthos.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=795:2013-01-11-12-39-45&catid=53:koinoniki-oikonomia&Itemid=
- <https://eslarisas.gr/themata-emporiou/idrysi-epixeiriseon/item/17-diadikasies-idrysis-systasis-koinonikis-synetairistikis-epixeirisis-koin-s-ep>
- https://fotavgeia.blogspot.com/2014/02/blog-post_23.html
- https://rosalux.gr/sites/default/files/odigos_dimiourgias_koinonikon_epixeiriseon.pdf
- <https://solidaritymission.org>
- https://www.academia.edu/33008675/%CE%91%CF%85%CF%84%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B9%CE%B6%CF%8C%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B1_%CE%BA%CE

[%B1%CF%86%CE%B5%CE%BD%CE%B5%CE%AF%CE%B1_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%B9%CE%B5%CF%81%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%AF%CE%B1](#)

- <https://www.afi.org.gr/el/services#mission>
- <https://www.dikaiologitika.gr/dikaiologitika/epixeiriseis/18598/idrysi-koinsep-dikaiologitika-diadikasia>
- <https://www.dikaiologitika.gr/eidhseis/asfalish/250396/efka-pos-tha-asfalizontai-ta-meli-synetairismon-ergazomenon>
- <https://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/rothdale.pdf>
- https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/a_ces11042-2012_00_00_tra_etu_el.pdf
- <https://www.eleftheriaonline.gr/local/oikonomia/item/20428->
- <https://www.e-nomothesia.gr/law-news/demosieutheke-phek-neos-nomos-4384-2016.html>
- <https://www.google.com/search?ei=am0PXeOUJsHJwQKCgaPgDA&q=http%3A%2F%2Fwww.kathimenini.gr%2F920973%2Fgallery%2Foikonomia%2Fepixeiriseis%2F&oq=http%3A%2F%2Fwww.kathimenini.gr%2F920973%2Fgallery%2Foikonomia%2F>
- <https://www.google.com/search?nfpr=1&q=EUR-Lex-52011DC0682-EN-EUR-Lex&spell=1&sa=X&ve.d=0ahUKEwii7dWYs5PiAhXGJIAKHSuxAbgQBQgpKAA&biw=1507&bih=734>
- <https://www.neapaseges.gr/el/products/details/Odigos-mas-oi-diethneis-synetairistikes-arxes/Odigos-mas-oi-diethneis-synetairistikes-arxes>
- <https://www.oenet.gr/online/%CE%B1%CF%81%CE%B8%CF%81%CE%B1-%CE%BC%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%84%CE%B5%CF%83/item/50981-koinonikes-synetairistikes-epixeiriseis-koinsep>
- <https://www.supportbusiness.gr/financial/companies-legalforms/118-ksekinwntas-th-dikh-sou-epixeirhsh-oles-oi-nomikes-morfes-epixeirhsewn>
- kalo@efsyn.gr
- www.lakoniacoop.gr
- <https://www.tetrapak.com>

- <http://www.socialactivism.gr/index.php/koinoniki-oikonomia/17-2012-10-11-18-56-12>

Νομοθεσία

- <https://www.e-nomothesia.gr/law-news/demosieutheke-phek-neos-nomos-4384-2016.html>
- <http://anelixis.org/nomos-44302016/>
- <https://www.ypakp.gr/index.php>
- <https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/25006>
- <https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/26894>
- https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/781_v.4430/16
- <https://www.e-nomothesia.gr/law-news/demosieutheke-phek-neos-nomos-4384-2016.html>,

Εργασίες :

Αμαλία Ξυδερή, Κόρινθος 2017, Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις: εμπειρία και προοπτική ανάπτυξης στην Ελλάδα της κρίσης. Μελέτη Περίπτωσης: «+συνεργάζομαι»,

<http://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3859/523-2017%20ΞΥΔΕΡΗ%20ΑΜΑΛΙΑ.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Δαλαμήτρα Μαρία-Μυρίδης Γεώργιος, Σίνδος 2014 ,η εξέλιξη των συνεταιρισμών στην Ελλάδα και οι προοπτικές τους,

<http://docplayer.gr/6774701-Ptyhiaki-ergasia-thema-i-exelixa-ton-synetairismon-stin-ellada-kai-oi-prooptikes-toys-foitites-dalamitra-maria-a-m-242-07.html> .

Δελιζώνα Μαρία, Αθήνα 2006, Αγροτικός Οινοποιητικός Συνεταιρισμός Τυρνάβου: Παραγωγή και Εμπορία των προϊόντων του ,

<http://estia.hua.gr/file/lib/default/data/2774/theFile>.

Αθανάσιος –Θεόδωρος Γκίνης, Πειραιάς 2017, Κοινωνική Επιχειρηματικότητα Η περίπτωση των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων στην Ελλάδα,

<http://oceanis.lib.puas.gr/xmlui/handle/123456789/4256> .

Αποστολούδη Ευαγγελία , Αθήνα 2011, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ: ΝΕΟΣ ΘΕΣΜΟΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ – ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ,

http://www.ekdd.gr/ekdda/files/ergasies_esta/T4/028/10277.pdf .

Ασημίνα Χριστοφόρου, Αθήνα 2014, ΟΣΑ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΝΑ ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ,

http://mkentua.gr/wp-content/uploads/%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1_%CE%A7%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%86%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%85.pdf .

Τσιλίκης Χρήστος, Αθήνα 2016, Από τις Κοινωνικές υπηρεσίες στις κοινωνικές επιχειρήσεις. Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην ανάπτυξη κοινωνικών επιχειρήσεων με σκοπό την ένταξη στην αγορά εργασίας και την κοινωνική ενσωμάτωση ευπαθών κοινωνικών ομάδων,

<http://oceanis.lib2.uniwa.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/4256/Dissertation2.pdf?sequence=1&isAllowed=y> C%CF%81%CE%BF%CF%85.pdf .

Τσιλίκης, Χ., & Γάκου, Μ.Ε.,2018, Κοινωνική επιχειρηματικότητα και σωφρονιστική. Προτεινόμενο μοντέλο εργασιακής επανένταξης έγκλειστων και αποφυλακισμένων στην Ελλάδα, <http://dx.doi.org/10.12681/sp.15987> .

Μαραγκός Αντώνιος, Μεσολόγγι 2002, Ανάπτυξη Αγροτικών Συνεταιρισμών και ανάγκες Μηχανογράφησης ,

http://repository.library.teimes.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/1668/dikseo_0619.pdf?sequence=1&isAllowed=y Πτυχιακή Εργασία, Μαραγκός Αντώνιος, 2002.

Μόσχου Γραμματούλα- Μαρία, Μεσολόγγι 2011, Αγροτικοί Συνεταιρισμοί στο Νομό Φθιώτιδας,

http://repository.library.teimes.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/1132/dikseo_2055.pdf?sequence=1&isAllowed=y %20%CF%83.

Χριστόπουλος Γεώργιος, Καλαμάτα 2008, ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΤΩΝ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ «ΛΑΚΩΝΙΑ». Η ΠΟΡΕΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ,

http://nestor.teipel.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/14351/STEG_TEGEP_0016_1_Medium.pdf?sequence=1 .

Σταματοπούλου Αθανασία, Αθήνα 2016, Προσωπικά χαρακτηριστικά και κίνητρα επιχειρηματικότητας των γυναικών στις κοινωνικές επιχειρήσεις, Σταματοπούλου Αθανασία, Αθήνα 2016,

<http://estia.hua.gr/file/lib/default/data/18007/theFile>, Σταματοπούλου Αθανασία, Αθήνα, 2016.